

YENİDƏN ALOVLANAN NOVRUZ TONQALLARI

İşğal olunmuş torpaqlardan zorla çıxarılan məcburi köçkünlər özləri ilə götürüləsi mümkün olanları götürdülər...

Abad və yaşayış üçün hər şəraiti olan evlər, hətərlərdəki meyvə ağacları, çörək bişirmək üçün tənədlər, bir çox hallarda mebellər və iriqaibaritli əşyalar düşməyə qənimət qaldı.

Başqa çarələri yox idi.

Çünki nə vaxtları vardı, nə də o qədər yükü daşımağa məşinləri.

Amma milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələrini unutmədilər!

Normal yaşayış üçün heç bir şəraiti olmayan çadır şəhərciklərində yerləşənlər çox oldu.

Yaxın ətrafdakı rayon mərkəzlərinə, yaxın-uzaq qohumlarının, dostlarının yaşadığı köndlərə və evlərə pənah aparılar, qeyri-yasayış tikililərində qərar tutanlar da oldu.

İctimai binalarda, yataqxanalarda, sanatoriyalarda bir xeyli insan yerləşdi. **Hamı beynəlxalq hüquqa, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinin tezliklə yerinə yetirilməsinə, yaman günün ömrünün az olacağına inanır!**

HEYHAT!

* Sən demə, beynəlxalq hüquq da boş şeymiş!

* Sən demə, BMT də dişsiz bir qurum imiş!

* Sən demə, ATƏT-in Minsk qrupu da baş aldatmaq, işğalı əbədləşdirmək üçün qurulan bir oyunbazlıq imiş!

Ödür ki, bu ədalətsizlik, bu məşəqqətli məcburi köçkün həyatı otuz ilədək davam etdi!

* İnsanların bir çoxu insan kimi, normal həyat sürə bilmədilər.

* İnsanlar işsiz qalıb ehtiyac içində yaşadılar, dövlətin verdiyi yardıma qane olmaq məcburiyyətində qaldılar.

Yalnız yeni yaşayış kompleksləri və qaçqın şəhərcikləri tikildən və orada məskunlaşandan sonra normal həyata qayıtdılar.

Elə il oldu ki, nə Novruz bayram edə bildilər, nə də əllərini bayram tonqallarında isitdilər!

Nə qovurğa qovurdular, nə də şəkərbura, paxlava bişirdilər!

Amma dözdülər, bildilər ki, yaman günün ömrü az olur!

Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Prezident İlham Əliyevin doğma torpaqlara qayıtarılacağı ilə bağlı verdikləri vədlərə inandılar!

İnandırlar ki, məqam düşən kimi doğma torpaqlarına geri dönəcəklər!

Onları yaşadan, hər bir çətinliyə dözümlü edən də məhz bu inamları oldu!

Şəhər mərkəzlərindəki yataqxana binalarının hətərlərində Novruz tonqalı qalaya bilməsələr də, evlərində səmənə göyərdilər, mərə-meyvədən xonça tutdular, körpələrin, uşaqların bu əziz bayramı unutmalarına yol vermədilər.

Bax beləcə ömrə yazılacaq çətin olan əzəbli məcburi köçkün illəri birtəhər yola verildi.

* Nəhayət, qisas günü gəlib çatdı!

* Nəhayət, 44 günlük Zəfər müharibəsi başladı!

* Nəhayət, "dəmir yumruq" işə düşdü!

44 gündə bütün ağır-acları son qoyuldu!

44 gündə otuzillik zülmün qisası arıqlanması ilə alındı!

44 gündə müqəddəs torpaqlar mürdar xislətlilərdən təmizlənməkə paklığına qayıtdılar!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev vədini şərfələ yerinə yetirdi!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev işğal altındakı torpaqları əsl sahiblərinə qaytardı!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev qədim Azərbaycan torpaqlarına Novruzunu, milli-mənəvi dəyərlərimizi də qaytardı!

Azərbaycan və Qazaxıstan beynəlxalq arenada vacib rola malikdirlər

Prezident İlham Əliyev Qazaxıstanın Baş naziri Oljas Bektenovu qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 3-də Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Oljas Bektenovu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı bir çox sahələri əhatə edən münasibətlərimizin dinamik inkişafından məmnunluğunu bildirərək, Prezident Kasım-Jomart Tokayevlə həm Azərbaycanda, həm də Qazaxıstanda mütəmadi görüşlərini xatırladı.

Qazaxıstan Prezidentinin ötən il Azərbaycanda keçirilən COP29-da iştirakına görə bir daha minnətdarlığını bildiren Prezident İlham Əliyev dedi ki, bu, Qazaxıstanın ölkə ilə həmrəyliyi nümayiş etdirib, həmçinin konfransın uğurla yekunlaşmasına öz töhfəsini verib.

Dövlətimizin başçısı COP29-da bir sıra vacib məsələlərin razılaşdırıldığını, eyni zamanda ölkəmizi daha da yaxınlaşdıracaq layihələrin formalaşdırıldığını qeyd etdi.

Prezident İlham Əliyev Qazaxıstanın Baş nazirinin ölkəmizə səfəri zamanı vacib layihələrin ətrafı müzakirə olunacağına, əldə edilmiş razılıqların həyata keçiriləcəyinə və bütün istiqamətlər üzrə gələcəkdə də sıx əməkdaşlığın aparılacağına ümidvarlığını bildirdi.

Xalqlarımızın qarşda xalqlar olduğunu deyən dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, qarşılıqlı münasibətlərimizin tarixi boyu dəfələrlə sübut olunub.

Qarşılıqlı maraqlara söykənən əməkdaşlıq sərəhdə tanımır

Azərbaycanın Afrika dövlətləri ilə siyasi-iqtisadi müstəvidə aktiv münasibətlərə start verməsi dövlətimizin dünya arenasındakı siyasi çəkisinin artmasının bariz göstəricilərindən biridir. Özünün zəngin iqtisadi potensialı ilə dünyanın iri dövlətlərinin maraqlarını cəlb edən qitə ölkələri yüzillər boyu davam edən qanlı istismara məruz qalıblar. Bu baxımdan, həmin ərazi uzun müddət ərzində istisnasız olaraq böyük güc mərkəzlərinin mübarizə meydanına çevrilib. Fransa, Belçika, Niderland kimi dövlətlərin Afrikanın zənginliklərinin ələ keçirilməsi uğrunda yürütdükləri müstəmləkəçilik siyasəti nə qədər təəssüf və təəccüb doğursada, XX əsrdə də davam edir. Afrika realığı neokolonializm təzahürünün hələ də yaşadığını və xalqların amansız istismarı hesa-

bına varlanmaq istəyən dövlətlərin olduğunu göstərən aşkar nümunədir.

Bu baxımdan, qitənin qabaqcıl və müstəqil liyi daha çox meyl edən təmsilçiləri özlərinə dünyada bərabərhüquqlu və hər iki tərəfin maraqlarını təmin edən formatda münasibətlər qurmaq üçün tərəfdaş axtarırdadırlar. Afrika dövlətlərinin liderlərinin bir-birinin ardınca Bakıya səfər etmələri onu göstərir ki, Azərbaycan dünyada artan siyasi və iqtisadi çəki qitə ölkələrinin də diqqətini cəlb edib. Azərbaycan postsovet məkanının postkolonial Afrika ilə tam əsaslı əlaqələrin bünövrəsini qoyan ikinci dövlətdir. Səhbət heç də sadəcə diplomatik münasibətlərin qurulması və ya iqtisadiyyatın konkret sahələrində hər hansı təmaslardan getmir.

İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin tikintisi yekunlaşıb

İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin təməli 2023-cü il sentyabrın 25-də qoyulub. Təmələqoyma mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və həmin vaxt ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan iştirak ediblər. Azərbaycan və Türkiyə arasında bu qaz boru kəmərinin tikintisinə dair Anlaşma Memorandumu isə 2020-ci il dekabrın 15-də Ankarada imzalanıb.

Kəmərin çəkilişində məqsəd Naxçıvanın qaz təchizatının şəxələndirilməsinə imkan verməklə onun bir mənbədən asılılığını aradan qaldırmaqdır. Bunun üçün Prezident İlham Əliyevin 10 fevral 2022-ci il tarixli sərəncamına əsasən, İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin tikintisi üçün dövlət büdcəsindən vəsait ayrılıb. Layihə "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın prioritet layihələri sırasında yer alıb.

Boru kəmərinin İğdırın Sədərək rayonuna qədər uzunluğu 97,5 kilometr təşkil edir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin uzunluğu 17,5 kilometr, Türkiyə hissəsinin uzunluğu isə 80 kilometrdir. Boru kəməri gündə 2 milyon kubmetr, ildə isə 730 milyon kubmetr qaz ötürmək qabiliyyətinə malikdir. Bununla da Naxçıvanın qaza tələbatı tamamilə ödəniləcək. Gələcəkdə boru kəmərinin ötürücülük qabiliyyətini iki dəfədən çox artırmaq mümkündür.

Şəhidlər ölmürlər...

Televiziya kanallarında şəhidlərə həsr olunmuş filmlərin nümayişi onlara göstərilən ən böyük ehtiram olardı

Kino sahəsinin yaradıcı insanları zamanında Birinci Qarabağ müharibəsi mövzusunda da unutmədilər. "Fəryad", "Ağ atlı oğlan", "Dolu", "Yalan" və başqa bədii filmlər çəkildilər. Təəssüflər olsun ki, düşmənin üzərində qazandığımız Zəfərin üstündən dörd ildən çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, bu mövzuda bədii filmlər ekranlarda gözə dəymir. Düzdür, qazılara, şəhidlərə həsr olunmuş qısametrajlı sənədli filmləri internetdə izləmək mümkündür. Amma baxdıqca görünür ki, bu qısametrajlı filmlər böyük Zəfərimiz üçün çox darısqaldır. Böyük Zəfərimizdən bəhs edəcək bədii filmlər çəkilənə qədər zabit və əsgərlərimizin qəhrəmanlığını, keçdikləri şərfli döyüş yollarını onlar haqqında çəkilmiş sənədli qısametrajlı filmlərdə görürük. Belə filmlərin çəkilməsi də çox müsbət qarşılanmalıdır.

Ötən il Şəki şəhərində xeyrixah insanların köməkliliyi ilə Şəhid Toğrul Nağiyevin ömrü və döyüş yollarından bəhs edən "Könüllülərin komandiri" adlı sənədli qısametrajlı film çəkilib. Film 8 noyabr 2024-cü ildə, Zəfər Günündə Şəki şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində ictimaiyyətə təqdim olunub. Belə filmlər qısa olsa da, zabit və əsgərlərimizin şərf dolu ömrü yollarını işıqlandırır.

"Könüllülərin komandiri" sənədli filmi könüllülər barədə dəyərli məlumatlarla başlayır. Sonra Tovuz döyüşləri haqqında kadrlar nümayiş etdirilir. Həmin günlərdə minlərlə gəncin könüllü olaraq erməni işğalında qalmış torpaqlarımızı azad etmək üçün Respublika Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rayon və şəhər şöbələrinə axışdıqlarını göstərən kadrları qürur hissləri ilə izləyirik.

Qərbi azərbaycanlılar doğma yurdlarına qayıdışa israrlıdırlar

Qərbi Azərbaycan İcması fəaliyyətə başladığı ilk gündən növbəti Azərbaycanda, dünyanın bir çox xarici ölkəsində yaşayan qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsi və onların sülh yolu ilə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə geri qayıtarılmasına dair geniş iş aparır. Təəssüf ki, icma tərəfindən Ermənistanı edən müraciətlərə hələ də cavab verilməyib. Əksinə, erməni tərəfi diqqəti yayındırmaq, məsuliyyətdən qaçmaq üçün uydurma iddialar irəli sürür.

Ölkəmizdə rəsmi dairələrdə, ictimaiyyətdə görüşlərdə, eləcə də xarici səfərləri zamanı mötəbər məclislərdə çıxışlarında Qərbi Azərbaycan İcmasının beynəlxalq müstəvidə fəaliyyətinin vacibliyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev deyib ki, biz Qarabağ haqiqətini dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırdığımız kimi, bu haqiqətləri də çatdırmalıyıq: "Faktiki olaraq biz 1990-cı illərin əvvəllərində Qarabağ münasibəti ilə bağlı təhrif edilmiş təsvirü tamamilə dəyişdirə bildik. İnformasiya müharibəsi və İkinci Qarabağ müharibəsi onu göstərdi ki, bu, az əhəmiyyət kəsb etmir. Ona görə burada da icmanın xaricdəki fəaliyyəti xüsusi önəm daşmalıdır. Sərgilər, təqdimatlar, beynəlxalq konfranslar keçirilməlidir. Azərbaycan diaspor təşkilatları ilə birlikdə aksiyalar keçirilməlidir".

Azərbaycan və Qazaxıstan beynəlxalq arenada vacib rola malikdirlər

Prezident İlham Əliyev Qazaxıstanın Baş naziri Oljas Bektenovu qəbul edib

Əvvəlki 1-ci sahə.

Azərbaycanın və Qazaxıstanın sosial-iqtisadi inkişaf sahəsində yaxşı göstəricilər nümayiş etdirən qarşılıqlı əlaqələr olduğunu söyləyən Prezident İlham Əliyev beynəlxalq arenada, bölgəmizdə və daha geniş regionda ölkələrimizin vacib roluna toxundu.

Qəbulu görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını ifadə edən Oljas Bektenov Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin salamlarını Prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Azərbaycan Prezidenti salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Kasım-Jomart Tokayevə çatdırmağı xahiş etdi.

Qazaxıstanın Baş naziri dedi ki, Azərbaycan Prezidentinin də vurğuladığı kimi, ölkələrimiz arasında əlaqələr inkişaf edir və o, bu məsələdə Azərbaycan və Qazaxıstan prezidentlərinin etimada əsaslanan münasibətlərinin rolunu qeyd etdi.

Əlaqələrimizin potensialına toxunan Oljas Bektenov bildirdi ki, Qazaxıstan və Azərbaycan hökumətləri hər iki ölkənin prezidentləri arasında əldə olunmuş razılaşmaların

höyata keçirilməsi üçün səy göstərirlər. O, bu xüsusda dövlət başçılarının tapşırıqlarına uyğun olaraq, Trans-Xəzər multimodal nəqliyyat marşrutunun inkişafı üzrə fəal iş apardıklarını dedi və bu marşrutla yük axınının ötən il 60 faiz artdığını diqqətə çatdırdı.

Söhbət zamanı hərtərəfli əməkdaşlığımızın inkişafından məmnunluq ifadə olundu, son üç ildə ölkələrimiz arasında illik ticarət dövriyyəsinin təxminən 3 dəfə artdığı, nəqliyyat dəhlizləri üzrə yüklərin, o cümlədən tranzit yüklərin daşınmasında artımın davam etdiyi vurğulan-

dı. Azərbaycanda və Qazaxıstanda yaradılmış birgə investisiya fondu vasitəsilə investisiya layihələrinə dəstək verilməsi, neft-qaz sahəsində birgə layihələrin həyata keçirilməsi, o cümlədən Qazaxıstan neftinin Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri ilə daşınma həcmimin artırılmasının perspektivləri ilə bağlı məsələlər müzakirə olundu. Həmçinin "yaşıl enerji" sahəsində COP29 çərçivəsində imzalanmış sualıt kabel xətti ilə Azərbaycan və Qazaxıstan energetika sisteminin birləşdirilməsi və "yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığın inkişafı ilə bağlı müzakirələr aparıldı.

Baş nazir Əli Əsədov qazaxıstanlı həmkarı ilə görüşüb

Martın 3-də Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov Bakıda rəsmi səfərdə olan Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Oljas Bektenov ilə görüşüb.

Nazirlər Kabinetindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, əvvəlcə hökumət başçılarının təkbə-tək danışıqları olub, onlar iki-tərəfli gündəliyin cari məsələlərini müzakirə ediblər.

Sonra Ə.Əsədov və O.Bektenov hər iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə görüşü davam etdiriblər.

Görüşdə Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsi qarşılıqlı sadıqlıq təsdiqlənib.

Ə.Əsədov AZAL-a məxsus təyyarənin Aktau yaxınlığında qozaya uğramasından sonra axtarış-xilasetmə əməliyyatının aparılmasında Qazaxıstan hökumətinin operativ reaksiyasına, habelə fəlakətin səbəblərinin araşdırılmasında köməyə görə O.Bektenova təşəkkür edib.

Prezidentlər İlham Əliyev və Kasım-Jomart Tokayevin birgə söyləri sayəsində Azərbaycan-Qazaxıstan strateji tərəfdaşlığının hərtərəfli inkişaf etdiyi vurğulanıb. Qarşılıqlı səfərlərin və yüksək səviyyədə görüşlərin iki ölkə arasında münasibətlərin bütün spektri üzrə səmərəli qarşılıqlı fəaliyyətə zəmin yaratdığı qeyd olunub. İşğaldan azad edilmiş Füzuli şəhərində ötən ilin martında iki dövlət başçısının iştirakı ilə açılış olmuş Kurmanqazi adına Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin yaradılması təşəbbüsünə görə Qazaxıstan Prezidentinə minnətdarlıq ifadə edilib.

Ə.Əsədov qeyd edib ki, Azərbaycan Qazaxıstanla strateji tərəfdaşlığın hərtərəfli inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir.

Hökumət başçılarını 165 sənəddən ibarət çox geniş müqavilə-hüquq bazasında öz əksini tapmış ikitərəfli əməkdaşlığın möhkəm tarixini qeyd ediblər.

Tərəflər iqtisadi-ticari əməkdaşlığın yüksək səviyyədə olmasını alqışlayıblar. Qeyd olunub ki, ötən ilin yekunlarına əsasən, qarşılıqlı ticarətin həcmi təqribən 500 milyon ABŞ dolları təşkil edib, eyni zamanda iki ölkənin iqtisadi inkişafı üçün birgə investisiya fondunun yaradılmasından məmnunluq ifadə ediblər.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının çeşidinin genişləndirilməsi və qarşılıqlı tədarük həcmimin artırılması məsələləri də müzakirə olunub.

Nəqliyyat və logistika əlaqələrinin inkişafı əməkdaşlığın prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilib. İki ölkə arasında 2024-cü ilin sonuna 21 faiz təşkil edən tranzit yükdaşımalarının həcmimin artımından məmnunluq ifadə olunub. Dəmir yolu ilə tranzit daşımaları 33 faiz artıb.

Tərəflər Avropa ilə Asiya arasında rəqəmsal telekommunikasiya dəhlizinin yaradılması üçün nəzərdə tutulmuş "Rəqəmsal İpək Yolu" strateji kommunikasiya layihəsinin ardıcıl təşviqi üzrə birgə söyləri alqışlayıblar.

Neft-qaz sahəsində əməkdaşlığın müsbət inkişafını qeyd edən hökumət başçılarını Qazaxıstan neftinin Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri ilə üçüncü ölkə bazarlarına tranziti üzrə qarşılıqlı fəaliyyətdən məmnunluq ifadə ediblər.

"Yaşıl enerji" sahəsində əməkdaşlığın aktuallığı da qeyd edilib. Ə.Əsədov bildirib ki, Azərbaycan iqlim gündəliyinin təbliğinə xüsusi əhəmiyyət verir və COP29 konfransının bariz nümunəsi olub.

Xəzər dənizində əməkdaşlıq məsələlərinə toxunan hö-

kumət başçılarını fevral ayında İranda keçirilən 3-cü Xəzər İqtisadi Forumunun nəticələrini alqışlayıblar. Xəzər dənizinin dayazlaşması problemindən Azərbaycan tərəfinin ciddi narahatlığını ifadə edən Ə.Əsədov Azərbaycan Prezidentinin Xəzər dənizinin dayazlaşmasının səbəblərini müəyyən etmək və dayandırmaq üçün tədbirlərin müəyyən olunması üzrə ekspert qrupunun yaradılması təşəbbüsünü dəstəklədiyinə görə Qazaxıstan tərəfinə minnətdarlığını bildirdi.

Xəzər dənizinin dibi ilə dərin dəniz enerji kabelinin çəkilməsi sahəsində əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirilib. Bu baxımdan COP29 çərçivəsində Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan prezidentləri tərəfindən "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında sazişin imzalanmasının əhəmiyyəti vurğulanıb.

Tərəflər mədəni-humanitar sahədə əməkdaşlığın inkişaf tempini müsbət qiymətləndirib və qarşılıqlı Modeniyyət günlərinin keçirilməsi önəsinin bərpasını alqışlayıblar. Təhsil, elm, səhiyyə və idman sahələrində mübadilələrin uğurla həyata keçirildiyi qeyd edilib. Ə.Əsədov qazaxıstanlı idmançılara cari ilin sentyabr-oktyabr aylarında Gəncədə və Azərbaycanın digər şəhərlərində keçiriləcək III MDB Oyunlarında uğurlar arzulayıb. Qarşılıqlı turist axınının artım dinamikası müsbət qiymətləndirilib.

Hökumət başçılarını Azərbaycan və Qazaxıstan arasında qarşılıqlı maraq doğuran digər sahələrdə də qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın perspektivlərini müzakirə ediblər.

Danışıqlardan sonra icbari tibbi sığorta sahəsində əməkdaşlığa, elmi nəşrlərin siyahısının formalaşdırılmasına, Xəzər dənizinin dibi ilə fiber-optik rabitə xətlərinin çəkilməsi haqqında sazişin təsdiqinə dair sənədlər imzalanıb.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 15-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıb:

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (I kitab), maddə 583 (Cild I); 2024, № 2, maddə 138, № 4, maddə 365, № 5 (I kitab), maddə 498, № 6 (I kitab), maddələr 630, 638, № 7, maddə 747, № 8, maddələr 932, 933, 934, № 10, maddə 1118, № 11, maddə 1182; Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 22 oktyabr tarixli 58-VIIQD nömrəli və 16 dekabr tarixli 98-VIIQD nömrəli qanunları) 164.1.19-1-ci maddəsinə "orqan (qurum)" sözlərindən sonra ", Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu" sözləri əlavə edilsin.

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 fevral 2025-ci il

Ş.T.Babayevin Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin (AZCON-un) icraçı direktoru təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Şahin Tofiq oğlu Babayev Azərbaycan Nəqliyyat və Kommunikasiya Holdinginin (AZCON-un)

icraçı direktoru təyin edilsin.

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2025-ci il

Qazaxıstanın Baş naziri Fəxri xiyabanda Ulu Öndər Heydər Əliyevin xatirəsini anıb

Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Oljas Bektenov martın 3-də Fəxri xiyabana gələrək xalqımızın Ümummilli Lideri, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edib, məzarı önünə əklil qoyub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zörfə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzünə tor çəkilib.

Zəfər parkını ziyarət

Azərbaycan Respublikasında səfərdə olan Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Oljas Bektenov martın 3-də Bakıda Zəfər parkını ziyarət edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, burada qonağın şəərəfinə fəxrli qarovul dostəsi düzülüb.

Qazaxıstanın Baş naziri parkdakı Zəfər Abidəsinin önünə əklil qoydu. Sonra qonağa Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdi-

yi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə yaradılmış Zəfər parkı barədə ətraflı məlumat verildi. Bildirildi ki, ərazisi 10 hektara yaxın olan parkın girişində 44 günlük Vətən müharibəsinin rəmzi kimi hündürlüyü 44 metr, eni 22 metr, sütunlarının sayı 44 olan Zəfər tağı inşa edilib.

Qazaxıstanın Baş naziri Heydər Əliyev Mərkəzində olub

Azərbaycanda səfərdə olan Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Oljas Bektenov martın 3-də Heydər Əliyev Mərkəzində olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, qonağa dünya memarlığının nadir incilərindən sayılan Heydər Əliyev Mərkəzi haqqında məlumat verilib. Qeyd olunub ki, mərkəzin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin dövlətçilik fəlsəfəsinin, azərbaycançılıq ideologiyasının və Ulu Öndərin irsinin dərindən öyrənilməsinə və tədqiq edilməsinə yönəlib.

Buradakı Heydər Əliyev Muzeyində Ulu Öndərin həm sovet dövründə, həm də ölkəmizin müstəqilliyi illərində fəaliyyət konsepsiyasının müxtəlif aspektləri virtual şəkildə təqdim olunur.

Baş nazir Oljas Bektenov əvvəlcə Ulu Öndərin Azərbaycanın rəhbərlik etdiyi dövrlərdə - 1969-cu ildən 2003-cü ilə qədər rəsmi istifadəsində olan avtomobillərə baxıb.

Ümummilli Liderin həm sovet hakimiyyəti dövründə, həm də müstəqillik illərində həyata keçirdiyi fəaliyyət konsepsiyasının müxtəlif dövrlərini əks etdirən eksponatlar, fotoşəkillər və multimedia zalı qonaqda böyük maraq doğurub.

"Azərbaycan inciləri" seriyası ilə də tanış olan Oljas Bek-

tenova bu sərgidə ölkəmizin tükənməz təbii sərvətləri, çoxəsrlik tarixi, mədəni irsi ilə bağlı nadir eksponatlar nümayiş etdirildiyi bildirilib. Burada qədim peşələrin, o cümlədən Azərbaycan xalqçılıq məktəbinin nadir nümunələri sərgilənir, qədim çalğı alətlərimizin orijinal şəkildə - səsli formada təqdim olunduğu diqqətə çatdırılıb. Qeyd olunub ki, Azərbaycan milli geyimlərinin, qədim sikkələrin nümayiş etdirildiyi sergiyə gələnlər burada müxtəlif dillərdə müqəddəs kitabları da görə bilərlər.

"Musiqi alətləri: Birlik və müxtəliflik" seriyası ilə tanışlıqdan sonra Oljas Bektenov Azərbaycan xalqçılıq məktəbinin nadir nümunələri sergisinə baxış keçirib.

"Klassik avtomobillər seriyası" ilə də tanış olan Qazaxıstanın Baş naziri Oljas Bektenov daha sonra xatirə kitabına ürok sözlərini yazıb.

Baş nazir mərkəzdən xoş təəssüratla ayrılıb.

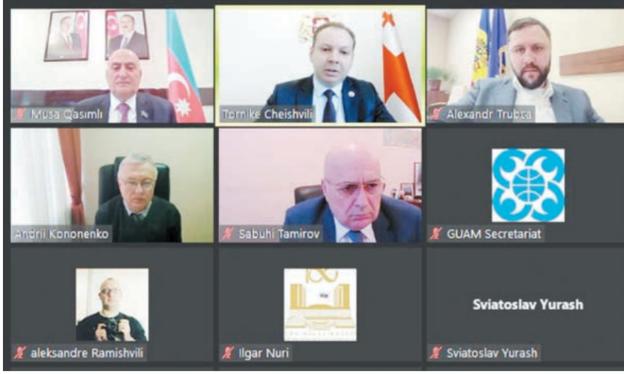
Suverenlik və ərazi bütövlüyü həm də inkişaf üçün zəruri şərtlərdir

Martın 3-də GUAM Parlament Assambleyasının (GUAM PA) videokonfrans formatında Büro və sessiya iclasları keçirilib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinin verilən məlumata görə, əvvəlcə GUAM PA-nın komitəsinin və Bürosunun iclasları keçirilib, gündəlikdə duran məsələlər müzakirə olunub, qurumun komitə iclaslarının yekunları, ötən sessiyanın yekun sənədinin layihəsi barədə və digər məsələlərə baxılıb, müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Həmin gün GUAM Parlament Assambleyasının 17-ci sessiyası keçirilib. Sessiya çərçivəsində "GUAM üzvü olan dövlətlərin suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün, iqtisadi və humanitar dayanıqlığının təmin edilməsi, on ali məqsəd kimi" mövzusunda konfrans baş tutub.

Azərbaycanın sədrliyi ilə keçirilən onlayn tədbiri giriş sözü ilə açan Milli Məclisin Sədr müavini və GUAM PA-da nümayəndə heyətimizin rəhbəri Musa Qasımlı konfransın mövzusu barədə danışıb. Qeyd olunub ki, GUAM üzvü olan dövlətlərin suverenliyi, ərazi bütövlüyü, iqtisadi və humanitar dayanıqlığı kimi mühüm məsələlərin müzakirəsi günümüzdə müasir çağırışlar fonunda çox aktualdır. Bildirilib ki, ölkələrimizin suverenliyi və ərazi bütövlüyü yalnız bizim müstəqilliyimizin təməli deyil, həm də sabit və dayanıqlı inkişaf üçün zəruri şərtlərdir. Hər bir dövlətin müstəqilliyi üçün

bu əsas dəyərlərin qorunmasının vacibliyi xüsusi vurğulanıb.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan üçün bu prinsiplər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Təşkilat üzv ölkələr arasında siyasi, iqtisadi və humanitar sahələrdə dialoqu və əməkdaşlığı inkişaf etdirmək vacibdir. Bu, qarşılaşdığımız çağırışlara və təhdidlərə daha effektiv cavab vermək imkanı yaradacaq.

Musa Qasımlı qeyd edib ki, iqtisadi dayanıqlıq dövlətlərin inkişafını təmin etmək üçün əsas amillərdən biridir. "Yaşıl dövlət" kimi birgə layihələr, regiondakı iqtisadi əlaqələri daha da möhkəmləndirəcək və uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi təmin edəcək.

Milli Məclisin Sədr müavini çıxışının sonunda xüsusi olaraq vurğulanıb ki, yalnız birgə səylərlə biz məqsədlərimizə çatmaqla yanaşı, suverenlik və ərazi bütövlüyü, iqtisadi və humanitar dayanıqlıq yalnız sözlə deyil, bizim fəaliyyətimizi istiqamətləndirən prinsiplərdir.

İclasda Gürcüstandan deputat Tornike Çeşvili, Moldovadan deputat Aleksandr Trubka və Ukraynadan deputat Svyatoslav Yuraş iştirak ediblər.

Tədbirdə GUAM PA-nın 17-ci sessiyasının yekun sənədi olaraq kommunika qəbul olunub.

"Azərbaycan"

Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin onlayn iclası keçirilib

Martın 3-də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin videokonfrans formatında növbəti iclası keçirilib. Komitə sədri Əli Hüseynli gündəlikdə 7 məsələnin daxil edildiyini bildirib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinin verilən məlumata görə, ilk növbədə "Mediasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim olunub. Mediasiya Şurası İdarə Heyətinin sədri Nadir Adilov məsələ ilə bağlı məlumat verib. Qeyd edilib ki, qanun layihəsində etik və peşəkar standartların qorunmasına, mediasiyanın keyfiyyətinin və etibarlılığının artırılmasına xüsusi diqqət yetirilib. Layihədə mediasiyanın nüfuzunun və effektivliyinin artırılması, mediatorların ilkin hazırlığı üzrə təlimi bitirmiş şəxslərin sertifikatlandırılması çərçivədə olma müddətinin müəyyən edilməsi də nəzərdə tutulub.

Daha sonra Milli Məclis Aparatının Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri Adil Vəliyev gündəliyin ikinci məsələsi - Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, "Yaşayış yeri və olduğu yer üzrə qeydiyyat haqqında", "Uşaq hüquqları haqqında", "Yol hərəkəti haqqında", "Validəynlərin itirimi və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında", "Yetkinlik yaşına çatmayanların baxımsızlığının və hüquq pozuntularının profilaktikası haqqında" və "Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkənlərdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə (birinci oxunuş) dair məlumat verib.

Bildirilib ki, dəyişiklik təklif olunan qanun layihələrində uşaq hüquqlarının qorunması məqsədilə qeyyümlük və himayə

orqanlarına bir sıra səlahiyyətlər verilməsi nəzərdə tutulub. Bundan başqa, qeyyümlük və himayəçilik orqanlarının qərarlarının bir iş günü ərzində Elektron Hökumət İnformasiya Sistemində daxil edilərək onların fəaliyyətinin daha operativ həyata keçirilməsi planlaşdırılıb.

Milli Məclis Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin İnzibati qanunvericilik sektorunun müdiri Kamalə Paşayeva gündəliyin üçüncü məsələsi - Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində, "İcra məmurları haqqında", "İcra haqqında", "İpoteka haqqında" və "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə (birinci oxunuş) təqdim edib.

Məlumat verilib ki, qanun layihəsi məhkəmə və digər orqanların qərarlarının icrası sahəsində aparılan ödənişlərin yalnız nağdsız qaydada həyata keçirilməsi məqsədilə hazırlanıb.

Sonra gündəliyin digər 4 məsələsi - "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda

dəyişiklik edilməsi barədə (ikinci oxunuş), "Feldyeger rəhbərliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (ikinci oxunuş), Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş), Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihələri nəzərdən keçirilib.

Qanun layihələrinin müzakirəsində komitənin sədr müavini Elşən Musayev, Mediasiya Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Əli Nəbiyev çıxış ediblər.

Onlayn iclasda təqdim edilən qanun layihələrinin hər biri Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

İclasda komitənin üzvləri Kamal Cəfərov, Sabir Hacıyev, Nizami Səfərov, Mübariz Qurbanlı, Azay Quliyev, Erkin Qədirli, Bəhrüz Məhərrəmov və digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər.

"Azərbaycan"

Benefisiar mülkiyyətçilərə dair mərkəzləşdirilmiş məlumat bazası yaradılır

Martın 3-də Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin yaz sessiyasında növbəti iclası keçirilib. Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinin verilən məlumata görə, iclasda 7 məsələ müzakirə olunub.

Komitənin sədri Azər Əmiraslanov məlumat verib ki, gündəliyin ilk məsələsi "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (üçüncü oxunuş) qanun layihəsidir. Bildirilib ki, "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə 22 dekabr 2023-cü il tarixli qanunla mühasibat uçotunu elektron formada aparmalı olan mühasibat uçotu subyektlərinin dairəsi müəyyən edilib. Təklif olunan qanun layihəsinə əsasən bütövlükdə elektron formada aparılmalı olan mühasibat uçotunu elektron formada aparmaq mühasibat uçotu subyektləri üçün maliyyə hesablaşmalarının elektron qaydada təqdim edilməsi imkanını yaradır.

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Sonra komitə sədri gündəliyin ikinci məsələsi olan "Nəqliyyat haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" qanun layihəsinin (ikinci oxunuş) təqdim edib. Bildirilib ki, "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda 4.1-ci maddəsinə əsasən lisenziyaların və icazələrin alınmasında azad olma halları müvafiq sahəni tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən olunmalıdır. Bu qanun layihəsi müvafiq qurumun ("Azərbaycan Demir Yolları" QSC və onun strukturuna daxil olan qurumların) fəaliyyət istiqamətləri üzrə müvafiq işlərin görülməsi üçün zəruri olan lisenziya və icazələrin alınmasında azad olumasını nəzərdə tutur.

Sonra iclasda Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, "Valyuta tənzimi haqqında", "Kommersiya siri haqqında", "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestrində" haqqında, "Banklar haqqında", "Sığorta fəaliyyəti haqqında", "Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında", "İnvestisiya fondları haqqında", "Qiyəmətlilik qaydaları haqqında", "Cinayət yolu ilə

əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" və "Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarına dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi (birinci oxunuş) müzakirəyə çıxarılıb.

Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 28 fevral tarixli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə dair 2023-2025-ci illər üzrə Milli Fəaliyyət Planı"nın 8.4.1-ci yarımböndündə benefisiar mülkiyyətçilərə dair mərkəzləşdirilmiş məlumat bazasının yaradılması üçün normativ hüquqi əsasların formalaşdırılması öz əksini tapıb. Bu dəyişikliklər də həmin fəaliyyət planından irəli gəlir.

İclasda iştirak edən Maliyyə Monitorinq Xidmətinin Hüquq Departamentinin direktoru Mehman Əliyev qanun layihəsi barədə məlumat verib. O bildirib ki, təklif olunan qanun layihəsi Milli Fəaliyyət Planının müvafiq tələblərinə uyğun olaraq, beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla hazırlanıb. Layihənin qəbul edilməsi ilə hüquqi şəxslərin benefisiar mülkiyyətçilərinə dair düstür, dəqiq, yenilənmiş məlumatları əks etdirən mərkəzləşdirilmiş məlumat bazasının formalaşdırılması təmin ediləcəkdir. Bu, cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizənin effektivliyinin artmasına xidmət edəcəkdir.

Müzakirə zamanı komitə üzvləri Zaur Şükürov, Vüqar Bayramov, Əli Məsimli, Aydın Hüseynov və Məşhur Məmmədov layihənin əhəmiyyətindən danışıblar, qeyd və təkliflərini diqqətə çatdırıblar.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

İclasda "Ölçmələrin vəhədotinin təmin edilməsi haqqında", "Uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində akkreditasiya haqqında", "Standartlaşdırma haqqında" və "Texniki tənzimləmə haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının qanun layihəsi (birinci oxunuş) da müzakirə olunub. Layihə barədə məlumat verən Anttihsar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Agentliyinin əməkdaşı El-məddin Quliyev bildirib ki, qanun layihəsinin məqsədi keyfiyyət nəzarət sahəsində rəqəmsallaşmanın həyata keçirilməsi məqsədilə vahid elektron informasiya sisteminin hüquqi bazasının yaradılmasıdır. Bu sahədə elektron xidmətlərin tətbiqi yolu ilə prosedurların optimallaşdırılması, ölçmə, texniki tənzimləmə və uyğunluğun qiymətləndirilməsi sahəsində fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi və xidmətlərin şəffaflığının artırılması nəzərdə tutulur.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub. Bundan da Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclası başa çatıb.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub. Bundan da Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclası başa çatıb.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

İclasda komitə üzvləri Ziyad Səmədzadə, Heydər Əsədov, Rövşən Muradov, Tahir Mirkişili, Əlibala Məhərrəmov, Müşfiq Cəfərov və digər rəsmi şəxslər də iştirak ediblər.

"Azərbaycan"

Bahar Muradova Xaçmazda vətəndaşlarla görüşüb

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova martın 3-də Xaçmazda vətəndaşlarla görüşüb.

Dövlət komitəsinin AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, əvvəlcə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xatirəsi ehtiramla yad edilərək, abidəsi önünə gül dəstələri qoyulub.

Dövlət komitəsinin aidiyyəti struktur bölmə rəhbərinin də iştirakı ilə Xaçmaz və Şabran rayonlarının sakinlərinin müraciətlərinin dinlənilməsi görüşdə vətəndaş müraciətləri sırasında alimentin ödənilməsi, sosial yardım, işlə təmin olunma, müalicə, əmlak bölgüsü və digər məsələlər yer alıb.

Azərbaycanla Rumıniya arasında dini sahədə əməkdaşlıq imkanları barədə müzakirələr aparılıb

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədovun başçılığında Rumıniyada səfərdə olan nümayəndə heyəti Dini məsələlər üzrə dövlət katibi Cəbrail Vasiyəv ilə görüşüb.

Dövlət komitəsinin AZƏRTAC-a bildirilib ki, qarşılıqlı səfərlərin iki ölkə arasında dini sahədə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər, əməkdaşlıq imkanları və istiqamətləri barədə müzakirələr apararaq baxımından əhəmiyyətini vurğulayan dövlət katibi Azərbaycan və Rumıniya xalqlarının paylaşdığı biləcək ortaq dəyərlərinin olduğunu diqqətə çatdırıb. Cəbrail Vasiyəv

le Olinçii Azərbaycanın multikultural və tolerant mühihi yüksək qiymətləndirdiyini, ölkəmizin bu sahədə mövqeyini vurğulayıb.

Azərbaycandakı dövlət-din münasibətləri və multikultural mühit, dinə dövlət qayğısı barədə məlumat verən Ramin Məmmədov Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə milli-mənəvi və tolerant dəyərlərin qorunub saxlanılmasına xüsusi önəm verdiyini, müxtəlif dinlər arasında həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində böyük səylər

göstərdiyini bildirib. Komitə sədri Azərbaycan tarixən müxtəlif konfessiyaların nümayəndələrinin vahid bir ailə kimi mehriban şəraitdə yaşadıklarını, dövlətin bu ənənələri daha da inkişaf etdirmək məqsədilə mühüm layihələrin həyata keçirildiyini qeyd edərək, Azərbaycanın təşəbbüsü və iştirakı ilə keçirilən tədbirlərin beynəlxalq səviyyədə tolerantlığın möhkəmlənməsinə böyük tökan olduğunu söyləyib.

Görüşdə həmçinin dini sahədə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə edilib, müvafiq sahə üzrə müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

Sabirabad və Tərtərdə qanunsuz ağac kəsmə faktları ilə bağlı cinayət işləri açılıb

Baş Prokurorluğun Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsində Sabirabad və Tərtər rayonları ərazisində qanunsuz ağac kəsmə faktları ilə bağlı araşdırmalar aparılıb.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, araşdırma zamanı Sabirabad rayonunda "Azera Toxumçuluq" MMC, "Aran Agro" MMC və digər hüquqi şəxslərin vəzifəli şəxsləri, Tərtər rayonunda isə fiziki şəxslər tərəfindən qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qayda yada zidd olaraq çoxlu sayda yaşılqların, o cümlədən ağac və kollarnın məhv edilməsi nəticəsində təbii 3 milyon manat yaxın ziyan vurulmasına əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Həmin faktlarla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 188.3 (torpaq üzərində mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququnu pozma), 259.2.4 (Ağacın, kollarnın və ya digər yaşılqların qanunsuz kəsilməsi külli miqdarda ziyan vurmaqda) və 308.2-ci (ağır noticələrə səbəb olan vəzifə salahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə cinayət işləri başlanaraq istintaqın aparılması üçün aidiyyəti üzrə prokurorluq və daxili işlər orqanlarına göndərilib.

Milli Məclisdə enerji səmərəliliyinə həsr olunmuş ictimai müzakirə

Martın 3-də Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin təşkilatçılığı ilə "Enerji səmərəliliyi: nəticələr və gözləntilər" mövzusunda ictimai müzakirə keçirilib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin bildirdiyi ki, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri Sadiq Qurbanov tədbiri giriş nitqi ilə açaraq iştirakçıları salamlayıb və bu dinləmənin keçirilməsi üçün göstərilən dəstəyə və yaradılan şəraitə görə Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovaya təşəkkür edib.

Komitə sədri Sadiq Qurbanov son illər energetika sektorunda mühüm islahatlar keçirən Azərbaycanın enerji effektivliyinin artırılması və bərpaolunan enerji mənbələrinin istifadəsinin genişləndirilməsi istiqamətində atdığı uğurlu layihələrdən, əldə olunan nəticələrdən, qarşıya qoyulan hədəflərdən söz açıb.

Komitə sədri Azərbaycan Prezidentinin uzaqgörən siyasəti nəticəsində ölkəmizdə enerji diversifikasiyasında və enerji effektivliyində böyük irəliləyiş əldə olunduğunu vurğulayıb, bu sahənin inkişaf perspektivləri, qənaətcil texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı fikirlərini bölüşüb.

Sonra energetika nazirinin müavini Elnur Soltanov Azərbaycan enerji istehsalında və istehlakında tətbiq edilən yeni innovativ texnologiyalar sayəsində əldə olunan müsbət nəticələri diqqətə çatdırıb. O,

ölkədə enerji effektivliyi və qənaəti ilə bağlı mövcud imkanlar və atılacaq addımlar barədə danışıb.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov çıxışında Azərbaycan enerji səmərəliliyinin dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırıldığını qeyd edərək enerji səmərəliliyinin iqtisadiyyata transformasiyası və məsələnin iqtisadi aspektləri barədə danışıb. O, ölkədə həm qanunvericilik sahəsində, həm də praktiki müstəvidə alternativ və bərpaolunan enerji sahəsinin inkişafı üçün olverişli şəraitin yaradıldığını qeyd edib.

Ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kərimov 2024-cü ildə Azərbaycan sədrliyi ilə Bakıda keçirilən COP29-un iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsi olmasından bəhs edib, enerji səmərəliliyi təşəbbüslərinin və proqramlarının qanunvericiliklə dəstəklənməsinin əhəmiyyətindən danışıb.

Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti Əfqan İsayev ARDNŞ-nin dekarbonizasiya və enerji keçidi istiqamətində mühüm layihələr icra etdiyini deyib. O vurğulayıb ki, şirkət beynəlxalq ekoloji konvensiyalar və müqavilələr çərçivəsində öz öhdəliklərini yerinə yetirməklə yanaşı, iqlim dəyişikliklərinə təsir azaldılması sahəsində də fəaldır.

Sonra ARDNŞ-nin vitse-prezidentinin müavini Teymur Quliyev "ARDNŞ-nin dekarbonizasiya strategiyası və gələcək perspektivləri" adlı slaydlarla müşayiət olunan təqdimatını nümayiş etdirib.

Təqdimatda şirkətin dekarbonizasiya hədəflərinə çatması sahəsində höyata keçirdiyi layihələr, əldə etdiyi nailiyyətlər və bu istiqamətdə qurulmuş uğurlu əməkdaşlıqlar haqqında ətraflı məlumat verilib.

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin baş direktoru Azər Məmmədov qurumun fəaliyyətində səmərəliliyi daha da artırmaq üçün icra olunan Transformasiya proqramı barədə slaydlarla müşayiət olunan təqdimat nümayiş etdirib. Təqdimatda qazpaylama işinin təşkilində səmərəliliyi artırmaq üçün görülən işlərdən bəhs edilib.

"Azəriqaz" ASC-nin vitse-prezidentinin birinci müavini Yusif Qarayev və Texniki İstehsalat İdarəsinin rəis müavini Muxtar Mahmudov "Enerji səmərəliliyi və rəqəmsal idarəetmə: imkanlar və perspektivlər" mövzusunda təqdimatla çıxış ediblər. Çıxışçılar gənərsiyə güclərini inkişaf etdirməyi, iqlim dəyişikliklərinə adaptasiya və səmərəlilik tədbirləri, istilik və elektrik ötürücü sistemlərin yenilənməsi, o cümlədən "yaşıl enerji" layihələri barədə məlumat verilib.

İctimai müzakirədə Milli Məclisin komitə sədri Musa Quliyev, deputatlar Qüdrət Həsənzadə, Naqif Həmzəyev, Elman Nəsirov, Prezident Administrasiyasının İctisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Vüsal Şixəliyev, "Azəriqaz" ASC-nin sədr müavini Ramil Yusifov, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti Arif Həşimov, Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru Urxan Ələkbərov, Azərbaycan Texniki Universitetinin prorektoru Nuru Yusifbəyli, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin şöbə müdiri Fuad Hüseynov çıxış edərək mövzu ilə bağlı fikirlərini bölüşüblər, rəy və təkliflərini səsləndiriblər.

İctimai müzakirənin yekununda komitə sədri Sadiq Qurbanov, energetika nazirinin müavini Elnur Soltanov, Nazirlər Kabinetinin Sənaye və energetika şöbəsinin müdiri Elşən Hacızadə, "Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin baş direktoru Azər Məmmədov qaldırılan məsələlərə münasibətlerini bildirdilər, səsləndirilən suallara aydınlıq gətiriblər.

Tədbirdə Milli Məclisin deputatları, Milli Məclis Aparatının əməkdaşları, aidiyyəti qurumların təmsilçiləri, ali təhsil müəssisələrində təhsil alan tələbələr və digər şəxslər iştirak ediblər.

"Azərbaycan"

İnsan hüquqları komitəsində ombudsmanın illik məruzəsi dinlənilib

Martın 3-də Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin iclası keçirilib.

Milli Məclisin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin verən məlumatına görə, komitənin sədri Zahid Oruc gündəliyə Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkilinin (ombudsmanın) 2024-cü il üzrə məruzəsinin daxil edildiyini söyləyib.

Komitə sədri Azərbaycanın Vətən müharibəsində qələbəsindən sonra hər bir ölkə vətəndaşının ən ali hüququ olan doğma torpaqlarında yaşamaq və suveren hüquqlarını gerçəkləşdirmək haqqının məruzədə öz əksini tapdığını bildirdi. Qeyd olunub ki, konstitusiyada və qanunlarımızda təsbit olunan fundamental dəyərlərin, beynəlxalq hüquq və prinsiplərin həyata keçirilməsi imkan verən bu zəfər torpaqlarımızın uzun illər ərzində işğal nəticəsində yaranan problemlərin aradan qaldırılmasını təmin edir.

Zahid Oruc insan hüquqları üzrə müvəkkilin 2024-cü il üzrə məruzəsi ilə bağlı fikirlərini açıqlayaraq diqqətə çatdırıb ki, sonədə ötən il ombudsmanın ünvanına vətəndaşlardan 2937 müraciət daxil olduğu əks olunub. Qeyd edib ki, qaldırılan məsələlərin əhatə etdiyi sahələr, qoyulan tələblər məhiyyəto keçmiş dövrün problemlərindən fərqlənir. O, habelə "916" çağrı mərkəzinə il ərzində 11008 müraciət daxil olduğunu da deyib.

Bildirilib ki, məruzədə mülki hüquqlara dair, o cümlədən mənzil fondu ilə bağlı məsələlər - əmlak alqı-satqısı, qeydiyyatla bağlı məqamlar yer alıb.

Ombudsman təsisatının insanların taleyinə biganə qalmayaraq, Suriyada əsir düşmüş şəxslərin girovluqda saxlanılan vətəndaşlarımızın ölkəmizə qaytarılması məsələsinin diqqətdə saxlandığını qeyd olunub.

Nəzərə çatdırılıb ki, milli preventiv mexanizim çərçivəsində ombudsman institutu tərəfindən mövcud vəziyyətin öyrənilməsi üçün ötən il ümumilikdə müxtəlif qurumlara 352 başçökme höyata keçirilib.

Komitə sədri insan hüquqları üzrə müvəkkilin penitensiar müəssisələrdə mövcud durumla bağlı daim təkliflər irəli sür-

düyünü deyib. O, həmçinin azadlıqdan məhrum olmayaraq alternativ tədbirlərin görülməsini əhəmiyyətini qeyd edərək, bu barədə məlumatların da göstərilməsinin vacibliyini söyləyib.

Məruzədə sosial hüquqlar sahəsində, o cümlədən ünvanlı yardım ala bilməyən şəxslərin müraciətlərinə, digər şikayətlərə baxılması ilə əlaqədar məlumatların əks olunduğu söylənilib. Bu istiqamətdə iş yerlərinin açılmasının, investisiya mühtinin formalaşdırılmasının əhəmiyyətindən bəhs edilib.

Sənədə Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsinin daxil edildiyi, beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində insan hüquqları üzrə müvəkkilin fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verildi vurğulanıb. Bildirilib ki, məruzədə həmçinin dövlət qurumları, vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlıq barədə geniş söhbət açılıb. Bununla yanaşı, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli təmin olunması, hüquq pozuntularının qarşısının alınması, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə təklif və tövsiyələr öz əksini tapıb.

İclasda Ombudsman Aparatının rəhbəri Aydın Səfərxanlı illik məruzədə bəhs edilən məsələlərə diqqətə çatdırılıb. Bildirilib ki, məruzədə həmçinin dövlət qurumları, vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə əməkdaşlıq barədə geniş söhbət açılıb. Bununla yanaşı, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının daha səmərəli təmin olunması, hüquq pozuntularının qarşısının alınması, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə təklif və tövsiyələr öz əksini tapıb.

Aparat rəhbəri vətəndaşların seçki hüququnun təminatı ilə bağlı danışıqların ötən il keçirilmiş növbədənənar prezident və parlament seçkilərində ombudsman institutu tərəfindən yerlərdə maarifləndirmə işinin aparıldığını vurğulayıb.

O, daxil olan müraciətlərdə yaşayış yeri olmayan şəxslərin qeydiyyatı ilə bağlı problemlərdən bəhs edildiyindən, onların həlli istiqamətində görülən işlərdən söhbət açıb. Mənzil sahələrində özəlşdirilməsi məsələsinin diqqətdə saxlandığını deyib.

Bildirilib ki, sonədə şəxsiyyət vəsiqəsi ilə təmin edilmə, ölkədən çıxış qoyulmuş məhdudiyətlərin götürülməsi kimi məsələlərdə yer alıb və bu sahədə hüquqların bərpası istiqamətində zəruri tədbirlər görülüb.

Nəzərə çatdırılıb ki, illik məruzədə məhkəmə qərarlarının icrası, o cümlədən alimentlə bağlı qərarların icrasında yaranan çətinliklər, Aliment Fondunun yaradılmasının zəruriliyi, hüquqi yardımın göstərilməsi ilə bağlı məsələlərə toxunulub. Bununla yanaşı, icbari tibbi sığorta ilə əlaqədar məsələdə xidmətlər zərfinin artırılması təklif olunur. Eyni zamanda əlilliyi olan şəxslərin hüquqlarının müdafiəsinin daim diqqət mərkəzində olduğu qeyd edilir. Habelə vurğulanıb ki, qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsi, onların qayıdış hüququnun təmin olunması ilə bağlı məsələ daim gündəmdə saxlanılır, mütəmadi olaraq tədbirlər keçirilir.

Məsələ ətrafında müzakirələrdə çıxış edən komitənin sədr müavini Arzuxan Əli-zadə, Əliyev Hikmət Məmmədov, Naqif Həmzəyev, Elman Nəsirov, Razi Nurullayev, Azər Allahveronov, Sevil Mikayilova, Vüqar Rəhimzadə, Bəhrüz Məhərrəmov, parlament Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin müdiri Hacı Mirhəsni Seyid, habelə qeyri-hökumət təşkilatlarının təmsilçiləri öz fikirlərini bölüşüblər.

Çıxışlarda ombudsman institutunun əmək və məşğulluq, sosial təminat, təhsil, sağlamlığın qorunması ilə bağlı hüquqların təmin edilməsi, mənzil-moşət şəraitinin yaxşılaşdırılması, ictimai iştirakçılıq, hüquqi maarifləndirmə və digər sahələrdə gördüyü işlər təqdirəlayiq hesab edilib, bir sıra təkliflər səsləndirilib.

Parlamentin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc və Ombudsman Aparatının rəhbəri Aydın Səfərxanlı səsləndirilən fikirlərə münasibət bildirdilər.

Müzakirələrin sonunda Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkilinin (ombudsmanın) 2024-cü il üzrə məruzəsi qənaətbəx hesab olunub və Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə edilib.

İclasda komitənin üzvləri Tural Gənçəliyev, İmamverdi İsmayilov, Mirçölül Qasımlı, Mübariz Qurbanlı, Seyyad Sahalrı, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının nümayəndələri və digər rəsmi şəxslər iştirak ediblər.

"Azərbaycan"

Trans-Xəzər marşrutu üzrə Beynəlxalq Assosiasiyanın Hüquqi Şəxslər Birliyinin işçi qrupunun iclası

Bu gün Bakıda "Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu" Beynəlxalq Assosiasiyası (TBNM BA) Hüquqi Şəxslər Birliyinin işçi qrupunun iclası keçirilib.

"Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-dən (ADY) AZƏRTAC-a bildirilib ki, iclasda assosiasiyaya üzv dövlətlərin dəmir yolu idarəetmə orqanlarının əməkdaşları və nəqliyyat şirkətlərinin yüksək səviyyəli rəsmiləri daxil olmaqla 10 ölkədən nümayəndə heyət iştirak edib.

Tədbirdə qeyd olunub ki, Orta dərəcəli kimi tanınan Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu son illərdə qlobal əhəmiyyətli yükdaşıma istiqamətindən birinə çevrilib. Bu marşrutla yük nəqliyinin ildən-ilə artdığı, sürətli yük axınının təmin edilməsi üçün əməliyyatların səmərəliliyinin, rəqəmsal həllərin tətbiqinin və əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

İclasda TBNM BA Hüquqi Şəxslər Birliyinin İcra orqanının 2024-cü ildə fəaliyyətinin yekununu üzrə hesabatı və Trans-Xəzər marşrutu ilə daşımalarn təhlili dinlənilib. Həmçinin iştirakçılar 2025-ci ildə TBNM üzrə təsdiqlənmiş tarif dərəcələrinə düzəlişlər, rəqəmsallaşma haqqında saziş layihəsi, eləcə də Xəzər dənizi limanları arasında fider bağlantısının təşkili və fider gəmilərin yüklənməsinin təmin edilməsi haqqında saziş layihələrini müzakirə ediblər.

Tərəflər 2025-ci ildə TBNM üzrə yük daşımalarn planını və icrası ilə bağlı tədbirləri razılaşdırıb, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə Avropa-paya konteyner daşımalarnı üstünlük verilməsinin vacibliyini qeyd ediblər.

Sonda işçi qrupunun protokolu imzalandı. Qeyd edək ki, martın 4-də Bakıda "Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu" Beynəlxalq Assosiasiyası Hüquqi Şəxslər Birliyinin növbəti tədbiri - ümumi yığıncağının iclası keçiriləcək.

AİŞ son 5 ildə ümumi dəyəri 1,7 milyard manat olan layihələrə vəsait qoyub

İnvestisiya qoyuluşu iqtisadi inkişafın təminatıdır. Tasadüfi deyil ki, mütəxəssislər inkişaf etmiş ölkələrin iqtisadiyyatının bu səviyyəyə çatmasında başlıca səbəb kimi investisiya qoyuluşlarını da fəallığı qeyd edirlər.

Azərbaycanda da bu istiqamətdə strategiya hazırlanıb və həyata keçirilir. Həmən strategiya Prezident İlham Əliyev tərəfindən təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"ə öz əksini tapıb. Bu gün Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti (AİŞ) iqtisadi artımı dəstəkləmək, məşğulluq imkanları yaratmaq və qeyri-neft sənayesinin rəqəbat qabiliyyətiliyini artırmaq istiqamətində ardıcıl işlər aparır.

Son 5 il isə iqtisadiyyatın əsas sektorlarının transformasiyasına və dayanıqlı inkişafa xidmət edən layihələrin həyata keçirilməsinə yönəlməli aktiv fəaliyyət dövrü kimi xarakterizə edilə bilər. İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, həmin dövrdə AİŞ ümumi dəyəri 1,7 milyard manat olan layihələrə vəsait qoyub. Bu məbləğin 292 milyon manatı investisiya AİŞ tərəfindən təsdiqlənmiş investisiya vəsaitidir. Əlavə olaraq 476 milyon manat məbləğində birbaşa xarici investisiya cəlb edilib. Cəlb edilmiş həmin investisiyalar 23 layihənin həyata keçirilməsinə, o cümlədən 19 yeni istehsal müəssisəsinin tikintisinə yönəldilib. Bu təşəbbüslər ölkənin istehsal imkanlarını gücləndirməklə yanaşı, növbəti bir neçə il ərzində 2300-ə yaxın iş yerinin yaradılmasına hesablanıb.

AİŞ rəqəbatqabiliyyətli və əlavə dəyər yaradan, xüsusən də ixrac və idxalın əvəzlənməsinə yönəlməli layihələrdə də iştirak edir. Qurumun dəstəyi ilə qida və özəcağılıq sənayesi, eləcə də tikinti materialları və geyim sahəsində strateji məhsulların istehsalı həyata keçirilir. Hazırda xüsusən diqqət ayrılan sahələrdən biri də səhiyyə sistemidir. Səhiyyə infrastrukturunu gücləndirməklə yanaşı, həm də ölkə daxilində ən üstün beynəlxalq standartlara cavab verən yüksəkkeyfiyyətli tibbi ləvazimatların və dərman preparatlarının istehsalına imkan yaradan özəcağılıq layihələrinə investisiyalar ayrılır. Fakt olaraq "Diamed" şirkətlər qrupu ilə əməkdaşlıq çərçivəsində müəssisələrin istifadəyə verilməsi layihələrini qeyd etmək olar. Müəssisələrdən biri birləşmiş şirkətlər qrupu "Natrium xlorid", "Ringer laktat" və "Qlükoza" kimi həyati əhəmiyyətli kəşf edən venadaxili infuziya məhlullarının istehsalı üzrə ixtisaslaşdırılıb.

Regionlar da AİŞ-in həyata keçirdiyi layihələrdən kənarında qalır. Bu gün Balakən rayonunda "Balkhoorma" və "Balacən Agro Food" zavodlarında quru meyvələr istehsal olunur. AİŞ-in layihələri hər iki şirkətdə istehsalçılara dəstək verir, istehsal edilən məhsullar isə regionun, o cümlədən bütünlükdə ölkənin ixrac potensialını artırır. Yevləxdə isə illik 22 milyon ədəd damazlıq yumurtu istehsal gücünə malik zavodun birinci fazasının tikintisi başa çatıb. Bu layihə yüksəkkeyfiyyətli və münasib qiymətə damazlıq yumurtaların istehsalı ilə ölkənin idxalın asılılığını azaldılması

və qida təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi daşıyır. AİŞ Ağdam Sənaye Parkında müxtəlif sənaye sahələrində çalışan işçilər üçün maksimum təhlükəsizlik və rahatlığı təmin edən işçi ayaqbağı istehsal edən "Bafco" fabrikinə də sərmayə yatırır. Bu sırada habelə son beş il ərzində həyata keçirilən əsas layihələr arasında Ağdam rayonunun Şahbulağ kəndində daş karxanasının və Xocalıda bərpa edilmiş sement zavodunu qeyd etmək olar. Bu müəssisələrdə istehsal edilən tikinti daşı və sement işğaldan azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən bərpa işlərində istifadə edilir. Qəbələ rayonunda isə gürcüstanlı tərəfdarlarla birlikdə spirtsız və yüngül spirtsız içkilərin istehsalı zavodunun tikintisi nəzərdə tutulur ki, bu da qida sənayesinin inkişafında mühüm addım olacaq.

Qəbələ rayonunda isə gürcüstanlı tərəfdarlarla birlikdə spirtsız və yüngül spirtsız içkilərin istehsalı zavodunun tikintisi nəzərdə tutulur ki, bu da qida sənayesinin inkişafında mühüm addım olacaq. Bundan başqa, Gəncədə "Azərbazalt" MMC ilə birləşdirilmiş çıxarılması və ondan bazalt tozu və qranullarının istehsalı layihəsi həyata keçirilir. Sözügedən xammala tikinti sənayesində və digər sahələrdə yüksək tələbatın olması bu layihəni ölkə sənayesinin inkişafı üçün strateji əhəmiyyətli edir.

Məlumdur ki, işğaldan azad edilmiş torpaqlar "yaşıl zona" elan edilmişdir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı bərpaolunan enerji istehsalı üçün geniş imkanlar var. Mütəxəssislərin son hesablamalarına görə, regionda 10 qiçavət həcmində günəş və külək enerjisi potensialı mövcuddur. Təkcə Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl və Füzuli rayonları texniki potensialı 7200 meqavatdan çox olan gücnəş enerjisinin istifadə üçün olverişli

şəraitə malikdir. İlkən proqnozlara görə, Laçın və Kəlbəcər rayonlarının dağılıq ərazilərində külək enerjisinin texniki potensialı 2 min meqavat həcmində qiymətləndirilir. Kəlbəcər və Şuşa rayonlarında isə geotermal enerji mənbələrinə "yaşıl enerji" kimi istifadə olunması imkanları daha çox diqqət çəkir.

Bütün bunları nəzərə alan AİŞ işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl layihələr"lərin həyata keçirilməsinə fəal şəkildə investisiya yatırır. İqtisadiyyat Nazirliyinin bununla bağlı məlumatında bildirilir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən 4 layihənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "Demirören Holding" ilə birləşməsi ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "Demirören Holding" ilə birləşməsi ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "HELL Energy" şirkəti ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "HELL Energy" şirkəti ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır.

AİŞ-in planlarına gəlincə, şirkətin gələcək investisiya layihələrindən biri Macarıstanın "HELL Energy" şirkəti ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "HELL Energy" şirkəti ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır. Şirkətin portfelinə Türkiyənin "HELL Energy" şirkəti ilə birləşdirilmiş müəssisənin inkişafına və regionun dirçəldilməsinə dəstək çərçivəsində AİŞ 44,8 milyon manat investisiya yatırır.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"

Novruz xalqımızın ən öz bayramlarından biridir. Novruza bayramlar bayramı da deyirlər. Novruz qarlı-covğunlu qışın başa çatdığı, öz yerini güllü-çiçəkli bahara verdiyi gündür. Bu bayramın astroloji əsasları da vardır. Novruzda həm də il təzələnir, insanlar yeni ilə qədəm qoymuş olurlar. Bu dəyişmə və yeniləşmə bir çox xalqların və ölkələrin həyatında bu gün də rəsmi qaydadadır.

Novruz daim özünü ilə bol-bol sevinc, ruzi-bərəkət gətirir. Novruz həm də insanların arzu və diləklərini gerçəkləşdirən bayramdır! Xalqımızın inancına görə belədir.

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev xalqımızın ən üvlü və müqəddəs arzusunun həyata keçirərək artıq beşinci ildir ki, Novruzunu daha möhtəşəm və daha fərhəli bayram etməyimizə şərait yaratdı.

Məhz onun "dəmir yumruğu", Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirdiyi möcüzəvi bərpa, quruculuq və Böyük qayıdış prosesi sayəsində işğaldan azad edilərək dövlət suverenliyimizin bərpa olunduğu bu ərazilərdə alovlanan Novruz tonqallarının sayı hər il daha da artır.

Xalqımızın həqiqi rəhbəri Ulu Öndər Heydər Əliyevdən ayrı düşməsi, torpaqlarımızın erməni işğalına məruz qalması təkcə otuzillik həsrətə, məşəqqət və iztirablara səbəb olmadı.

Vandalların murdar ləpirlərinin dəydiyi yerlərdə Novruz tonqalları da söndürüldü!

Əvəzində evlərimiz, meşə və bağlarımız qırılıb yandırıldı, gözəl Qarabağımız bayraqların uladıqları xarabəliqlərə çevrildi.

Halbuki əsrlər boyu Azərbaycanın hər yerində olduğu kimi, bu bölgədə də Novruz xüsusi hazırlıqlar, böyük sevinc və toy-bayramla qeyd edilirdi...

Evlər təmizlənilib ağardılar, xalça-palaz çirpilib güünə verilib, mərhələlər üzrə Novruz hazırlıqları görüldü.

Təndirlər qalınar, südlü, şirin fətirlər bişirilir, saclar qurularaq üzərində bayram qovurğası qovrulur.

Novruzqabağı hər yaş qrupundan olanların görəcəkləri işlərin qeyri-rəsmi bölgüsü olardı.

Böyüklərin öz qayğıları vardı:

* Ailənin "ehtiyat fondu"ndan səxavətlə pul ayırmaqla bayram bazarlığı edilirdi.

* Xonça tutub içərisini quru meyvə və şirniyyatla doldururdular.

* Çorşənbə axşamlarında plov bişiril-məsi üçün lazımı tədarüklər görürdülər.

* Qırmızı yumurta boyaydılar, boşqablarında səməni göyördürdülər.

* Şamlar alıb bayram gecəsinə hazırlayırdılar.

* Uşaqlara, qocalara, doğma və qohumlara vermək üçün hədiyyələr tədarük olunardı.

Uşaqların, yeniyətmə və cavanların da öz işləri olardı:

* Çorşənbə axşamları və bayram günü tonqalda yandırmaq üçün çir-çirpi yığardılar.

* Oğlanlar "torba atmağa", qızlar isə "qapı pusmağa" hazırlıq görürdülər.

* Bayram məhənləri və oyunları öyrə-nib ifa edirdilər.

* Küstülüləri barişdirməyə hazırlaşdılar.

Novruzda hazırlıq və bayram dövründə hər tərəf tozdan, palçıqdan təmizlənər, insanların ürəkləri isə kindən-kütdürədən!

Həmü bir-birinə xoş söz deyib, xoş arzularını, dualarını çatdırırdı.

Torpaqların erməni vandalları tərəfindən işğaldan sonra Qarabağda Novruzda, torpaqların işğal olunduğu ərazilərdə Novruz hazırlıqlarına və xalqımızın bu səhədəki qədim, gözəl adət-ənənələrinə də son qoyuldu.

Əvəzində Azərbaycan xalqının əli ilə yaradılanları, tikilib-qurulanları məhv etmək üçün düşmən tonqalları qalanmağa başladı.

İşğal olunmuş torpaqlardan zorla çıxarılan məcburi köçkünlər özləri ilə götürü-ləsi mümkün olanları götürdülər... Abad və yaşayış üçün hər şərait olan evlər, həyətlərdəki meyvə ağacları, çörək bişirmək üçün təndirlər, bir çox hallarda mebellər və iriqabartılı əşyalar düşmə-nə qonimət qaldı.

Başqa çarələri yox idi.

YENİDƏN ALOVLANAN NOVRUZ TONQALLARI

Çünki nə vaxtları vardı, nə də o qədər yükü daşımağa məşinlər.

Amma milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələrini unutmadılar!

Normal yaşayış üçün heç bir şəraiti olmayan çadır şəhərciklərində yerləşən çox oldu.

Yaxın ətrafdakı rayon mərkəzlərinə, yaxın-uzaq qohumlarının, dostlarının yaşadığı kəndlərə və evlərə pənah aparırlar, qeyri-yaşayış tikililərində qərar tutanlar da oldu.

İctimai binalarda, yataqxanalarda, sanatoriyalarda bir xeyli insan yerləşdi.

Həmü beynəlxalq hüquqa, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinin təzliklə yerinə yetiriləcəyinə, yaman günün ömrünün az olacağına inanırdı!

HEYHAT!

* Sən demə, beynəlxalq hüquq da boş şeymiş!

* Sən demə, BMT də dişsiz bir qurum imiş!

* Sən demə, ATƏT-in Minsk qrupu da baş aldatmaq, işğalı əbədiləşdirmək üçün qurulan bir oyunbazlıq imiş!

Ödur ki, bu ədalətsizlik, bu məşəqqətli məcburi köçkün həyatı otuz illəyə davam etdi!

* İnsanların bir çoxu insan kimi, normal həyat sürə bilmədilər.

* İnsanlar işsiz qalıb ehtiyac içində yaşadılar, dövlətin verdiyi yardıma qane olmaq məcburiyyətində qaldılar.

Yalnız yeni yaşayış kompleksləri və qaçqın şəhərcikləri tikildikdən və orada məskunlaşandan sonra normal həyata qayıtdılar.

Elə il oldu ki, nə Novruzunu bayram edə bildilər, nə də əllərini bayram tonqallarında itisidilər!

Nə qovurğa qovurdular, nə də şəkərbura, paxlava bişirdilər!

Amma dözdülər, bildilər ki, yaman günün ömrü az olur!

Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Prezident İlham Əliyevin doğma torpaqlara qaytarılacağı ilə bağlı verdikləri vədlərə inandılar!

İnanırlar ki, məqam düşən kimi doğma torpaqlarına geri dönəcəklər!

Onları yaşadın, hər bir çətinliyə dözümlü edən də məhz bu inanları oldu!

Şəhər mərkəzlərindəki yataqxana binalarının həyətlərində Novruz tonqalı qalaya bilməsələr də, evlərində səməni göyörtidilər, mer-meyvadan xonça tutdular, körpələrin, uşaqların bu əziz bayramı unutmalarına yol vermədilər.

Bax beləcə ömrə yazılması çətin olan əzəbli məcburi köçkün illəri birtəhər yola verildi.

* Nəhayət, qisas günü gəlib çatdı!

* Nəhayət, 44 günlük Zəfər müharibəsi başladı!

* Nəhayət, "dəmir yumruq" işə düşdü!

44 gündə bütün ağır-acları son qoyuldu! 44 gündə otuzillik zülmün qisası artıqlaması ilə alındı!

44 gündə müqəddəs torpaqlar murdar xislətlilərdən təmizlənərək paklığına qaytarıldı!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev vadini şəriflə yerinə yetirdi!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev işğal altındakı torpaqları əsl sahiblərinə qaytardı!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev qədim Azərbaycan torpaqlarına Novruzunu, milli-mənəvi dəyərlərimizi də qaytardı!

◆ ◆ ◆

Zəfər müharibəsinin ən yüksək zirvəsi sayılan Şuşaya, bütövlükdə külli Qarabağa və Şərqi Zəngəzura da Novruz tonqalını və Novruz ənənələrini cənab İlham Əliyev qaytardı!

Otuzillik həsrətdən sonra ailə üzvləri ilə birlikdə Cıdır düzündə nəhəng Novruz tonqalı alovlandırdı!

* Bu tonqalın işığını İrəvandan baxanlar da gördülər!

* Bu tonqalın alovu düşmənin gözlerini kor etdi!

* Bu tonqalın söləsi dünyanın hər yerindən göründü!

Dostlar sevindilər, düşmənlər yarıb qovruldu!

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tonqalın yanında oturaraq armudu stokanda pürəngi çay içib Novruzun rəmzlərindən sayılan şəkərbura, paxlava yedi!

◆ ◆ ◆

Bu gün növbəti Novruz bayramına aparın Od çorşənbəsidir.

Ağ şirinliyi ilə!

Düşməne gözdağı verməklə!

Sonrakı illərdə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə Prezident İlham Əliyevin yandırdığı tonqaldan alov, işıq və istilik alan yüzlərlə tonqal qalandı!

Hər il onların sayı durmadan artdı!

Artıq minlərlə keçmiş məcburi köçkün geriye dönərək dövlətin onlar üçün yeni saldıq smart tipli yaşayış məntəqələrinə, hər cür şəraiti olan rahat mənzillərə və evlərə köçmüşlər.

◆ ◆ ◆

Çırağımız işıqlı, ocağımız isti, süfrəmiz ruzili və bərəkətli olsun...

Xalqımızın Novruz alqışlarındandır!

Novruz alqışlarının ən çox edildiyi insan Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir!

Hər bir keçmiş məcburi köçkün dövlətin verdiyi mənzilin və evin qapısını açanda, süfrəyə oturanda, bayram aşına əl uzadanda, habelə Novruz tonqalının üstündən hopyanaraq Novruz təamlarından dadanda ona yenidən doğma yurdda bu xoşbəxtliyi qismət edən Prezident İlham Əliyevə dua edərək səmimi minnətdarlığını bildirir.

◆ ◆ ◆

Bu gün növbəti Novruz bayramına aparın Od çorşənbəsidir.

Növbəti köç karvanları Cəbrayıl, Şuşaya, Xocalıya, Balıçaya və Ağdərəyə getdi. Deməli, Novruz tonqallarının sayı yenə də artdı...

Arta-arta da davam edəcəkdir!

Bu tonqallar həm də qalibiyyət nişanəsidir!

Düşməni məhv edərək torpaqlarını azad edən qəhrəman Azərbaycan xalqının qələbə tonqallarıdır!

Bu tonqallar həm də birliyimizin, iqtisadi imkanlarımızın, qurub-yaratmaq istəyimizin göstəricisidir.

Azərbaycan təkbaşına, heç kimdən kömək və yardım ummadan, gözəlmədən xarabalıqlar üzərində yeni şəhərlər, kəndlər və qəsəbələr salır, Böyük qayıdış programını görülməmiş sürətlə icra edir!

Bu tonqallar xalqımızın tükənməz Vətən sevgisinin alov şəklində təzahürüdür.

Üzərimizə odla gələn düşməni odda yandıraraq qisasımızı döyüş meydanında aldığımız!

Bu tonqallar həm də Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrində həmin torpaqlarda şəhid olanların ruhlarına bir təsəllidir!

Bu tonqallar həm də hamıya və hər kəsə bir daha sübut edir ki, Qarabağ Azərbaycandır və daim belə olacaqdır!

Bəxtiyar SADIQOV

Azərbaycanın xarici siyasətinin uğurları

Qarşılıqlı maraqlara söykənən əməkdaşlıq sərhəd tanımır

Fevralın 27-də Bakıya rəsmi səfər etmiş Qvineya-Bisau Respublikasının Prezidenti Umaru Moktar Sisso Embalo son bir il ərzində Azərbaycana gələn üçüncü Afrika dövlətinin rəhbəri oldu. Bundan əvvəl - fevralın 11-14-də Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun Azərbaycana zəngin gündəmi olan səfəri reallaşdı. Ötən il aprelin 4-5-də isə Konqo Prezidenti Deni Sasso-Nqesso rəsmi səfərlə Bakıda olub. Bu səfərlər Afrika qitəsinin Azərbaycanın xarici siyasətində yeni istiqamət olduğunu göstərir.

Zəngin təbii ehtiyatları və iqtisadi potensialı olan Afrika ölkələri əsrlər boyu imperialist dövlətlərin müstəmləkəsi kimi amansız qarət və talana məruz qalıblar. Qitənin bir sıra dövlətlərinin müstəqil siyasi addımlar atmaq niyyətləri və neokolonializmə qarşı qətiyyətli mübarizəyə yoluna çıxmaları onların azad şəkildə yaşamaq, hansısa ölkənin boyunduruğunda olmadan müstəqil həyat sürmək istəyi ilə bağlıdır. Afrika dövlətlərinin Azərbaycanla bərabər-hüquqlu və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan münasibətlər qurmaq istiqamətində cəhdləri müstəmləkə istibdadından qurtularaq sivil dünyaya açılma prosesinin tərkib hissəsidir.

Azərbaycanın zəngin təcrübəsi Afrika təmsilçilərinin maraq dairəsidir

Azərbaycanın Afrika dövlətləri ilə siyasi-iqtisadi müstəvidə aktiv münasibətlərə start verməsi dövlətimizin dünya arenasındaki siyasi çəkisində artımın bariz göstəricilərindən biridir. Özinin zəngin iqtisadi potensialı ilə dünyanın iri dövlətlərinin maraqlarını cəlb edən qitə ölkələri yüzillər boyu davam edən qanlı istismara məruz qalıblar. Bu baxımdan, həmin ərazi uzun müddət ərzində istisnasız olaraq böyük güc mərkəzlərinin mübarizə meydanına çevrilib. Fransa, Belçika, Niderland kimi dövlətlərin Afrikanın zənginliklərinin ələ keçirilməsi uğrunda yürütdükləri müstəmləkəçilik siyasəti nə qədər təəssüf və təəccüb doğursa da, XX əsrdə də davam edir. Afrika reallığı neokolonializm təzahürlərinin hələ də yaşadığı və xalqların amansız istismarı hesabına varlanmaq istəyən dövlətlərin olduğunu göstərən aşkar nümunədir.

Bu baxımdan, qitənin qabaqcıl və müstəqilliyə daha çox meyil edən təmsilçiləri özlərinə dünyada bərabər-hüquqlu və hər iki tərəfin maraqlarını təmin edən formatda münasibətlər qurmaq üçün tərəfdaş axtarı-

şındadırlar. Afrika dövlətlərinin liderlərinin bir-birinin ardınca Bakıya səfər etmələri onu göstərir ki, Azərbaycanın dünyada artan siyasi və iqtisadi çəkisi qitə ölkələrinin də diqqətini cəlb edir.

Azərbaycan postsəviet məkanının postkolonial Afrika ilə tam əsaslı əlaqələrin bünövrəsini qoyan ikinci dövlətdir. Söhbət heç də sadəcə diplomatik münasibətlərin qurulması və ya iqtisadiyyatın konkret sahələrində hər hansı təmaslardan getmir. Bu yolu Azərbaycan müstəqilliyinin ilk illərində qət etməyə müvəffəq olub - 1992-2012-ci illərdə qitənin əksər dövlətləri ilə diplomatik münasibətlər qurulub. Hazırkı gündəmdə olan maraqlar, əlaqələr Azərbaycanın bir siyasi və iqtisadi güc olaraq uzaq qitə dövlətləri ilə əməkdaşlıq qurma tarixinin başlanğıcını əks etdirir.

Azərbaycan hələ sovetlər dönməndən etibarən Afrikada ənənəvi maraqları olan və tez-tez Qərbi təmsilçiləri ilə toqquşan Rusiyadan sonra postsəviet məkanının qitəyə nüfuz edən ikinci dövlətidir. Yeni yaranan təmaslar formatında ən çox maraq doğuran amil odur ki, qitə təmsilçiləri Azərbaycanın müxtəlif sahələrdə əldə etdiyi zəngin təcrübəni öyrənmək üçün Bakı ilə sıx əlaqələrə can atırlar. Bu, dövlətlər arasında sağlam münasibətlərin olduğu na daləlat edən vacib amildir. Afrikalıların Azərbaycanın hərbi, hərbi-sənaye sahəsindəki nailiyyətlərinə maraq göstərmələri dövlətimizin hərbi qüdrətinin dünya gündəmində özünə möhkəm yer tutması anlamına gəlir. İqtisadiyyatımız üçün ənənəvi sektor olan neft sənayesindəki təcrübə Azərbaycanı neokolonializm təzahürlərinin hələ də yaşadığı və xalqların amansız istismarı hesabına varlanmaq istəyən dövlətlərin olduğunu göstərən aşkar nümunədir.

Bu baxımdan, qitənin qabaqcıl və müstəqilliyə daha çox meyil edən təmsilçiləri özlərinə dünyada bərabər-hüquqlu və hər iki tərəfin maraqlarını təmin edən formatda münasibətlər qurmaq üçün tərəfdaş axtarı-

Azərbaycana maraq nədən qaynaqlanır?

Kolonial keçmişin acı təcrübəsindən qurtulmaq istəyən dövlətlərin maraq istiqamətlərindən birinin də Bakı olması Azərbaycanın son 4-5 il ərzində qazandığı orta güc statusunun ayınlıq göstəricidir. Qitə ölkələrinin Bakı ilə əməkdaşlıq isteklərinin ardıcıl və sistemli xarakter daşması faktı ölkəmizin dünya arenasındaki yeri və rolunun yeni statusundan irəli gəlir. Azərbaycanın qurulma tarixi dünyada, formalaşan yeni nizamda məxsusi çəkisi olan dövlətə çevrilməkdədir. Bu status dövlətimizin siyasi və iqtisadi maraqlarının yerləşdiyimiz regionla məhdudlaşmadığını şərtləndirən başlıca faktordur. Çoxqütblü və tarazlaşdırılmış xarici siyasətin möntəzibindən irəli gələn hərtərəfli iqtisadi əlaqələrə üstünlük verən Bakının yeni maraq dairələrindən biri də Afrika qitəsidir.

Son bir neçə il ərzində Afrikada baş verən hadisələr qitə tarixinin yeni nəfəs alma prosesinin başlandığını göstərir. Afrika aktiv şəkildə müstəmləkəçilik istibdadından qurtulmaq üçün cəhdlər edir. Qitənin müxtəlif dövlətlərində Fransanın qanlı idarəçilik metodlarına qarşı baş qaldırması etiraz dalğası özünü tarixi noticələrini göstərməkdədir. Paris bir-birinin ardınca həmin dövlətlərdə olan hərbi mövcudluğuna son vermək məcburiyyətində qalıb. Fransanın qismində digər müstəmləkəçi dövlətlər də Afrikanı tərk edirlər. Milli hərəkatları qan güllündə boğmaq üçün nəzərdə tutulan hərbi bazaların qitədən çıxarılması neokolonialist dövlətlərin yerlərdəki iqtisadi mövcudluqlarını da zəiflədir. Bu baxımdan, Afrikada yeni geosiyasi və iqtisadi güc mərkəzlərinin meydana gəlməsi, özü də fərqli əməkdaşlıq gündəmi ilə gəlmələri nəzərə çarpır.

Azərbaycan üçün olduqca xoşdur ki, Afrika qitəsində əhəmiyyəti və rolu artan dövlətlərdən biri də Türkiyədir. Rəsmi Ankara Pekinlə yanaşı, Afrika qitəsində son illər ərzində siyasi nüfuzu və iqtisadi çəkisini artırmağa müvəffəq olmuş ikinci geosiyasi aktordur. Xarici siyasətinin ənənəvi istiqaməti olan, qitə ilə əsrləri əhatə edən birgə gündəmə malik Türkiyə dövləti Afrika ölkələri ilə fərqli əməkdaşlıq kontekstinə üstünlük verir. Qitə dövlətlərinin Türkiyə və Çinlə əməkdaşlığa çalışmaları başlıca səbəbi budur ki, qurulan münasibətlər qarşılıqlı faydaya və inkişafa əsaslanır, habelə tərəflərdən bi-

rinin digəri üzərində hökmranlığı və ya əlahiddə statusunu ehtiva etmir. Bu gün Afrikaya lazım olan əsas amillər investisiya qoyuluşu və təcrübə mübadiləsidir. Azərbaycanın belə bir realıqda bu dövlətlərə açılmasına təsadüfi deyil və qitə təmsilçilərinin liderlərinin ölkəmizə səfərləri müxtəlif sahələrdə əldə etdiyimiz qiymətli praktikaya olan marağın təzahürüdür.

Çoxqütblü siyasətin daha bir göstəricisi

Rəsmi Bakının qitə paytaxtları ilə diplomatik münasibətlərinin tarixi müstəqilliyimizlə eyni yaşa malikdir. Azərbaycan 1991-ci ildə müstəqilliyini elan edən kimi Afrika dövlətləri tərəfindən tanınmağa başlayıb. Bu prosesin sürətlə baş verməsi bir sıra amillərə bağlıdır ki, bunlardan ən əsası təbii olaraq Afrika dövlətlərinin də Azərbaycan kimi müstəqilliyə can atmaları və azad yaşamaq istəyi ilə əlaqədər idi. Bununla yanaşı, Azərbaycan hələ sovetlər dövründən bir sıra Afrika ölkələrində, xüsusilə qitənin şimalında olan müsəlman dövlətlərində tanınmışdır. Misir, Liviya, Sudan, Tunis, Əlcəzair kimi dövlətlərlə hələ SSRİ formatında iqtisadiyyat, humanitar sahədə sıx münasibətlər yaranmışdır. Təsəvvüf deyildir ki, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Ulu Öndər Heydər Əliyev bu coğrafiyaya bir neçə səfəri reallaşmışdır. Eyni kurs Prezident İlham Əliyev tərəfindən də davam etdirilmişdir.

Afrika coğrafiyasının təmsilçiləri ilə bizi birləşdirən ümumi maraqlar və təzahürlər var ki, bunlardan biri də bəlkə də ən vacib müsəlman aləminin təmsil etmələrimizdir. İslam dünyasını müxtəlif məzmun və formatlarda bir araya gətirən çoxərəfli platformalar bu baxımdan aramızda ki ünsiyyətin qurulması və möhkəmlənməsi üçün əlverişli fürsət olub.

İkinci mühüm istiqamət Qoşulma Hərəkatı çərçivəsində əldə etdiyimiz zəngin münasibətlər formatıdır. Azərbaycanın təşkilatın həyatında və onun dünya siyasətində qəti addımlar atması üçün yeni realıqın formalaşması tarixində ciddi rolunu var. Möhz ölkəmizin quruma rəhbərliyi dövründə Afrika dövlətlərinin bizimlə əməkdaşlığa maraqları artmağa və konkret istiqamətlər almağa başlayıb. Azərbaycan hərəkatına rəhbərliyi ərzində bir sıra humanist aksiyalara imza atıb və bu kontekstdə Afrika dövlətlərini də müxtəlif

səpkili yardımlar edib. Pandemiya dövründəki təcrübə bu baxımdan xüsusi önəm daşıyır.

Qoşulma Hərəkatına rəhbərlik və qurumun restrukturizasiya, yenidən formalaşma prosesində oynadığı müsbət rol Azərbaycan ciddi siyasi dividendlər qazandırb. Təkcə bir faktı qeyd etmək bu müsbət praktikanın hansı miqyasda malik olduğuna dair dəqiq təsvirlərin yaranması baxımından yetərli ola bilər. Vətən müharibəsi günləri və sonrakı müddətdə Ermənistan və havadarlarının müxtəlif beynəlxalq platformalarda, xüsusilə də BMT və Parisin geosiyasi nüfuz aləti olan frankofon dövlətlərinin birliyi müstəvisində Azərbaycana qarşı atılmış təxribətçi addımların qarşısının alınması və neytrallaşdırılmasında ölkəmizin Afrika təmsilçiləri ilə əldə etdiyi tərəfdaşlıq münasibətlərinin hədsiz rolu olmuşdur.

Yeri gəlməşkən, Azərbaycan CAR-la effektiv əməkdaşlıq praktikasına malikdir ki, burada hərbi və hərbi-sənaye istiqamətini xüsusi vurğulamaq lazımdır. Somali Prezidentinin ölkəmizə səfəri zamanı müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlıq haqqında sənəd imzalanıb. Eyni zamanda dövlət başçısı Azərbaycanın müdafiə sənayesi məhsulları ilə tanış olub.

Afrika dövlətləri uzun müddət sivil dünyadan zorla kənarlaşdırılaraq, istisnasız olaraq xammal bazası qismində və "geridə qalmış" obrazı ilə təqdim olunublar. Bu, müstəmləkəçi dövlətlər tərəfindən qəsdilə həyata keçirilmiş siyasət olub. Halbuki qitə unikal tarixi olan esrarəng sivilizasiya və zəngin mədəniyyət məkanındır. Siyasi terminologiyada "inkışafdan qalmış", "üçüncü dünya təmsilçiləri" kimi ifadələrlə işarə edilən dövlətlərin müstəqilliyi, azad siyasi və iqtisadi fəaliyyəti, habelə bərabər-hüquqlu münasibət və tərəfdaşlığa can atmalarının əsasında bu kimi vacib amillər durur. Tarixdən qaynaqlanan belə bir gerəklikdə Afrika təmsilçilərinin Azərbaycanla münasibətlərə meyil göstərmələri həm tədqiqatçıdır, həm də dövlətimizin beynəlxalq arenada əldə etdiyi yüksək reputasiya və nüfuzunun göstəricisidir.

Bu ölkələr arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq da əsas istiqamətlərdən biridir. 2023-2024-cü tədris ilində Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində Afrikanın 35 ölkəsindən 365 nəfər təhsil alıb. Azərbaycan Prezidentinin 2023-cü il 8 iyul tarixli sərəncamı ilə təsis edilmiş "Heydər Əliyev adına Beynəlxalq Təhsil Qrantı" proqramı çərçivəsində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının və Qoşulma Hərəkatına üzv olan Afrika qitəsi ölkələrinin vətəndaşları üçün Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrində dövlət hesabına təhsil almaq imkanını yaratdı. Somali Prezidentinin ölkəmizə səfəri zamanı təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair sənəd də imzalanıb.

Azərbaycanın Afrika siyasətində əsas əməkdaşlıq istiqamətlərindən biri də qitə ölkələrinə humanitar yardımların göstərilməsidir. Demək olar ki, bütün Afrika qitəsi ölkələrinə Azərbaycan tərəfindən çoxərəfli və ikitərəfli əsasda müxtəlif zamanlarda humanitar yardımlar göstərib. Ölkəmiz bu yardımları sıralamasında ilk 20 dövlət arasında yer alır. Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq İnkişaf Yardım Agentliyi vasitəsilə artıq neçə ildir ki, Afrika qitəsinin müxtəlif ölkələrinə tibbi və texniki yardım layihələri həyata keçirilir. Bu fəaliyyət həmçinin Heydər Əliyev Fondu mühüm töhfə verir.

Bu ilin əvvəlində yerli telekanallara müsahibə verən Prezident İlham Əliyev qarşılıqlı dövr ərzində Azərbaycanın beynəlxalq siyasi çəkisinin artacağını bildirmiş və dövlətimizin yeni dünya nizamında özünəməxsus yeri və rola sahib olacağını bəyan etmişdir. Belə görünür ki, rəsmi Bakının bu kontekstdəki xarici siyasət istiqamətlərindən biri də möhz Afrika qitəsi olacaq. Bu, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuz və çəkisinin artması, habelə təsir dairəsinin yalnız yerləşdiyimiz bölgə ilə məhdudlaşmadığını mübahisəsiz ifadəsidir.

İradə ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan-Pakistan münasibətləri inkışafının uğurlu dövrünü yaşayır

"Conubi Asiyanın və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının (İƏT) fəal, nüfuzlu və hərbi-siyasi baxımdan güclü dövlətlərindən olan Pakistan İslam Respublikası Azərbaycanın ən sıx əlaqələr qurduğu və qarşılıqlı münasibətləri strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəltdiyi ölkələrdəndir. Azərbaycan dövlət müstəqilliyini ilk taniyan ölkələrdən biri də möhz Pakistandır. Bu ölkə 12 dekabr 1991-ci ildə rəsmi olaraq Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini tanıyıb, 9 iyun 1992-ci ildə Azərbaycanla diplomatik əlaqələr qurulması haqqında qərar qəbul edib və 12 mart 1993-cü ildə Bakı şəhərində səfirliyini açıb".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə Milli Məclisin deputatı Zaur Şükürov deyib. O bildirib ki, dövlət müstəqilliyimizin ilk illərindən Ümummilli Lider Heydər Əliyev Pakistan-Azərbaycan münasibətlərinə böyük önəm verib. Ulu Öndər iki ölkə arasında əlaqələri belə səciyələndirirdi: "Pakistan ilə Azərbaycan arasında çox yaxşı əlaqələr, dostluq əlaqələri var. Bu əlaqələr keçmiş tarixi ənənələrimizin üzərində qurulub". Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun layiqli davamçısı, Prezident İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə iki ölkə arasında bütün sahələrdə münasibətlərin inkışafında irəliləyişlər müşahidə edilib və bu proses indi də uğurla davam etməkdədir. Nüvə silahına və müasir raket texnologiyasına malik yeganə müsəlman dövləti olmaqla, Pakistan beynəlxalq təhlükəsizlik və güc balansına təsir göstərir. Pakistan, həmçinin BMT, ŞƏT (Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı) və digər beynəlxalq təşkilatlarda fəal iştirak edir, regiondakı münasibətlərin həlli və beynəlxalq əməkdaşlıq məsələlərində mühüm yer tutur. "Bu gün Pakistan tam əminliklə Azərbaycanın Türkiyədən sonra dünyadakı ikinci əsas strateji müttəfiqidir və iki ölkə arasında həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əlaqələr güclü və intensiv xarakter daşıyır. Otuz il ərzində Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlamış Ermənistanla diplomatik münasibətlər qurmayan və müxtəlif beynəlxalq platformalar vasitəsilə işğalçı ordunun Azərbaycan ərazilərindən çıxarılmasını tələb edən dövlətlərdən biri də Pakistandır. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə bu ölkənin Azərbaycana qarşı münasibəti aydın şəkildə özünü göstərdi. İslamabadın Bakıya verdiyi mənzəvi və siyasi dəstək Azərbaycanın dünya miqyasında ədalətli mövqeyinin müdafiəsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyırdı. Pakistan Azərbaycanın haqlı mübarizəsini beynəlxalq arenada ardıcıl şəkildə dəstəkləyərək, ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinin qorunması üçün prinsipial mövqeyini sərgilədi", - deyərək əlavə edib.

Z.Şükürov qeyd edib ki, Azərbaycan və Pakistan arasında yüksək səviyyəli münasibətlər və mükəmməl ikitərəfli əlaqələr beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində önəmli nümunədir. Bu münasibətlər yalnız siyasi və diplomatik deyil, həm də iqtisadi, hərbi və humanitar sahələrdə də genişlənməkdədir. Dövlətlərarası əlaqələrdəki bu inkışaf regionda sabitliyin qorunmasına və qarşılıqlı maraqların həyata keçirilməsinə xidmət edir. Həmçinin ölkələrimiz arasında ki əməkdaşlıq hər iki dövlətin beynəlxalq aləmdə daha güclü mövqə tutmalarına imkan yaradır. İki ölkə arasında həyata keçirilən intensiv qarşılıqlı səfərlər mübadiləsi əlaqələrin inkışafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan, Pakistandan Şəhbaz Şərifin Azərbaycanın Ali Təhsil Müəssisələrində təhsil almaq üçün qitəyə gətirilməsi, Pakistanın çox inkışaf etmiş müdafiə sənayesi mövcudluğu və Azərbaycan da öz müdafiə potensialını inkışaf etdirir. İki ölkə arasında müdafiə sənayesi sahəsində sıx əməkdaşlıq davam etdiriləcək, eyni zamanda müdafiə sənayesi məhsullarının birgə istehsalı imkanları nəzərdən keçiriləcək.

Deputat vurğulayıb ki, mövcud ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələr milli maraqlarımıza tam cavab verir və strateji dialoq, dünya və regional arenalarda, o cümlədən Avrasiya geosiyasi məkanında səmərəli fəaliyyət üçün geniş imkanlar açır. İki ölkə arasında siyasi əməkdaşlığın hazırlıq potensialından istifadə etməklə, iqtisadi əlaqələri daha da genişləndirmək və ticarət dövryyəsinin artırılması üçün birgə səylərin intensivləşdirilməsi zəruridir. Səfər çərçivəsində baş tutan biznes-forum da möhz bu məqsədlərə xidmət edir və inanırıq ki, biznes dairələri arasında keçirilən görüşlər bu baxımdan qarşılıqlı faydalı nəticələr əldə edilməsinə imkan verəcək.

Z.Şükürov bildirib ki, hazırda iki ölkə liderinin sözləri sayəsində Azərbaycan-Pakistan münasibətləri öz inkışafının ən yaxşı dövrünü yaşayır: "Azərbaycanın Vətən müharibəsində qələbəsinə və antiterror tədbirləri nəticəsində suverenliyini tam bərpaşından sonra Conubi Qafqazda yaranmış yeni reallıqlar və əməkdaşlıq imkanları, ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin dərinləşməsi üçün sabit və uzunmüddətli perspektivlər vəd edir. Prezident İlham Əliyev Pakistanla əlaqələrin inkışafına xüsusi önəm verir və ölkənin ali siyasi rəhbərliyi ilə qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan yüksək səviyyəli münasibətləri qoruyur. Pakistandan Şəhbaz Şərifin Azərbaycanın Ali Təhsil Müəssisələrində təhsil almaq üçün qitəyə gətirilməsi, Pakistanın çox inkışaf etmiş müdafiə sənayesi mövcudluğu və Azərbaycan da öz müdafiə potensialını inkışaf etdirir. İki ölkə arasında müdafiə sənayesi sahəsində sıx əməkdaşlıq davam etdiriləcək, eyni zamanda müdafiə sənayesi məhsullarının birgə istehsalı imkanları nəzərdən keçiriləcək.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

AHİK-də "Caspian Energy Club"un nümayəndələri ilə görüş olub

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasında (AHİK) "Caspian Energy Club"un nümayəndələri ilə görüş keçirilib.

Özəl sektorla əməkdaşlıq çərçivəsində keçirilən görüşdə konfederasiyanın sədri Sahib Məmmədov həmkarlar itti-faqları sistemində aparılan islahatlar, üzvlərin əmək hüquqlarının müdafiəsi, sağlamlığının qorunması, mülkiyyət və istirahətinin təşkili istiqamətində tətbiq olunan yeniliklər, həyata keçirilən layihələr barədə danışıb.

Bildirilib ki, yeni layihələrdən olan "AHİK Köntülləri" uğurla davam etdirilir, yollayışların vahid məkandan verildiyi "Kurort" Turizm İnformasiya Mərkəzi yaradılıb, yollayışların verilməsi prosesi sadələşdirilib. Yaxın vaxtlarda "Layihəli Əmək Səfirləri" layihəsinə də start veriləcək. Görüşdə həmçinin itti-faqlar üzvləri üçün xüsusi endirimlər və bonuslar təqdim edəcək "AHİK Plus" proqramı barədə də məlumat diqqətə çatdırılıb.

Vurğulanıb ki, konfederasiya özəl sektorla əməkdaşlığa xüsusi önəm verir, bu sahədə çalışanların həmkarlar itti-faqlarında birləşməsinə, hər bir işçinin layihəli əmək şəraiti ilə təmin olunmasına dəstəkləyir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin sektor müdiri Vüsal Şixəliyev son za-

manlar konfederasiya tərəfindən görülən işləri xüsusi olaraq qeyd edib, AHİK-in özəl sektorla əməkdaşlığının vacibliyini vurğulayıb. Vüsal Şixəliyev Ətraf Mühitə, Sosial və Korporativ İdarəetmə (ESG) prinsiplərindən, o cümlədən sosial təşəbbüslərin, işçilərin sağlamlığını və təhlükəsizliyinin qorunmasını önəmindən danışıb, sahibkarların so-

sial layihələrdə iştirakının əhəmiyyətini bildirib. "Caspian Energy Club"un baş icraçı direktoru Telman Əliyev klubun və üzv şirkətlərin fəaliyyətindən danışıb, ölkəmizdə yaradılmış əlverişli biznes mühitinin əhəmiyyətini qeyd edib.

Konfederasiya tərəfindən sanatoriya, istirahət mərkəzlərinin bərpası və yenidən

Konfederasiya sədri Sahib Məmmədova klubun fəxri üzvlük sertifikatı təqdim olunub.

Sonra "Caspian Energy Club"un nümayəndələri "Kurort" Turizm İnformasiya Mərkəzində yollayışların verilməsi prosesində tətbiq edilən yeniliklərlə tanış olublar.

"Azərbaycan"

İğdır-Naxçıvan qaz kəmərinin tikintisi yekunlaşıb

İğdır-Naxçıvan qaz boru kəməri tamamlandı. Yaxın günlərdə kəmərin açılış mərasiminin keçiriləcəyi gözlənilir. Bu barədə Türkiyənin enerji və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar məlumat verərək deyib: "Biz Naxçıvana təbii qaz ixracına başlayırıq. İğdır-Naxçıvan kəmərinin tikintisi başa çatıb... Naxçıvanın qaza olan tələbatı artıq Türkiyə vasitəsilə ödəniləcək".

İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin təməli 2023-cü il sentyabrın 25-də qoyulub. Təməlləmə mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və həmin vaxt ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan iştirak ediblər. Azərbaycan və Türkiyə arasında bu qaz boru kəmərinin tikintisinə dair Anlaşma Memorandumu isə 2020-ci il dekabrın 15-də Ankara imzalanıb.

Kəmərin çəkilişində məqsəd Naxçıvanın qaz təchizatının şaxələndirilməsinə imkan verməkdir. Onun bir mənbədən asılılığını aradan qaldırmaqdır. Bunun üçün Prezident İlham Əliyevin 10 fevral 2022-ci il tarixli sərəncamına əsasən, İğdır-Naxçıvan qaz boru kəmərinin tikintisi üçün dövlət büdcəsindən vəsait ayrılıb. Layihə "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın prioritet layihələri sırasında yer alıb.

Boru kəmərinin İğdırın Sədərək rayonuna qədər uzunluğu 97,5 kilometr təşkil edir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin uzunluğu 17,5 kilometr, Türkiyə hissəsinin uzunluğu isə 80 kilometrdir.

Boru kəməri gündə 2 milyon kubmetr, ildə isə 730 milyon

kubmetr qaz ötürmək qabiliyyətinə malikdir. Bununla da Naxçıvanın qaza tələbatı tamamilə ödəniləcək. Gələcəkdə boru kəmərinin ötürücülük qabiliyyətini iki dəfədən çox artırmaq mümkündür.

Azərbaycan-Türkiyə enerji əməkdaşlığının uğurları artıq dünyaya bəllidir. Belə ki, bu əməkdaşlıq təkə ölkələrimizin mənafeyinə xidmət etmir, həm də daha geniş coğrafiya əhatə edir. 2006-cı ilin ortalarından tam sistem kimi fəaliyyət göstərən, Ulu Öndər Heydər Əliyevin adını şəərəflə daşıyan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəmərinə xatırlatmaq yerinə düşər. Getdikcə daha da möhkəmlənən bu əlaqələrin önəmli göstəricilərindən biri də məhz İğdır-Naxçıvan qaz boru xəttidir. Xatırladaq ki, bu, iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən üçüncü qaz boru kəməridir. Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri 2007-ci ildən fəaliyyət göstərir. TANAP (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) isə Azərbaycan qazını Türkiyəyə 2018-ci ilin ortalarından çatdırır. TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) Avropaya neql etdiyi qazı da məhz TANAP-dan qəbul edir.

Yeni kəməri isə qeyd edilirdiyi kimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının qaz təminat-

nı sabit və etibarlı bir mənbədən qarşılayaraq onun enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək. Hazırda Naxçıvan qazla Azərbaycan və İran arasında ki svop müqaviləsi əsasında təmin olunur, lakin İğdır-Naxçıvan xəttinin inşası ilə bu asılılıq aradan qalxacaq.

Layihə həm Azərbaycanın enerji müstəqilliyini gücləndirəcək, həm də Türkiyə ilə iqtisadi bağları daha da möhkəmləndirəcək. Ən önəmlisi isə Azərbaycanın Naxçıvana neql ediləcək qazın keyfiyyətinə nəzarət edə bilməsidir.

Layihənin Azərbaycan hissəsinin tikintisini Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR), Türkiyə hissəsini isə BOTAS şirkəti həyata keçirir. Kəmərin Azərbaycan hissəsinin tikintisi 2023-cü ilin iyul ayında başlanıb. Sədərək qazpaylayıcı stansiyası "Revers" tipindədir, yəni qazı həm qəbul, həm də ixrac edə bilər.

Qaz boru xəttinin Türkiyə hissəsindəki son stansiyası Dilucudur. Başlangıç nöqtədən çıxan qaz 80 kilometrədən çox məsafə qət edərək bu stansiyaya çatdırılacaq və oradan Naxçıvana neql ediləcək.

SOCAR səlahiyyətlisinin təsdiqlədiyinə görə, kəmərin gündəlik ötürücülük gücü 2 milyon kubmetr nəzərdə tutulub ki, bu da illik təxminən 730 milyon kubmetrə bərabərdir. Layihəyə edilə biləcək kiçik modifikasiyalarla bu həcmi gündəlik 5 milyon kubmetrə, yəni illik 1,8 milyard kubmetr qədər artırmaq mümkündür.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Azərbaycan və Qazaxıstanın maraqları Orta dahlizdə də üst-üstə düşür

Bu maraq dahliz üzərindən daşınan yüklərin həcmi artırmaqdadır

Dünya ticarətində nəqliyyat dahlizlərinin əhəmiyyəti artıb və bu, təbii ki - həm istehsalçı, həm də sifarişçi yüklərin mənzil başına tez, təhlükəsiz və ucuz çatmasını istəyir.

Orta dahliz bu üç tələbin hamısına cavab verir. O üzündən son dövrlər tərəflər Orta dahlizi seçirlər. Statistik rəqəmlər göstərir ki, ildən-ildə bu marşrutla daşınan yüklərin həcmi sürətlə artır. Belə olan halda marşrutun modernləşdirilməsi və gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi önəm çıxır. Azərbaycanla Qazaxıstan bu sahədə yaxından əməkdaşlıq edir. Bununla yanaşı, hər iki ölkə marşrutun səmərəliliyini artırmaq üçün digər tərəflərlə əlaqələri genişləndirir, müvafiq qərarların qəbuluna çalışırlar.

Qazaxıstan və Çin arasında nəqliyyat sahəsində əməkdaşlıq üzrə yarımkomitonun 15-ci iclasında Trans-Xəzər

Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun (TBNM, Orta dahliz) gələcək inkişafı və marşrut üzrə yükdaşımaların həcmiminin artırılması ilə bağlı razılıq əldə olunub. Çin Avropa ilə ticarəti genişləndirmək istəyir. Bunun üçün Qazaxıstan üzərindən TBNM marşrutu üzrə avtomobil nəqliyyatı ilə yükdaşımaları artırmaqda maraqlıdır. Ötən il bu iki ölkə yük daşımaları prosedurları üzrə icazə blanklarının mübadiləsini elektron formatda həyata keçirib. Bu isə reyslərin iki dəfə artırılmasına imkan yaradıb.

Çin eyni zamanda Orta dahlizin açar ölkəsi olan Azərbaycanla əməkdaşlığı genişləndirir. Bu məqsədlə Bakı Limanı və Çinin "COSCO" gəmiçilik şirkəti Orta dahliz boyu konteyner daşımalarının inkişaf yollarını müzakirə ediblər. Çin tərəfi Bakı Limanının İpək yolunun inkişafındakı strateji əhəmiyyəti və Orta dahliz vasitəsilə

konteyner daşımalarının artırılması istiqamətində görülən işlər barədə məlumatlandırılıb.

Statistik rəqəmlər də Orta dahliz vasitəsilə konteyner daşımalarının sürətlə artmasını göstərir. Keçən ilin mart ayında Çinin Sian şəhərindən yola düşən konteyner blok-qatırı 11 gün ərzində Bakıya çatıb. Ötən il Çindən Azərbaycana 358 konteyner blok-qatırı göndərilib. İl ərzində bu marşrutla daşınan konteynerlərin həcmi 27 min TEU-dan çox olub ki, bu da 2023-cü illə müqayisədə 25 dəfə artım deməkdir.

Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Orta dahlizə yüklərin daşınması gözlənilməyən çox artıb. Çünki indiki geoiqtisadi vəziyyətdə Orta dahliz təkə Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz deyil, dünya qlobal ticarəti və nəqliyyat sistemləri üçün də

strateji əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan və Qazaxıstanın gömrük sahəsində ikitərəfli əməkdaşlığın cari vəziyyəti və perspektivlərini müzakirə etmələri də bu əhəmiyyətdən irəli gəlir. Müzakirə zamanı hər iki tərəf gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi, avtomatlaşdırılması və rəqəmsallaşdırılmasının Orta dahliz çərçivəsində yükdaşımaların səmərəliliyini artıracağına vurğulayıb. Bunun özü tərəflərin marşrutun inkişafına xüsusi önəm verdiklərini bir daha təsdiqləyir.

Hazırda Qazaxıstan və Azərbaycan məhsullarının, eləcə də üçüncü ölkələrdən gətirilən yüklərin tranzitində artım tempi sürətlə yüksəlir. Bu müsbət tendensiyanın qorunub saxlanması üçün isə yükötürmə prosedurlarının sadələşdirilməsi vacibdir.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"

Enerji və siyasi risklər üzrə ekspert, Atlantik Şurasının Avrasiya Mərkəzinin geosiyasi iqtisadiyyat üzrə çalışan baş elmi işçisi Aqniya Qriqasla AZƏRTAC-ın müsahibəsi.

- Sizcə, Azərbaycanın regional enerji mərkəzi kimi rolu necə dəyişir?

- Azərbaycan regionun əsas enerji qovşağı kimi mövqeyini getdikcə daha da gücləndirir və Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında daha əhəmiyyətli rol oynayır. Xəzər nefti və qazının strateji əhəmiyyətli alternativ təchizatçısı kimi ölkə öz ixrac infrastrukturunu fəal şəkildə inkişaf etdirir, beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirir və təchizat marşrutlarını şaxələndirir. Bu isə Azərbaycanın Avropa ölkələri üçün etibarlı tərəfdaş olmasını təmin edir.

- Azərbaycan neft-qaz sektorunda artıq uzun müddətdir ki, əsas

oyunçulardan biridir. Sizcə, global bərpaulunan enerji mənbələrinə keçid tendensiyası fonunda ölkənin enerji sektoru növbəti onillikdə necə inkişaf edəcək?

- Avropa İttifaqı ortamüddətli perspektivdə bərpaulunan enerji mənbələrinə keçidi strateji prioritetlərindən biri kimi müəyyənləşdirib. Bu kontekstdə Azərbaycanın qarşısında vacib bir vəzifə dayanır - ya ənənəvi enerji resursları üçün yeni satış bazarlarını fəal şəkildə inkişaf etdirmək, ya da enerji sektorunu genişmiqyaslı investisiyalar hesabına şaxələndirərək bərpaulunan enerji sahəsinə yönəlmək. Son illərdə ölkə bu istiqamətdə addım-

lar atır, beynəlxalq tərəfdaşları cəlb edir və günəş, eləcə də külək enerjisi sahəsində layihələr inkişaf etdirir.

- Sizcə, Azərbaycan daha geniş regional enerji mənzərəsində, xü-

susilə Cənubi Qafqazın enerji təhlükəsizliyi və Avropanın gələcək enerji təchizatı kontekstində hansı rolu oynayır?

- Azərbaycan Serbiya və Macarıstan kimi Cənubi Avropa ölkələrinə alternativ neft və qaz mənbələri təqdim edərək onların enerji təhlükəsizliyini gücləndirmək üçün mühüm potensiala malikdir. Həmçinin Azərbaycanın enerji resurslarının tədarük marşrutlarını şaxələndirməklə Sakartvelonun Rusiya qazı və neftindən asılılığını azaltmaqda rol oynaya bilər.

Ermenistan məsələsinə gəlincə, nəzəri olaraq Azərbaycan onun enerji sektorunun şaxələndirilmə-

sine töhfə verə bilər. Lakin iki ölkə arasında hazırkı ikitərəfli münasibətlər belə bir əməkdaşlığı yaxın gələcəkdə xeyli çətinləşdirir, hətta mümkünsüz edir.

- Azərbaycan Cənubi Qafqazda "yaşıl enerji" sahəsində lider olmaq üçün hansı addımları ata bilər və bu yolda hansı əsas çətinliklərlə üzləşə bilər?

- Azərbaycanın daxili tələbatını ödəmək üçün bərpaulunan enerji mənbələrini fəal şəkildə inkişaf etdirmək, eyni zamanda böyük neft və qaz ixracatçısı mövqeyini qoruyun Norveç kimi ölkələrin təcrübəsindən yararlanmaqla. Bu, ölkəyə təkə enerji müstəqilliyini gücləndirməyə deyil, həm də Avropaya

"yaşıl enerji"nin tədarükü üçün ixrac gücləri yaratmağa imkan verəcək.

- "Cənub qaz dahlizi" Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində hansı strateji rolu oynayır? Azərbaycanın bu təşəbbüsün inkişafına töhfəsi nə dərəcədə əhəmiyyətlidir və bu, Avropa və Asiyanın enerji xəritəsini necə dəyişir?

- "Cənub qaz dahlizi" Avropanın enerji təchizatı mənbələrini şaxələndirmək və ənənəvi tədarükçülərdən asılılığı azaltmaq məqsədində daşınan mühüm infrastruktur layihəsidir. Onun regionun enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında rolu böyükdür, çünki Xəzər regionundan Avropa ölkələrinə təbii

qazın alternativ marşrutları vasitəsilə nəqlini təmin edir.

- Azərbaycanın enerji müstəqilliyinin gələcəyini və 2030-cu ildə dünya enerji bazarlarındakı mövqeyini necə görürsünüz?

- Azərbaycanın enerji müstəqilliyinin gələcəyini və onun 2030-cu ildə dünya enerji bazarlarındakı rolu qlobal geosiyasi proseslərdən asılı olacaq. Əsas amillər Avropanın fosil yanacaq tələbatı səviyyəsi, demokratik və avtoritar dövlətlər arasında münasibətlərin inkişafı, Rusiya kimi enerji resursları ixracatçısının perspektivləri, eləcə də sürətlə inkişaf edən Çin və Hindistan iqtisadiyyatlarında karbohidrogenlər və bərpaulunan enerji istehsalının dinamikası olacaq. Bu kontekstdə Azərbaycan tədarük marşrutlarını şaxələndirmək, enerji infrastrukturunu genişləndirmək və bərpaulunan enerji mənbələrinin inkişafına investisiya qoymaqla öz mövqeyini daha da gücləndirə bilər.

“Böyük qayıdış” proqramı sürətlə icra olunur

91 nəfər Ağdərə rayonunun Həsənriz kəndinə köçüb

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük qayıdış davam edir. Ağdərə rayonunun yenidən qurulan Həsənriz kəndi də daimi sakinlərini qəbul etməyə hazırdır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Həsənriz kəndinə ilk köç edənlər respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdir. İlk mərhələdə kəndə 25 ailə - 91 nəfər köçürülür.

Doğma yurda qayıdan sakinlər hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə 40 minə yaxın insan yaşayır.

Martın 3-də respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı Ağdərə rayonuna çatıb.

Bu gün Ağdərə rayonunun Həsənriz kəndində 25 ailə olmaqla, 91 nəfər keçmiş məcburi köçkün doğma yurda qovuşub.

Bu gün 25 ailədən ibarət 91 nəfər Ağdərə rayonunun Həsənriz kəndinə köçüb. Ailələr evlərinin açarlarını təhvil alıblar.

Ailələrə mənzillərin açarlarının təqdim edilməsi mərasimində Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nüma-

yəndəsi Elçin Yusubov, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin rəsmiləri, mətbuat nümayəndələri və digər şəxslər iştirak ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən Azərbaycan Ordusuna, qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər.

Sonda kəndə köç edən ailələr mənzillərini təhvil alıb və öz evlərində məskunlaşdı. Qeyd edək ki, kənd elektrik enerjisi, içməli su və təbii qazla təmin edilib.

Ermonistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İxanyan, Davit Babayan, Lyova Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə məhkəmə prosesinin baxış iclası martın 3-də davam etdirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməində hakimlər Zeynal Ağayev, Sədrliyi ilə, Camal Ramazanovdan və Anar Rzayevdən ibarət tərkibdə (ehtiyat hakim Günel Səmədova) keçirilən məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslərin hər biri bildikləri dilə tərcüməçi, habelə müdafiələri üçün vəkillərlə təmin olub.

Məhkəmənin baxış iclasında təqsirləndirilən şəxslər və onların müdafiələri, zərərçəkmiş şəxslərin bir qismi, onların hüquqi varisləri və nümayəndələri, habelə dövlət ittihamını müdafiə edən prokurorlar iştirak edib.

Məhkəmə iclasında sədrlik edən hakim dindirimi başlatdı. Təqsirləndirilən şəxslərin hər birinə onlara elan edilmiş ittiham və həmin ittihamın təsviri, tam və obyektiv baxılması üçün əhəmiyyətli olan digər hallar barədə ifadə verməyi təklif edib.

Budəfəki məhkəmə iclasında təqsirləndirilən şəxslər Lyova Mnatsakanyan, Arayik Harutyunyan, Erik Qazaryan və Vasili Beqlaryan sərbəst ifadə veriblər.

Sərbəst ifadə verən təqsirləndirilən şəxs Lyova Mnatsakanyan Ermənistan nizamı ordusunun tərkibində Azərbaycana qarşı müharibədə iştirakını təsdiq edib. O, 20.09.2020-ci ildə məxfi qərar verildiyini və həmin qərardan məlumatsız olduğunu deyib: "Ermənistan nizamı ordusunun tərkibində Azərbaycana qarşı müharibədə iştirak etmişəm. Bundan başqa demək istəmirəm əmr nə haqqındadır, bunu hamımız biliriksiz. Ümumiyyətlə, mən hərbi xidmətdən tərxis olunduğdan sonra ordu ilə əlaqəm olmayıb. Ailə, başqa digər səbəblərə görə istəməmişəm. Bundan başqa, bizə ordu ilə hansısa təmaslar qurmaq qadağan olunmuşdu. Xüsusilə Ermənistan Respublikasının baş naziri bizə kiminləsə danışmağı, kimləsə təmasda olmağı qadağan etmişdi".

Lyova Mnatsakanyan həmçinin 2016-cı ilin Aprel döyüşləri barədə də danışıb və Ermənistanın qondarma rejimi silahla təmin etdiyini bildirdi: "Mənim 2016-cı il əməliyyatlarına cəlb olunmağım zərurət olmayıb. Əgər olsaydı, təbii ki, cəlb olunacaqdım. Bir çox taktiki, köşfiyyət silahları və radioelektron qurğularımız var idi ki, onlardan Ermənistan da olub və biz o silahları Ermənistandan almışıq. Nəhayət, onu bildirmək istəyirəm ki, əgər yuxarı komandanlıq bizə nəşə verirsə, biz onun üçün ştat ayrılmalıyıq və heyət cəlb etməliyik".

Lyova Mnatsakanyan həmçinin 2016-cı ilin Aprel döyüşləri barədə də danışıb və Ermənistanın qondarma rejimi silahla təmin etdiyini bildirdi: "Mənim 2016-cı il əməliyyatlarına cəlb olunmağım zərurət olmayıb. Əgər olsaydı, təbii ki, cəlb olunacaqdım. Bir çox taktiki, köşfiyyət silahları və radioelektron qurğularımız var idi ki, onlardan Ermənistan da olub və biz o silahları Ermənistandan almışıq. Nəhayət, onu bildirmək istəyirəm ki, əgər yuxarı komandanlıq bizə nəşə verirsə, biz onun üçün ştat ayrılmalıyıq və heyət cəlb etməliyik".

Ardınca təqsirləndirilən şəxs Arayik Harutyunyan sərbəst ifadə verib. O, 44 günlük müharibə ərəfəsində baş verənlərdən danışıb: "2020-ci ilin iyun ayında mən Paşinyandan xahiş etdim ki, bizi danışıqlar prosesi ilə tanış etsin. 2020-ci ilin iyununda İrəvanda bizim birgə Təhlükəsizlik Şurasının iclası oldu. Bu, hamı üçün açıq bir iclas idi. İclas zamanı Ermənistanın o vaxt xarici işlər naziri bizi danışıqlar prosesi ilə tanış etdi. Aydın idi ki, bu proses dalana dirənmişdi. Bu iclasda Ermənistanın müdafiə strukturlarının rəhbərləri bizə ordunda olan vəziyyətlə tanış etdilər. Aydın oldu ki, Ermənistan müharibəyə hazır deyil. Müharibə etmək üçün müəyyən resurslar lazımdır. Belə ki, ordu, silah resursları, maliyyə resursları lazım idi. Məlum oldu ki, Ermənistanın buna imkanı yoxdur. Mən orada çox qısa olaraq öz fikrimi söylədim. Bildirdim ki, müharibə vaxtı nəticə bizim resurslarımıza görə olacaq. Çünki istənilən müharibə resursların müharibəsidir. Azərbaycan isə bütün sahələr üzrə potensialı Ermənistandan dəfələrlə üstün idi.

Sonra iyul ayında siz daha yaxşı bilirsiniz ki, o vaxt Tovuzda atışmalar baş verdi. Orada nə baş verməsi barədə mənim təsvürüm də yox idi. Televizorda nə göstəriblən, yalnız onu bilirəm. Mən yeni bir adam olduğum üçün görək "ordu" ilə tanış olardım və təmas xəttində nə baş verirsə bilərdim. 2020-ci ilin yayında ön cəbhəni və "ordu"nu görməyi, tanış olmağa başladım. Mən "feysbuk" sahifəsində və "rəhbərliyin saytında" bir neçə məqalə dərc etdim. "Ordu" ilə bağlı bütün informasiyaları "mətbuat xidməti" bizə təqdim edirdi. Və mənim səhifədə onlar çap olunurdu. Bəli, orada mənim elə çıxışlarım və söylədiklərim var idi ki, indi hazırda təəssüf edirəm ki, bunlara yol vermişəm.

O, həmin ilin yayında və iyunun sonunda "Qarabağ ordusu"nun təlimlərini müşahidə etdiyini bildirdi, təlimlərə Ermənistan ordusunun qərargah rəisi Onik Qasparyanın rəhbərlik etdiyini, habelə Azərbaycanın dərinliklərinə zərbələr endirilməsi barədə qərarlara Ermənistan tərəfindən verildiyini etiraf edib: "Təlimlərə rəhbərliyi Ermənistan ordusunun qərargah rəisi Onik Qasparyan edirdi. Bu da gizlin proses deyil, hamının gözüünə qarşısında olan bir şey idi. Yayın sonunda Qarabağ Nikol Paşinyan gəldi. Mən onu "ordu bölmələri"ne qədər müşayiət etməmişəm. O,

vəziyyətlə tanış oldu. Eşirdim, gördüm ki, "silahlı qüvvələr"de nə baş verir. Mən "Qarabağ müdafiə komitəsi"ndən heç bir məlumat almamışdım. Səhifələrdə heç vaxt mənə heç bir məlumat verilməyib. "Ordu" üzərində mənə heç bir səlahiyyət olmayıb. Bu, sizə də məlumdur. İttiham aktında da bu barədə yazılıb. Ermənistan mətbuatında da bu barədə dəfələrlə qeyd olunub, deyilib ki, Qarabağda olan ermənilərin təhlükəsizliyinə görə Ermənistan məsuliyyət daşıyır. Ermənistan silahlı qüvvələri, "Qarabağ müdafiə ordusu" da ora daxil idi. Deməli, Ermənistan təhlükəsizliklə bağlı məsələlərə görə məsuliyyət daşıyır.

Sentyabrın 27-də sizə məlumdur ki, genişmiqyaslı müharibə başladı. "Qarabağın qanunları"na uyğun olaraq, biz hərbi vəziyyət elan etməli idik və onu da etdik. "Parlament"de məlumat verildi ki, müharibə başlayıb. "Qarabağ ordusu"nun rəhbərliyi tərəfindən elan olunan "hərbi qulluğa çağırış" başladı. Mənə aydın idi ki, bunun nəticəsi necə olacaq. İlk gündən mənim Paşinyanla söhbətim ondan ibarət oldu ki, müharibə nə vaxt dayandırılacaq. Müdafiə olaraq, demək olar, hər gün mən parlament deputatları ilə görüşürdüm. Demək olar, hər gün Bako Sahakyanla görüşürdüm. Mövzu isə müharibəni bir dəqiqə tez də olsa, dayandırmaq barədə idi. Oktyabrın 2-də mənim bəyanatım oldu ki, "ordu"da heç bir səlahiyyətim yoxdur və yaxşı bu olardı ki, mən də bir əsgər kimi qoşulardım sırıya. Mən öz postumu, ofisimi tərk etdim və ön cəbhəyə getdim. Mən ön cəbhədə, əlbəttə ki, ola bilməzdim, çünki orada hərbi əməliyyatlar gedirdi, amma arxa cəbhədə əsgərlərə görüşdüm. Geri qayıtmaq istəmədim. Bilirdim ki, nə baş verəcək. Lakin mənim həmkarlarımla, dostlarımla birlikdə mənə qayıtdım. Həmin gün Azərbaycanın dərinliklərində hərbi obyektlərə zərbələr endirmək barədə qərar qəbul olunmuşdu. Raket və yaxud da artilleriya qurğularından. Əsasən, siyasi hərbi vertikal "Qarabağ müdafiə ordusu"nun "qərargah rəisi"ndən başlayırdı, yuxarıdan aşağı. Levon Mnatsakanyanın bir qədər əvvəl verdiyi ifadələrdən artıq mənə aydın oldu ki, istintaq xəbəri var ki, o, hansı səlahiyyətlərə malik idi və nə edə bilərdi. Mən bildirdim ki, kimin hansı səlahiyyətləri var, hansı silahlardan istifadə olunmalıdır, olunacaq və sair. Mən

Onik Qasparyanın soruşanda ki, bu qərarlara əsaslandırılmışdır, o, mənə dedi ki, bəli, Azərbaycanın hava limanları bizim əsas hədəfimizdir və biz o hədəfləri məhv etməliyik. Deyilmişdi ki, elə təəssürat yaranmalıdır, elə etməliyik ki, guya bu zərbələr Qarabağ tərəfindən endirilir".

Arayik Harutyunyan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə məktub ünvanlamaq istədiyini, lakin Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın buna imkan vermədiyini bildirdi: "Oktyabrın 18-i axşamcağı bizim Bako Sahakyanla və Arkadi Qukasyanla axırını görüşümüz oldu. Nikol Paşinyana zəng elədim və dedim ki, mən Azərbaycan Prezidentinin adına müharibəni saxlamaqla bağlı məktub yazmağa hazırəm, Bako və Arkadi də lazımsa, buna qoşulacaqlar. Məktubun məzisi bundan ibarət idi ki, sadəcə, müharibəni saxlayın. Paşinyana yazdığımız məktubun məzmunu isə belə idi ki, istənilən qaydada müharibəni saxlayın və bildirin ki, bu, erməni sakinlərinin istəyidir. Belə ki, Ermənistan da vahid bir fikir yox idi. Ona görə də mən dedim ki, bizə istinad edib müharibəni saxlamaq lazımdır. Biz sonra dırnaqarası günahkar olmağa da hazırıq, lakin insan həyatını qorumaq lazımdır. Paşinyan bir neçə görüş keçirdi, müxaliflətlə görüşdü, demək olar ki, hamı ilə görüşdü. Oktyabrın 19-u gününün sonunda o, mənə geridönüş zəngi elədi və dedi ki, müharibə davam edir. Detallara varmaq istəmirəm. Ən pisi o idi ki, müharibə davam edirdi".

A. Harutyunyan etiraf edib ki, "Qarabağ Müdafiə Ordusu"nun "komandanı" Ermənistan Respublikasının Baş Qərargah rəisinə tabe idi. "Mən "hərbi komandanı" vəzifəyə təyin və vəzifədən azad etməmişəm, çünki mənim buna səlahiyyətim olmayıb. Onilliklərlə "Qarabağ ordusu" ayrıca ordu kimi fəaliyyət göstərməyib. "Qarabağ ordusu"nun komandanına qarşı Ermənistan cinayət işi başlanılıb. Əgər mənə tabe olsaydılar, ona qarşı cinayət işi Qarabağda başlanardı", - deyərək bildirdi.

Bundan sonra sərbəst ifadə verən təqsirləndirilən şəxs Erik Qazaryan heç kimi öldürmədiyini və Azərbaycan əsgərinə atəş açmaq istəmədiyini üçün təslim olduğunu bildirdi. Daha sonra təqsirləndirilən şəxs Vasili Beqlaryan sərbəst ifadə verərək, elan edilmiş ittihamları üzrə özünü təqsirli bilmədiyini qeyd edib.

Məhkəmənin növbəti iclası martın 6-na təyin olunub. Növbəti məhkəmə iclası təqsirləndirilən şəxslərin sərbəst ifadəsi ilə davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Ermənistan dövlətinin onun dövlət qurumlarının vəzifəli şəxslərinin, hərbi qüvvələrinin və qanunsuz silahlı birləşmələrinin bilavasitə rəhbərliyi və iştirakı, şifahi-yazılı qaydada verdiyi tapşırıq, göstəriş və təlimatları, maddi, texniki, şəxsi heyətə verdiyi dəstəyi, mərkəzi qaydada idarəçiliyi əsasında, eləcə də ciddi nəzarəti altında Azərbaycan ərazisində daxili və beynəlxalq hüquq normalarına zidd şəkildə, Azərbaycana hərbi təcavüz etmək məqsədilə yaradılmış, həmçinin Kəçəryan Robert Sedraki, Sarkisyan Serj Azati, Manukyan Vazgen Mikaeli, Sarkisyan Vazgen Zaveni, Babayan Samvel Andraniki, Balasanyan Vitali Mikaeli, Balayan Zori Hayki, Ohanyan Seyran Məşəqi, Qaramyan Arşavir Surenoviç, Melkonyan Monte Çarlz və digərlərinin rəhbərliyi, bilavasitə və dolayı iştirakları ilə Ermənistan dövləti, o cümlədən sözügedən cinayətkar birlik tərəfindən aparılan təcavüzkar müharibənin gedişində törədilmiş çoxsaylı cinayət faktlarına dair cinayət işi üzrə 15 nəfər erməni əsilli təqsirləndirilən şəxs ittiham edilir.

Həmin şəxslər, yəni Harutyunyan Arayik Vladimiri, Qukasyan Arkadi Arşaviri, Sahakyan Bako Sahaki, İxanyan Davit Rubeni, Manukyan Davit Azatini, Babayan Davit Klimi, Mnatsakanyan Levon Henrikoviç, Beqlaryan Vasili İvani, Qazaryan Erik Roberti, Allahverdiyev Davit Nelsoni, Stepanyan Qurban Homeri, Balayan Levon Romiki, Babayan Madat Arakeloviç, Martirosyan Qarık Qriçori, Paşayan Melikset Vladimiri və qarşı Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 100 (təcavüzkar müharibəni planlaşdırma, hazırlama, başlama və aparma), 102 (beynəlxalq müdafiədən istifadə edən şəxslərə və ya təşkilatlara hücum etmə), 103 (soyqırımı), 105 (əhalini məhv etmə), 106 (kəllilik), 107 (əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə), 109 (təqib), 110 (insanları zorakılıqla yoxa çıxarma), 112 (beynəlxalq hüquq normalarına zidd əzablaşdırma), 113 (işğal), 114 (müddətli), 115 (müharibə qanunlarını və adətlərini pozma), 116 (silahlı münafiçə zəmanı beynəlxalq humanitar hüquq normalarını pozma), 118 (hərbi soyğunçuluq), 120 (qəsdən adam öldürmə), 192 (qanunsuz sahibkarlıq), 214 (terrorçuluq), 214-1 (terrorçuluğu maliyyələşdirmə), 218 (cinayətkar birlik (təşkilat) yaratma), 228 (qanunsuz olaraq silah, onun komplekt hissələrini, döyüş qursatı, partlayıcı maddələr və qurğular ələ etmə, başqasına vermə, satma, saxlama, daşıma və gözdirmə), 270-1 (aviasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaranan əməllər), 277 (dövlət xadiminin və ya ictimai xadiminin və ya işçilərin zərərli təsiri), 278 (hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və onu zorla saxlama, dövlətin konstitusiyası quruluşunu zorla dəyişdirmə), 279-cu (qanunvericiliklə nəzərdə tutulmayan silahlı birləşmələri və qrupları yaratma) və digər maddələri ilə ittiham olunurlar.

Keçmiş məcburi köçkün: "Uşaq vaxtı tərək etdiyim ata-baba torpağımıza 42 yaşında qayıtmışam"

"Uşaq vaxtı tərək etdiyim ata-baba torpağımıza 42 yaşında qayıtmışam"

Bu sözləri AZƏRTAC-a Ağdərənin Həsənriz kəndinə köç edən Dağyulus Nəbiyev deyib. "İndiyə qədər Bakı şəhərində yataqxana binasında məskunlaşmışdıq. Bu gün dördotaqlı evlə təmin olunmuşuq. Buna görə Prezidentimizə minnətdaram. Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərə cəzasızlığı diləyirəm", - deyərək bildirdi.

Ağdərə sakinini: "Yenidən doğma rayonumuza qayıtdığım üçün çox qürurluyam"

"Ağdərə rayonundan köçkün düşəndə 5 yaşım var idi. Bu gün yenidən rayonumuza qayıtdığım üçün çox sevinirəm və qürurluyam"

Bu sözləri AZƏRTAC-a Ağdərənin Həsənriz kəndinə köç edən Kamalə Həsənova deyib.

"Mən uşaqlığı Qarabağda yaşaya bilməmişəm də, övladlarım burada böyüyəcəklər. İndiyə qədər yataqxanada məskunlaşmışdıq, artıq bundan sonra öz evimizdə yaşayacağıq. Prezidentimizə təşəkkür edirəm. Allahdan şəhidlərimizə

rəhmət, qazilərə cəzasızlığı arzu edirəm. Şəhid analarının ölümlərini öpürəm", - deyərək bildirdi.

Demokratiyanın iki üzü - ədalətin ikili standartı

Hay həyasızlığı

Ermənistanın siyasi manipulyasiyaları heç bir işə yaramayacaq

Əllərini xalqımızın qanına bulamış ermənişilli təqsirkarlar hazırda Azərbaycan qanunları ilə mühakimə olunurlar. Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və ədətlərini pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələndirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayət törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan vətəndaşları Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İshanyan, Davit Babayan, Lyova Mnatsakanyan, o cümlədən Ruben Vardanyan barəsində olan cinayət işləri üzrə məhkəmə prosesləri davam etdirilir.

Ədalətin tənənsəsi olan bu məhkəmə prosesi beynəlxalq və milli qanunvericiliyə uyğun formada həyata keçirilir. Hərbi cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən ermənişilli şəxslər məhkəmə iclasında erməni dilində törətdirilən, habelə müdafiə üçün vəkillər təmin olunublar. Eyni zamanda Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin (BQXK) əməkdaşları vaxtına vaxtına erməni dilində təqsirləndirilən şəxslərə baş çəkirlər. Mandatına uyğun olaraq BQXK bu cür başçəkəmlər zamanı saxlanılan şəxslərlə rəftarı və saxlanma şəraitini qiymətləndirir. Komitə həmçinin şəxslərin ailələri ilə əlaqələrini bərpa etmək və ya davam etdirmək üçün şərait yaradır.

tintaq zamanı bizimlə hər zaman qanun çərçivəsində davranıblar".

Bu yaxınlarda Ermənistanın "siyasət meydanı"nda yenidən xortlayan faşist Robert Koçaryan da ermənişilli şəxslərin Bakıda keçirilən məhkəməsinə dil uzatmışdı.

Hazırda "Telegram" sosial şəbəkəsində erməni seqmentində guya ermənişilli şəxslərə qarşı fiziki zorakılıq edilməsi ilə bağlı rəsmi şəkildə yalan məlumatlar paylaşılır.

Fevralın 28-də Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi Azərbaycanda erməni məhburlarının və müharibə cinayətlərində ittiham olunan şəxslərin məhkəmə prosesi ilə bağlı əsassız bəyanat verib.

Erməni yalanları

Təcavüzkar Ermənistan işə xalqımıza qarşı sayısız cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən canilərin məhkəməsi ilə bağlı müxtəlif manipulyasiyalar edir, bununla beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini törətdikləri faşist əməllərdən yayındırmağa çalışır.

Bir müddət əvvəl baş nazir Nikol Paşinyanın dediyi, eyni zamanda erməni mətbuatının həmin təqsirləndirilən şəxslərə psixoloji təzyiç göstərilməsi və psixotrop dərmanların verilməsi barədə tirajlıqlı yalanları elə Arayik Harutyunyan və Davit Babayan özləri ifadə edib. Fevralın 6-da keçirilən növbəti iclas zamanı bu iftira ilə bağlı A.Harutyunyan deyib: "Növbə əhsək ki, təcridxanada bizim məlumat almaq, etiraz etmək imkanlarımız olub. Həmçinin Ermənistan mediasında və digər kütləvi informasiya vasitələrində bizim saxlanma şəraitimiz daim mükəmməl olur. Başa düşdüyüm qədər, Ermənistan Respublikasının baş naziri bəyan edib ki, bizə qarşı psixoloji təzyiç və həmçinin psixotrop dərmanlardan istifadə edilməsi barədə fikirləri var..."

...Xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, bizə qarşı hər hansı bir təzyiç olmayıb. İstəyirəm ki, bizə qarşı hər hansı bir təzyiç olmayıb. İstəyirəm ki, bizə qarşı hər hansı bir təzyiç olmayıb. İstəyirəm ki, bizə qarşı hər hansı bir təzyiç olmayıb.

USAID Ermənistanə 110 milyon dollar köçürməyə macal tapıb

USAID agentliyi vəsaitləri dondurulmadan öncə Ermənistanə 110 milyon dollar köçürə bilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, 2024-cü ildə Ermənistan USAID ilə 250 milyon dollarlıq qrant sazişi çərçivəsində 110 milyon dollar alıb.

Xatırladaq ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın USAID-nin rəhbəri vəzifəsinin müvəqqəti icraçısı təyin etdiyi dövlət katibi Marko Rubio xarici yardım siyasətinə yenidən baxılacağı barədə konqresi məlumatlandırıb. Donald Tramp administrasiyası, həmçinin USAID-nin 60-a yaxın yüksək vəzifəli məmurunu məzuniyyətə göndərəcək.

Amerikalı sahibkar İlon Mask isə USAID agentliyini "ölüm layıq cinayətkar təşkilat" adlandıraraq, o, həmçinin agentliyin "ABŞ-a nifrət edən radikal sol marksistlərin ilan yuvası" olduğunu vurğulayıb.

2024-cü ilin sentyabrında Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryan və USAID-nin Ermənistandakı missiyasının rəhbəri Con Allelo İrəvan və Vaşinqton arasında qrant sazişinə düzəlişlər barədə sənədi imzalayıb. Nəticədə Ermənistanla ayrılan məbləğ iki dəfədən çox artıraraq 120 milyon dollardan 250 milyon dollara yüksəlib.

Azərbaycan humanizmi

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə bununla əlaqədar şərhində bildirib ki, Ermənistan XİN-in ölkəmizdə erməni məhburları və hərbi cinayətlərdə ittiham olunan şəxslərə pis rəftar, o cümlədən onların davam edən məhkəmə prosesi ilə bağlı əsassız iddiaların qeyd olunduğu sözügedən tarixli bəyanatını qətiyyətlə pisləyir və rədd edir.

Ermənistanın 30 ilə yaxın müddətdə qayğısına qaldığı separatçı liderlər və saxlanılan digər ermənişilli şəxslər, vurnuxduğuna aydınlıq gətirir. Təcavüzkar və işğalçı ölkə 30 il ərzində Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi cinayət əməllərinin məhkəmədə faktlarla ortaya qoyulmasını, bu əməllərdə təqsirləndirilən şəxslərin məsuliyyətdə cəlb olunmasını qətiyyətlə istəyir. Lakin xalqımıza qarşı hərbi cinayət əməlləri törədən ermənişilli şəxslər təqsirləri sübuta yetirə bilməyib, layiqli cəzalarını alaçaqlar. Bir sözlə, təcavüzkar və işğalçı Ermənistanın siyasi manipulyasiyaları heç bir işə yaramayacaq.

Təkcə bu faktın özü Ermənistanın Bakıda keçirilən məhkəmə ətrafında niyə bu cür hay-qışırıq saldına, vurnuxduğuna aydınlıq gətirir. Təcavüzkar və işğalçı ölkə 30 il ərzində Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi cinayət əməllərinin məhkəmədə faktlarla ortaya qoyulmasını, bu əməllərdə təqsirləndirilən şəxslərin məsuliyyətdə cəlb olunmasını qətiyyətlə istəyir. Lakin xalqımıza qarşı hərbi cinayət əməlləri törədən ermənişilli şəxslər təqsirləri sübuta yetirə bilməyib, layiqli cəzalarını alaçaqlar. Bir sözlə, təcavüzkar və işğalçı Ermənistanın siyasi manipulyasiyaları heç bir işə yaramayacaq.

Azərbaycan tərəfindən Ermənistanə qaytarılardan sonra Ermənistan hakimiyyəti tərəfindən həmin şəxslərin bəziləri həbs olunub və sorğu-sual ediliblər. "Ermənistan XİN-ə onu da xatırlatmaq istərdik ki, Azərbaycan həmçinin 2023-cü ildə həyata keçirdiyi antiterror tədbirlərindən sonra 10 mindən çox qeyri-qanuni erməni silahlı qüvvələrinə silahı yerə qoymağa və Azərbaycan ərazilərini tərk etməyə icazə verməklə böyük jest edib".

O da bildirilib ki, Azərbaycandan fərqli olaraq, Ermənistan nə azərbaycanlı hərbi əsirlərə və həbs edilmiş mülki şəxslərə qarşı ləyaqəti alqaldan rəftar halları ilə bağlı araşdırma başlandı, nə də itkin düşmüş 4000 azərbaycanlı yeri barədə məlumatların verilməsində əməkdaşlıq edib. Şahidlərə və çoxsaylı fakta əsasən, beynəlxalq humanitar hüquq, o cümlədən 1949-cu il Cenevrə Konvensiyaları kobud şəkildə pozularaq, bütün azərbaycanlı hərbi əsirlərə işgəncə verilib, onlar pis rəftara məruz qalıb, ləyaqəti alqaldan şəraitdə saxlanılıblar.

20 minə yaxın şəxs qəsdən öldürülüb

Hərbi cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən ermənişilli şəxslər barəsindəki cinayət işi üzrə ittiham aktında qeyd olunur ki, 1988-2024-cü illər ərzində Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 3 min 493 nəfəri mülki, 15 min 357 nəfəri hərbi qulluqçu olmaqla, ümumilikdə 18 min 850 şəxs qəsdən öldürülüb. 4 min 435 nəfəri mülki, 51 min 803 nəfəri hərbi qulluqçu olmaqla, ümumilikdə 56 min 268 şəxs müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri yetirməklə qəsdən öldürülmələrinə cəhd edilib.

Təkcə bu faktın özü Ermənistanın Bakıda keçirilən məhkəmə ətrafında niyə bu cür hay-qışırıq saldına, vurnuxduğuna aydınlıq gətirir. Təcavüzkar və işğalçı ölkə 30 il ərzində Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi cinayət əməllərinin məhkəmədə faktlarla ortaya qoyulmasını, bu əməllərdə təqsirləndirilən şəxslərin məsuliyyətdə cəlb olunmasını qətiyyətlə istəyir. Lakin xalqımıza qarşı hərbi cinayət əməlləri törədən ermənişilli şəxslər təqsirləri sübuta yetirə bilməyib, layiqli cəzalarını alaçaqlar. Bir sözlə, təcavüzkar və işğalçı Ermənistanın siyasi manipulyasiyaları heç bir işə yaramayacaq.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Nikol Paşinyanın ermənişilli şəxslərin məhkəməsi barədə danışmasının məqsədi nədir?

Bu yaxınlarda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycan xalqına qarşı çoxsaylı cinayətlərin törədilməsində təqsirləndirilən ermənişilli şəxslərin məhkəməsi barədə danışıb.

O deyib ki, "həm Xarici İşlər Nazirliyi, həm də mən Bakıda baş verənləri aydın şəkildə qiymətləndirən müvafiq açıqlamalar vermişik. Bu istiqamətdə fəal diplomatik iş aparılır". N.Paşinyan bildirib ki, əvvəllər vəziyyət təhlükəyə atmaq üçün məsələ ilə bağlı hər hansı ictimai açıqlamadan çəkinib, lakin indi "işgəncə və təzyiçlərə" görə fikrini bildirir. Nikol Paşinyanın münasibətindəki bu dəyişikliyin səbəbi məhkəməsi keçirilən ermənilərdən bir neçəsinin dinc əhaliyə hücum qoralarının - məsələn, İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Gəncə şəhəri-

nin bombalanması qərarının Qarabağdakı yerli ermənilər tərəfindən deyil, İrəvanda verildiyinə dair sübutlar təqdimatı etməsi ilə bağlıdır, baxmayaraq ki, bəziləri bununla öyünürdülər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu sözlər Beynəlxalq Münasibətlər Təhlili Mərkəzinin (BMTM) İdarə Heyətinin sədri Fərid Şəfiyevin Azərbaycan xalqına qarşı çoxsaylı cinayətlərin törədilməsində Ermənistan Respublikasının dövlət məsuliyyəti ilə bağlı açıqlamasında yer alıb.

O qeyd edib: "Çoxsaylı sübutlar, o cümlədən İrəvanda oğur qəbiristanlıqlarından aydın olur ki, Ermənistanın ordu və Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazisində döyüşürdü. Yəni bütün hərbi əməllər İrəvanda verilib və N.Paşinyan baş komandan olaraq bir çox mühüm qərarları təsdiqləyib. Beləliklə, bütün bunlar orduya rəhbərlik edən şəxslər daxil olmaqla, müharibə cinayətlərinə və digər qanunsuz hərəkətlərə görə Ermənistanın dövlət məsuliyyəti məsələsini gündəmə gətirir. Ermənistan hökumətinin Qəribə siyasətçiləri və mediası vasitəsilə Azərbaycana müdaxilə etmək və təzyiç göstərmək qərarına gəlməsinin əsas səbəbi budur.

İndiki Ermənistan ərazisində yaşamış azərbaycanlıların deportasiya tarixi 1820-1988-ci illər olmaqla böyük bir dövrə axtarılır. Ötən bu dövr ərzində etnik təmizləməyə məruz qalın, yurd-yuvasını tərk etməyə məcbur edilən soydaşlarımızın əksəriyyəti hazırda Azərbaycanda yaşayır. Hətta Türkiyəyə, Almaniyaya, Gürcüstana, Qazaxistana, Özbəkistana və digər ölkələrə köçənlər də çoxdur. Təkcə Türkiyə Cümhuriyyətində 1,5 mindən çox qərbi azərbaycanlı var və onlar Qərbi Azərbaycan İcmasının Qərbi Azərbaycan ofisinin müraciət edərək ata-babalarının vaxtı ilə zorla qovulduqları o yurda qayıdışa hazır olduqlarını bildiriblər.

Qərbi azərbaycanlılar doğma yurdlarına qayıdışa israrlıdırlar

Qərbi Azərbaycan İcması fəaliyyətdə başladığı ilk gündən növbəti Azərbaycanda, dünyanın bir çox xarici ölkəsində yaşayan qərbi azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsi və onların sülh yolu ilə təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə geri qaytarılmasına dair geniş iş aparır. Təəssüf ki, icma tərəfindən Ermənistanla edilən müəvəziyə hətə cavab verilməyib. Əksinə, erməni tərəfi diqqəti yayındırmaq, məsuliyyətdən qaçmaq üçün yadırmalı iddialar irəli sürür.

Ölkəmizdə rəsmi dairələrdə, ictimaiyyətdə görüşlərdə, eləcə də xarici səfərləri zamanı mütəbər məclislərdə çıxışlarında Qərbi Azərbaycan İcmasının beynəlxalq müstəvidə fəaliyyətinin vacibliyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev deyib ki, biz Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırdığımız kimi, bu həqiqətləri də çatdırmalıyıq: "Faktiki olaraq biz 1990-cı illərin əvvəllərində Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı təhrih edilmiş təsvirləri tamamilə dəyişdirə bildik. İnformasiya müharibəsi və İkinci Qarabağ müharibəsi onu göstərdi ki, bu, az əhəmiyyətli kəşf etmir. Ona görə burada da icmanın xaricdəki fəaliyyəti xüsusi önəm daşımalıdır. Sərgilər, təqdimatlar, beynəlxalq konfranslar keçirilməlidir. Azərbaycan diaspor təşkilatları ilə birlikdə aksiyalar keçirilməlidir. Xarici ölkələrin siyasi dairələri, mətbuat və qanunvericilik orqanları ilə təmaslar qurulmalıdır. Yəni biz haqlı olaraq öz hüququmuzu tələb etməliyik. Bu, bütün beynəlxalq konvensiyalarda təsbit edilmiş hüquqdur".

Azərbaycan Prezidentinin bu istiqamətdə tapşırıq və tövsiyələrini özəlirinin program sənədi kimi qəbul edən icma rəhbərliyi və üzvləri bu istiqamətdə fəaliyyət dairələrini və əlaqələrini daha da genişləndirir, ölkəmizin müxtəlif bölgələrinə səpənlənmiş qərbi azərbaycanlılarla əlaqələr qurur, şəhər, rayon, qəsəbə və kəndlərdə, eləcə də xarici ölkələrdə ofisini yaradır, qorah təşkil edir, görüşlər keçirir və saire.

Bu istiqamətdə fevralın son günlərində Qərbi Azərbaycan İcmasında Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin və icmanın birgə təşkilatlığı ilə "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" çərçivəsində "Qərbi azərbaycanlıların gənclər: Tarixi yurd və ərazinin milli kimlik məsələlərində yeri" adlı konfrans keçirilib.

Konfransda icmanın Ağsaqqallar Şurasının üzvü İlqar Abasov, Gənclər Şurasının

sədr müavini, Milli Məclisin deputatı Səbinə Xasayeva, Gənclər Şurasının sədri, Milli Məclisin deputatı Şahin İsmayılov, həmçinin yeniyetmə gənclər iştirak ediblər.

Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli çıxışında bildirib ki, soydaşlarımız tarixi torpaqları olan Qərbi Azərbaycandan mərhələlərlə deportasiya olunub və bu proses zamanı ağır insan haqları pozuntularına məruz qalıblar. O vurğulayıb ki, soydaşlarımızın ata-baba yurdlarından zorla qovulmaları, onların fiziki və mənəvi əzablarına düçar edilməsi təkcə azərbaycanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir.

Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir. Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir.

Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir. Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir.

Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir. Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir.

Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir. Deputat qeyd edib ki, minilliklər boyu formalaşmış maddi-mədəni irsimiz Qərbi Azərbaycandanlılara qarşı deyil, ümumilikdə bəşəri dəyərlərə qarşı törədilmiş cinayətdir.

yini sübut edən çoxsaylı təki-bolunmaz fakt məlumdur. Ermənilər müxtəlif saxtalaşdırmaqla Azərbaycanın arxeoloji irsinə ziyənlənmək, özünü-külsürmək istiqamətində say göstərirlər. Çox qədim tarixə malik Qarabağ və ona bitişik ərazilərdə yaş min illiklərlə ölçülən daş və torpaq sədlərə, ağac və ya daşdan tikilmiş qədim mühafizə divarlarının qalıqlarına, dini xarakterli ərazilərə, ziyarətgahlara, məbəd və monastrların qalıqlarına, dini mərasimlərin keçirildiyi günəmə edilən ərazilərə, qəbiristanlıqlar və kurqanlara vəhşiliklə divan tutublar.

Azərbaycan xalqının əsrlər boyu öz dədə-baba torpaqlarında yaşaması və zəngin mədəni irs yaratması faktını Ermənistanın hor vəchələ danmağa çalışdığı qərbi azərbaycanlıların sülh yolu ilə, təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə qayıdışına imkan yaratmaqdır.

İcmamızın bəyanatında vurğulanı: "Tez-tez 1991-ci il Almatı Bəyannaməsinə istinad edən Ermənistan hökumətinin diqqətinə çatdırmaq istərdik ki, Ermənistan həmin bəyannaməni imzaladıqdan sonra Azərbaycana qarşı hücumlarını daha da genişləndirərək ölkəmizin 20 faizini işğal etmiş və 800 minə yaxın azərbaycanlı etnik təmizləməyə məruz qoymuşdur. Sülh hansısa sənədə istinad etməklə deyil, konkret addımlar atmaqla əldə edilir. Ermənistanın sürətlə silahlanması və maneəsiz tranzitə şərait yaratmaq əhdəliyini yerinə yetirməməsi sülhə xiddir".

Bütün bunlar bir daha sübut edir ki, Ermənistan hökuməti sülhün və insan hüquqlarına hörmətin bərqərar olmasında maraqlı deyil. Qərbi Azərbaycan İcması olaraq, Ermənistan hökumətindən qeyri-konstruktiv siyasətinə son verməyi, etnik təmizləməyə məruz qoyduğu azərbaycanlıların Ermənistanə qayıdışına şərait yaratmağı və sülh üçün üzərində düşən addımları atmağı tələb edirik".

Yüz minlərlə soydaşımızın Qərbi Azərbaycana qayıdışı qaçılmaz proses hesab olunur. Azərbaycanın hansı bölgəsində yaşamasından asılı olmayaraq, dədə-baba yurdlarından zorla didərgin salınmış soydaşlarımızın geri qayıtmaq istəyi qanuna, haqqa, ədalətə söykənir. Qərbi azərbaycanlılar doğma yurdlarına qayıdışa israrlıdırlar və bunun üçün Ermənistanın beynəlxalq səviyyədə təminat tələb edirlər.

Bulanıq suda balıq tutmaq sevdası ilə utanmadan, çəkinmədən Ermənistanın qarşı işlər naziri Ararat Mirzoyan Azərbaycanla hazırda məhkəməliyi davam edən bu müharibə

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

Bu barədə düşünək

Zaman-zaman baxdığımız maraqlı filmlər ölməyən tutub özümüz də hiss etmədən bizi sirlərlə dolu nağıllar aləminə aparır. Buna görə də həmin filmlərə təkrar-təkrar baxmaq istəyirik. Üstündən illər ötüb keçsə də, həmin filmlər daim bizi özünə çəkir. Ssenarisiz istedadla yazılmış, yüksək peşakarla çəkilmiş filmlər həmişə dünyagörüşümüzün formalaşmasına müsbət təsir göstərir. Dəyərli filmlər insanlara xoş ovaq aşılayıb, arzuların yolunda gur işıq yandırır. Əslində, elə filmin əsas missiyalarından biri də bundan ibarətdir.

Kino sahəsinin yaradıcı insanları zamanında Birinci Qarabağ müharibəsi mövzusunda da unutmadıqlar. "Fəryad", "Ağ atlı oğlan", "Dolu", "Yalan" və başqa bədii filmlər çəkildilər. Təəsüflər olsun ki, düşmənin üzərində qazandıığımız Zəfərin üstündən dörd ildən çox vaxt keçməsinə baxmayaraq, bu mövzuda bədii filmlər ekranlarda gözə dəymir. Düzdür, qazilər, şəhidlərə həsr olunmuş qısametrajlı sənədli filmləri internetdə izləmək mümkündür. Amma baxdıqca görürük ki, bu qısametrajlı filmlər böyük Zəfərimiz üçün çox darısqaldır. Böyük Zəfərimizdən bəhs edəcək bədii filmlər çəkilənə qədər zabit və əsgərlərimizin qəhrəmanlığını, keçdikləri şərəfli döyüş yollarını onlar haqqında çəkilmiş sənədli qısametrajlı filmlərdə görürük. Belə filmlərin çəkilməsi də çox müsbət qarşılanmalıdır.

Ötən il Şəki şəhərində xeyirxah insanların köməklili ilə şəhid Toğrul Nağıyevin ömür və döyüş yollarından bəhs edən "Könüllülərin komandiri" adlı sənədli qısametrajlı film çəkilib. Film 8 noyabr 2024-cü ildə, Zəfər Günündə Şəki şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində ictimaiyyətdə təqdim olub. Belə filmlər qısa olsa da, zabit və əsgərlərimizin şərəf dolu ömür yollarını işıqlandırır.

"Könüllülərin komandiri" sənədli filmi könüllülər barədə dəyərli məlumatlarla başlayır. Sonra Tovuz döyüşləri haqqında kadrlar nümayiş etdirilir. Həmin günlərdə minlərlə gəncin könüllü olaraq erməni işğalında qalmış torpaqlarımızı azad etmək üçün Respublika Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin rayon və şəhər şöbələrinə axışdıqlarını göstərən kadrları qürur hissləri ilə izləyirik. Şəhid Toğrul Nağıyev də yurdumuzun azadlığı uğrunda başlayacaq döyüşlərdə könüllü olaraq vuruşmağa hazır olan gənclərdən biri idi. Erməni təxribatı nəticəsində 44 günlük Vətən müharibəsi başlayandan iki gün sonra, sentyabrın 29-da könüllülərin komandiri kimi döyüşlərə yollandı.

Kadrlar bir-birini əvəz edir. Toğrulun anası Əntiqə xanım, müəllimləri Namiq Nağıyev, Arif Salahov, Rəhil Mahmudov, Rəhil Abdulrahmanov, Şahin Salamov, Mehman Əliyev və başqaları onun haqqında kövrək-kövrək danışdılar.

Filmi izlədikdən onun adının haradan götürüldüyü ilə də maraqlandıq. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Şəki Rayon Şöbəsinin rəisi işləmiş zabit Yalçın Sadıqovla söhbət edərkən dedi ki, Tovuz döyüşlərindən sonra ərazi bütövlüyümüz uğrunda vuruşmaq üçün şöbəyə müraciət edənlərin sayı-hesabı yox idi.

Yaşından asılı olmayaraq, hamı torpaqlarımızın azadlığı uğrunda vuruşmaq üçün qeydiyyata keçirdi. Toğrulla da həmin günlərdə tanış olduq. Onun fəallığı, diribəşliyi, vətənpərvərliyi diqqətimdən yayınmadı. Bu oğlanın gözəlində sənəmə bilməyən od-alov var idi. İkinci Qarabağ müharibəsi başlayanda Prezident İlham Əliyevin çağırışı ilə Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi. Şəki Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubovun tapşırığı ilə Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi. Şəki Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubovun tapşırığı ilə Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi. Şəki Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubovun tapşırığı ilə Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi.

14 oktyabr 2020-ci il vaxtında hüsnü bir gün kimi qalıb. Əslində, könüllülərin komandirinin şəhid xəbəri bir gün əvvəl qapımızı döymüştü. Başqa şəhidlərimiz kimi Toğrul da ölməmiş kimi sarıtdı. Könüllülərin komandiri kimi o, adına və adına sadıq qalaraq düşmən üzərinə hamıdan qabaqda getmiş, döyüş tapşırığını sonadək böyük cəsarətlə yerinə yetirmişdi. Toğrulun son monzili yola salarkən sanki ona müraciət edərək dedim ki, "ey könüllülərin komandiri, tezliklə torpaqlarımız azad olunacaq. Yaxın günlərdə biz Zəfər xəbəri ilə məzarının üstünə gəlib ruhunu şad edəcəyik".

Azərbaycan Ordusu Müzəffər Ali Baş Komandanın sərkərdəliyi altında torpaqlarımızı erməni işğalından azad etdi. İndi bütün şəhidlərin ruhu şadıddır. Qazanılan Zəfər nəticəsində ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz bərpa olundu. Biz əbədi olaraq Qarabağa qayıdдық.

Şəki Dövlət Teatrının aktyorlarının iştirakı ilə filmə yaradılan döyüş səhnələri də diqqətimizdən yayınmadı. Kadrlar çox inandırıcı olduğuna görə də həmin baxımlı idi. Filmə Toğrulun obrazı çox dolğun şəkildə yaradılmışdı. Son kadrlarda nümayiş etdirilən səhnələr qürur hissləri oyadırdı. Dayanmadan atəş açmağa irəliləyən hərbiçilər üçrəngli Azərbaycan bayrağını uca zirvəyə taxırlar. Azərbaycan bayrağı bu uca zirvələrdən heç vaxt enməyəcək, dalğalandıqca hey dalğalanacaqdır.

Zabit Yalçın Sadıqov film haqqında da fikirlərini bizimlə bölüşdü. Dedi ki, "Könüllülərin komandiri" nə baxdıqca sanki o günləri təzədən yaşayırıq. Film Prezident İlham Əliyevin bu xalq, bu Zəfər üçün gördüyü misilsiz işlərə dəyərli təsirinə bəhs edir. Axı ölkəmizdə keçirilən bütün beynəlxalq əhəmiyyətli dövlət tədbirlərində iştirak

edən peşakarlaşmış könüllülər ordusu formalaşmışdı. Çox keçmədi ki, bu könüllülük missiyası orduya da, müharibəyə də sıçradı. Filmə bütün bu səhnələr böyük peşakarlıqla canlandırılıb. Erməni zabitlərinin obrazını yaradan aktyorların bacarığı da diqqətimi cəlb etdi. Oynadıqları rollara baxdıqca ermənilərə nifrətim daha da artdı. Həmin aktyorları təqdimat mərasimində görəndə özümdən asılı olmadan onlara qarşı içimdə hiddət hissi oyandı. Bütün bunlar onu göstərirdi ki, aktyorlar rollarının öhdəsindən bacarıqla gəlirlər. Bir də filmə məni ən çox qürurlandıran səhnə Toğrulun yağısın altında nəşinin hərbi sanitar maşına qoyulanda bədəninə sızan qanın torpağa damcılama olması oldu. Bu səhnəni rejissorun uğuru saymaq olar. Sanki qanlı bərabər şəhidin ruhu da yera hopurdu. Elə bil Toğrul qanı ilə torpağa qəhrəmanlıq toxumları səpirdi. Şəhidlərin ömür və döyüş yollarından bəhs edən belə dəyərli sənədli filmlərin televiziya kanallarında nümayiş olunması çox xoşagəlməli hadisə olardı.

"Könüllülərin komandiri"nin rejissoru Taleh Urfansoyla da görüşüb filmi çəkilişləri ilə maraqlandıq. Öyrəndik ki, kiçik yaşlarından onun kinoya marağı olub. Orta məktəb illərində "Qırmızı bağ" filminə çəkilib, "Cavadxan" filmində çəkilişlərini izləyib. T.Urfansoy dedi ki, indiyə qədər 44 günlük Vətən müharibəsi mövzusunda, şəhidlər haqqında qısametrajlı filmlər çəkmişik. Şəhid Toğrul Nağıyevlə döyüşçü yoldaşı olmuşam, çiyin-çiyinə vuruşmuşam, ağır yaralanmışam. Döyüşçü dostum haqqında film çəkməyi özümə müqəddəs borc bildirdim. Bu xeyirxah missiyaya yerinə yetirmək, vəsait əldə etmək üçün Gənclər Fondunun qrant müsabiqəsinə müraciət etdik. Fondun müəyyəni qədər vəsait ayrıldıqdan sonra çəkilişlərə başladım. Şəki Rayon İcra Hakimiyyətinin rəhbərliyi və millət vəkili Vüqar İskəndərov, Şəki Dövlət Dram Teatrının kollektivi bizə dəstək oldu. Daxili Qoşunların rəhbərliyi də, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yerli şöbəsi də çəkilişlərimizə kömək etdi. Əvvəlcə filmi çəkilişi üçün zəruri hazırlıq işləri gördük. Toğrulun anasından, yaxın qohumlarından, döyüşçü yoldaşlarından, müəllimlərindən, məşqçisindən müsahibələr alındı. 44 günlük Vətən müharibəsinin davam etdiyi günlərdə Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin Şəki Rayon Şöbəsinin rəisi işləmiş zabit Yalçın Sadıqovdan da müsahibə almaq üçün Bakıya getməyi planlaşdırdıq. Yalçın müəllimə zəng vurub bu barədə xəbər verəndə Toğrul haqqında sənədli film çəkilməsini sevinclə qarşıladı. Dedi ki, siz əziyyət çəkib Bakı şəhərinə gəlməyən, özüm şəhidin ayağına gələm. Yalçın müəllim Şəkiyə gəlib Toğrulun məzarının yanında onun haqqında ürək sözlərini söylədi.

Çəkilişlər bir ay ərzində yekunlaşdı. Filmi Zəfər Gününə qədər ictimaiyyətdə təqdim etmək istəyirdik. Şəki Dövlət Dram Teatrının və Bakı Şəhərindən gəlmiş aktyorlar təmənnasız olaraq filmə çəkildilər. Buna görə onlara dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Toğrul obrazını Ramin adlı oğlan canlandırdı. Ən çox ona sevindim ki, filmə istəyimizə nail olduq. Tamaşaçıya nə demək istəyirdikdə, dedik. Ən əsası odur ki, film şəhidin anası Əntiqə xanımın xoşuna gəldi, çəkiliş qrupuna minnətdarlıq etdi.

Bilirsinizmi, film çəkmək rejissorların ürəklərindən keçən missiya və niyyətləri olur. Çəkdiyi filmləri ilə cəmiyyətə dəyərli mesajlar ötürür. Bizim də bu filmi çəkməkdə məqsədimiz gənclərə vətənpərvərlik hissləri aşılamaqdır. Biz buna nail olduq. Film təkcə mədəniyyət deyil, həm ideologiyadır, həm də yerli gələcək siyasətdir. Vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzusunda çəkdiyimiz bu filmlər televiziya kanallarında nümayiş etdirilsə yaxşı olardı. Düzdür, biz bu barədə televiziya kanallarına rəsmi qaydada müraciət etməmişik. Düşünürəm ki, əgər müraciət etsək, yaqin çəkdiyimiz bu filmlərin tarixi əhəmiyyəti, Zəfərimizdən bəhs edən filmlərə bəhs edən belə dəyərli sənədli filmlərin televiziya kanallarında nümayiş olunması çox xoşagəlməli hadisə olardı.

Qarabağ müharibəsinin Zəfərlə başa çatması ilə işimizi bitmiş hesab etmirik. Müharibədə qazanılmış Zəfəri yadlaşlara əbədi həkk etmək üçün qısametrajlı filmlər çəkib qəhrəmanlarımızı xalqa tanıdırırıq. Səngərlərdə gedən döyüşü indi ideoloji müstəvidə davam etdiririk. Məqsədimiz gənclərimizin vətənpərvərlik hisslərini daha da artırmaqdır. Gənclər sabahımızın əsgərləridir. Sabahımızın əsgərləri isə vətənpərvər və qəhrəman olmalıdırlar. Onlara vətənpərvərlik ruhu aşılayan "Alovla savaşımlar", "İçimdə gedən müharibə", "Zəfər gedən yol" və başqa sənədli filmlər çəkmişik. Bu qısametrajlı filmlər sinema-mobil festivalında birinci yerə çıxıb.

Qəhrəman şəhidlərimiz haqqında çəkilmiş bu filmlər alqışlanmalıdır. Yaxşı nümunə həmişə insanlara başucalıqlı və uğur gətirir. Yaxşı olardı ki, Şəki şəhərində qəhrəmanlar haqqında çəkilmiş bu filmlərdən başqa rayonlar da nümunə götürsünlər. Mövcud olan imkanları səfərbər edib şəhidlərimiz haqqında filmlər çəksinlər. Filmlərin çəkilməsində yerli iş adamlarının köməyindən, eləcə şəhərlərdə olan teatrların aktyorlarının qüvvəsindən də istifadə etmək yaradıcı adamları məqsədlərinə daha tez yaxınlaşdırar. Göründüyü kimi, Şəki rayonunda bu işlər yüksək səviyyədə təşkil olunub. Həm rayon rəhbərliyi, həm rayonun deputatı, həm də yerli əlaqədar təşkilatlar bu işə təmənnasız olaraq kömək göstərirlər.

Görülən iş, göstərilən təcrübə tədqiqatçıdır, bu nümunə başqa rayonlara da yayılsa, şəhidlərimiz haqqında bir-birindən maraqlı çoxtirajlı filmlər çəkilsin.

Qəhrəmanlar haqqında çəkilmiş qısametrajlı filmlər gələcəkdə Zəfərimizdən bəhs edəcək bədii filmlərə doğru gedən yolda atılan ilk addımlardır. İnanırıq ki, bu iş daha da genişləndirəcək. İnanırıq ki, bu iş daha da genişləndirəcək. Gənclərə vətənpərvərlik hissləri aşılayan, Zəfərimizdən bəhs edən qısametrajlı sənədli filmlər, həm də bədii filmlər yerli televiziya kanallarında da yayılmalıdır.

Təəsüf hissi ilə onu da qeyd edək ki, bir çox televiziya kanalında vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzusunda çəkilmiş filmlər, hazırlanmış verilişlər ya az, ya da heç nümayiş etdirilmir. Bütün respublikaya yayılan televiziya kanallarında qəhrəmanlıqdan bəhs edən verilişlər, filmlər əvəzinə, daha çox şou-biznes proqramları, mətbəx mövzuları, qeybət səviyyəsinə enmiş verilişlərə üstünlük verilir. Həmsöhbət olduğumuz gənclərimiz də, yaşlı nəsillər də yerli kanallarda qəhrəmanlıq mövzusunda çəkilmiş Zəfərimizdən bəhs edən filmlərə baxmaq arzusunda olduqlarını söylədilər.

Unutmayaq ki, hərbiçilərimizin qanı və canı bahasına qazanılmış Zəfər, eləcə də vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzuları təkcə dünənimizin yox, sabahımızın da baş mövzudur. Çünki xalqımızı gələcək zəfərlərə bu mövzuda çəkilmiş filmlər, yazılmış kitablar qovuşduracaq. Yaxşı olardı ki, bütün televiziya kanalları da bu sahəyə həssaslıqla yanaşsın, bu mövzuda çəkilmiş filmlərə başqa verilişlərdən daha çox vaxt ayırsın. Sevincini yaşadığımız bu Zəfər bizim Zəfərimizdir! Azərbaycan xalqının Zəfəridir! Xalqımızın arzusundan, sevgisindən və qəhrəmanlığın doğan Zəfərdir. Azərbaycan əsgərinin igidliyi ilə qazanılmış Zəfərdir! Cəsur oğullarımız qəhrəmanlıqları ilə 44 günlük Vətən müharibəsində xalqımızın başını uca etdilər. Əgər onlar haqqında çəkilmiş filmlər yerli televiziya kanalları ilə yanaşı, mərkəzi kanallarda da nümayiş olursa, dünya erməni işğalçılarına məğlub etmiş, Azərbaycan xalqına Zəfər sevinci yaşatmış qəhrəmanlarımızı yaxından görür və tanıyır. Rejissorlar şəhidlər haqqında çəkdiyi filmlərlə işlərin yekunlaşdırırlar. Bu dəyərli filmlərin nümayiş olunması vəzifəsi isə televiziya kanallarının üzərinə düşür. İnanmaq istərdik ki, bütün televiziya kanallarının rəhbərlikləri bu müqəddəs vəzifəyə böyük məsuliyyətlə və diqqətlə yanaşsınlar.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

Aprel döyüşü
şəhidinin anım
mərasimi keçirilib

Aprel döyüşlərində şəhidlik zirvəsinə yüksələn kapitan Nəcməddin Akif oğlu Savalanovun anım mərasimi keçirilib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, nazirliyin nümayəndələri, şəhidin ailə üzvləri, yaxınları, döyüş yoldaşları, digər qonaqların iştirak etdiyi mərasimdə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin, ölkəmizin müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda şəhid olanların xatirəsi bərdəqəlik sükutla yad edildi. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbirdə Mühəndis Qoşunları Baş İdarəsinin rəisi general-mayor Anar Kərimov çıxış edərək şəhidimizin xidmət yolundan, döyüşlərdə göstərdiyi şəxsi igidliklərindən və hərbiçiyə yüksək peşəkər fəaliyyətindən danışdı.

Döyüş yoldaşları, şəhidimizin ailə üzvləri və yaxınları çıxışları zamanı şəhidimizlə bağlı xatirələrini bölüşüblər. Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə ordumuzun Vətən müharibəsində qazandığı tarixi qələbədən, bu şanlı Zəfərin qazanılmasında igid oğullarımızın göstərdiyi qəhrəmanlıq və şücaət nümunələrindən söz açdılar.

Anım mərasimində Həzi Aslanov adına Ordu İdeoloji və Mədəniyyət Mərkəzinin yaradıcı heyəti tərəfindən şəhidlərimizin xatirəsinə həsr olunmuş şeirlər, vətənpərvərliyi və qəhrəmanlığı tərənnüm edən musiqilər səsləndirilib. Sonda şəhid zabitin həyat və döyüş yolunu əks etdirən videoçarx nümayiş etdirilib, xatirə fotosu çəkdirilib.

Əhalinin
təhlükəsizliyinin
təminatı -
mülki müdafiə

Ağstafada "Mülki müdafiə əhalinin təhlükəsizliyinin təminatı" mövzusunda maarifləndirici tədbir keçirilib.

Tədbirdə rayon Mülki Müdafiə Qərargahının rəisi Vüqar Həsənov çıxış edərək bildirib ki, Beynəlxalq Mülki Müdafiə Təşkilatı Baş Məclisinin qərarı ilə 1972-ci ildən etibarən hər il martın əvvəlində bu təşkilat üzv olan ölkələrdə Ümumdünya Mülki Müdafiə Günü kütləvi humanitar tədbir kimi qeyd edilir. Azərbaycan bu nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın tərkibinə 1993-cü ildə daxil olmuş və hər il onun keçirdiyi bütün tədbirlərə qatılır.

Sonra Ağstafa Rayon Mərkəzi Xəstəxanası publik hüquqi şəxsin baş direktoru Səyyad Yusifov, rayon Dövlət Yangından Mühafizə Hissəsinin yangınsöndürmə növbəsinin rəisi, daxili xidmət kapitanı Qurban Məmmədov və başqaları çıxış edərək əhalinin yaranma biləcək fəvqəladə hallara hazır olması, fəvqəladə hallar zamanı davranış qaydaları, özünü və digərlərinə ilkin tibbi yardımın göstərilməsi və mülki müdafiə sahəsində mükəmməl vərdiş və biliklərlə yiyələnməsindən söz açdılar.

Tədbir mülki müdafiə zamanı istifadə olunan texnika və vasitələrin nümayişi ilə başa çatdı.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

REGIONLAR

Bugünkü Ağdam

Bir tərəfdə geniş quruculuq, digər tərəfdə əkin-biçin

Ərazisinin dördüncü 30 il ərzində erməni faşistlərinin işğalı altında qalan Ağdam və ağdamlılar, sözün həqiqi mənasında, cəhənnəm əzabı yaşadılar. Doğma yuvasından, isti ocağından perik salınan insanlar məcburi köçkün kimi ölkəmizin bütün bölgələrinə səpələnmişlər. Rayonun işğal edilməmiş ərazilərində dövlət hər cür infrastrukturunu olan çoxsaylı yaşayış qəsəbəsi inşa edib evsiz-əşiksiz ailələrin istifadəsinə versə də, bu, mənəvi ehtiyacları ödəmək imkanında deyildi.

Ermənistan silahlı qüvvələrinin vandallığı nəticəsində Ağdam şəhərində, rayonun çoxsaylı kəndində daş üstə daş qalmamış, yaşayış məntəqələri xarabazara çevrilmişdi. Nə varsa hamısı qəddarlıqla məhv edilmiş, kəndlər, şəhərlər ruhları dağılmışdı. Təkcə ümid qalmışdı nisgilli ürəklərdə - barbarlığa, vəhşiliyə təslim olmayan kövrək bir ümid. Ağdamlılar hər yeni səhəri bu ümidlə açır, doğma yurda dönəcəkləri günün tezliklə gələcəyinə inanırdılar. Bu ümid toxumlarını hələ 2003-cü ildə İlham Əliyev prezidentliyə namizəd olarkən səpmişdi ürəklərə. Bərdədəki Türk Qızıl Ay çadır şəhərciyində ağdamlı məcburi köçkünlərə görüşündə demişdi ki, əmin olun, biz Qarabağa qayıdacağıq. Ermənilərin viran qoyduğu kəndlərimizi,

şəhərlərimizi yenidən, həm də daha gözəl, daha yaşayışlı formada tikib-quracaq, bərpə edəcəyik.

Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin müdrik siyasəti, şanlı ordumuzun hünəri ilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzur cəmi 44 gün ərzində işğaldan azad edildi, ölkəmizin ərazi bütövlüyü təmin olundu. Bir vaxtlar ermənilərin keflənib yallı getdikləri Şuşada indi beynəlxalq musiqi, poeziya festivalları, elmi-mədəni konfranslar keçirilir. Şuşanın dünyanın mədəniyyət incisi statusu yenidən özünə qayıdıb.

Bu gün bütöv Qarabağ, Şərqi Zəngəzur böyük inşaat meydanına çevrilib. Tikilib-qurulan, bərpə edilən bölgələr sırasında isə Ağdamın yeri tamamilə başqadır. Böyük iqtisadi potensiala malik Ağdam işğaldan əvvəlki şöhrətinə qovuşdurmaq üçün möhtəşəm işlər görülür. Bərdə-Ağdam istiqamətində müasir standartlardan da üstün avtomobil yolu inşa edilmiş, demir yolu xətti yüksək keyfiyyətlə bərpə edilmişdir. Sürotlə inşa edilən Ağdam şəhəri unikal bir layihə əsasında qurulur. Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva tez-tez bu bölgəyə səfərə gəlir, burada aparılan tikinti-quruculuq işləri ilə yaxından tanış olur, dəyərli məsləhətlər verir, yeni obyektlərin açılış mərasimlərində iştirak edirlər.

Dövlətin əsas qayğı və diqqəti işğaldan azad edilmiş ərazilərin tikilib-qurulmasına, bərpə edilməsinə yönəldir. Ağdamın işğala məruz qalmamış ərazilərində də rayon sakinləri həvəslə çalışır, təsərrüfat işlərində yüksək fəallıq göstərir. Bu hesabla ötən təsərrüfat ilində rayon üzrə 223 milyon 034,2 min manat dəyərinə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal olunmuşdur. Bunun 60,5 faizini bitkiçilik, 39,5 faizini heyvandarlıq məhsulları təşkil edir. Əvvəlki illə müqayisədə ümumi məhsul istehsalı 7,9 faiz artmışdır. Keçən il rayonun təsərrüfatlarında 58 min tona yaxın taxıl istehsal edilmiş, hər hektarın orta məhsuldarlığı 41,6 sentner olmuşdur. Bostan-tərəvəz məhsulları istehsalında da yaxşı nəticə qazanılmışdır - sahələrdən 94,6 min ton müxtəlif bostan-tərəvəz məhsulları istehsal edilmişdir. Heyvandarlığa gəldikdə, ötən il rayon üzrə qaramalın sayı artaraq 49,5 min, qoyun-keçiləriniki 109,8 min, quşlarınıki 2,7 milyon başa, anı ailələrinin sayı isə 5594-ə çatmışdır. Keçən il öt istehsalı 3,8, süd istehsalı 4, yumurta istehsalı 3,5, yun istehsalı 6,5 faiz artmışdır.

Bu nailiyyətlər səmərəli təşkilatçılığın, gərgin əməyin, halal zəhmətin nəticələridir. Rayonda kənd təsərrüfatının inkişafına öz hüsnü ilə sanballı töhfələr verən fermerlərin sırası ildən-ildə genişlənir. Ağdamın qabaqçıl fer-

merləri Xəqani Əliyev, Mürsəl Qurbanov, Elşad Məmmədov Prezident İlham Əliyevin sərəncamları ilə 3-cü dərəcəli "Əmək ordeni" ilə təltif edilmişlər.

Ağdam Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vaqif Həsənov deyir ki, ötən ilin uğurlu yekunları heç kəsə arxayınçılıq yaratmır:

- Bizə sonsuz qürur verən ən əsas səbəb odur ki, dövlətimizin davamlı qayğısı ilə doğma Ağdam, bütöv Qarabağ yüksək zövqlə başdan-başa yenidən qurulur. Qarabağlıları, eyni zamanda bütöv bir xalqı illərin xəcalət yükündən xilas etdiyi üçün Müzəffər Ali Baş Komandanı, şanlı ordumuzla minnətdarlığımız ölçülməzdir. Bu gün Ağdamda vüsət alan böyük tikinti, abadlıq, quruculuq işləri rayonda uşağdan-böyüyə hər kəsə qol-qanad verir. Elliklə doğma yurdlarımızı dənəyəyimiz günü sərbəzsizliklə gözəylirik. Sadəcə gözəlmirik, o günün gəlişini təzələyəcək üçün ürəyimizin odunu, gücümüzü, qüvvəmizi sərf edirik. Prezident İlham Əliyevin Ağdamın mərkəzini, kəndlərini hər kəsi heyran edəcək bir şəkildə yenidən qurmaq istəyi 30 ildir işğal dövründə hədsiz məhrumiyyətlər yaşamış ağdamlıların ürəyində gerçək bir məhəbbət abidəsi ucaldı. Elin gözü tərəzidi, deyiblər. Bugünkü bayram əhvali-ruhiyyəsi, yüksəliş sevinci qədirbilən xalqımız tərəfindən layiqincə dəyərləndirilir.

Vaqif Həsənov söhbətində onu da böylədi ki, Qarabağ savaşının qələbəyə başa çatmasında canlarından keçən şəhidlərin xatirəsi bizim üçün son dərəcə əziz və müqəddəsdir. "Bu şanlı savaşda sağlamlıqlarını itirib qazi statusu alan oğulların böyük ehtirama layiqdirlər. Ağdamda şəhid ailələri və qazılar rayon rəhbərliyinin, eləcə də bütün dövlət qurumlarının heç zaman dəyişməyən qayğı və diqqət ünvanıdır."

Yazıçı Anarın ulu Dədə Qorqudan dilindən dediyi məşhur sözlər indi yerinə düşür - torpağı əkib-becərməyə, qorumağa, qorumasın, əkib-becərməyə dəyməz. Biz babalarımızdan bizlərə miras qalan vətən torpaqlarını qanımız, canımız bahasına qaytardırıq. Bu gün isə bu müqəddəs torpaqların yarılarına əllərimizin hərərəti, ürəyimizin odu ilə məhəmə qoyur, min bir həvəslə xarabalıqlar üzərində yaşayışlı şəhərlər, kəndlər tikir, yollar çəkir, körpülər salırıq. Bir tərəfdə isə 30 ilin həsrətindən sonra qovuşduğumuz bərkətlili torpaqlarımıza bolluq, bərəkət firavanlığı arzusuylla toxum əkir, bağ salırıq.

Lazım QULİYEV,
"Azərbaycan"

Göygöldə "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" nə həsr edilmiş "dəyirmi masa" keçirilmişdir

Rayon icra hakimiyyəti, Heydər Əliyev Mərkəzi, Gənclər Evi, Gəncə-Daşkəsən Regional Mədəniyyət İdarəsinin rayondakı müəssisələri və təhsil işçilərinin birgə iştirakı ilə Göygöldə "Hüquqi dövlət və demokratiya" mövzusunda "dəyirmi masa" keçirilmişdir.

"Dəyirmi masa"da Ulu Öndər Heydər Əliyevin və qəhrəman şəhidlərimizin xatirələri bərdəyənlik sükutla yad edildikdən sonra ölkəmizin inkişafından bəhs edən videoçarx nümayiş olunmuşdur. Çıxış edənlər Ulu Öndər Heydər Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə hazırlanmış və 1995-ci il noyabrın 12-də qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının dövlətimizin müstəqilliyinin, suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu, vətəndaşlarımızın layiqli həyat səviyyəsinin, dünya ölkələri ilə dostluq və əmin-

amanlıq şəraitində əməkdaşlığının təmin edilməsi kimi ali niyyətlərin həyata keçirilməsi üçün mühüm qanunvericilik rolu oynadığını vurğulamışlar. Bildirilmişdir ki, 2025-ci ilin ölkəmizdə "Konstitusiyaya və Suverenlik İli" elan edilməsi Konstitusiyamızın qəbul edilməsinin 30-cu və Vətən müharibəsində qələbəmizin 5-ci ildönümü ilə əlaqədardır. Bu tarix Konstitusiyamızın qüdrətini və tam suverenliyimizin bərpasını özündə ehtiva edir, Azərbaycanın gücünü və inkişafını bir daha nümayiş etdirməklə yanaşı, xalqımızın birliyinə, həmrəyliyinə göstərir.

Şəmkir torpağını bərəkətli edən işgüzar şəmkirli fermerlərdir

Bütün kənd rayonları kimi, Şəmkirin də iqtisadiyyatında əkinçilik və heyvandarlıq aparıcı rol oynayır. Rayonda kartofçuluq, taxılçılıq, üzümçülük, ümumiyyətlə, kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələri inkişaf etmişdir. Buna əmin olmaq üçün ötən ilin göstəricilərinə nəzər salmaq kifayətdir.

Makroiqtisadi göstəricilərə görə, respublikamızın qabaqcıl rayonlarından olan Şəmkirdə keçən il hər nəfərə düşən gəlirin dəyəri 5299,4 manat təşkil etmişdir. İstehsal edilmiş ümumi məhsulda və göstərilmiş xidmətlərdə kənd təsərrüfatının payı 68,8, sənayenin payı 6,6 faiz olmuşdur.

İllə müqayisədə keçən il qarğadalı əkin sahələrinin 2,2 faiz artaraq 1919,2 hektara çatdırılması da sübut edir. Əkilmiş qarğadalı sahələrinin hər hektarından 72,8 sentner olmaqla ümumilikdə 13962,4 ton məhsul toplanmışdır. Həmçinin əvvəlki illə müqayisədə 2,2 dəfə çox olmaqla

hər hektardan 19,1 sentner olmaqla ümumilikdə 1445,2 ton günəbaxan toplanmışdır.

Kartof istehsalında da uğurlu göstəricilərə nail olunmuşdur. Belə ki, 6598 hektarda kartof əkilmiş, sahələrdən 188 min 953,4 ton məhsul yığılmışdır ki, bu da hər hektardan 284,4 sentner məhsul deməkdir.

Tərəvəzçiliyə gəldikdə, ötən il rayon üzrə 6705 hektarda tərəvəz əkilmişdir ki, bu da əvvəlki ildəkindən 3,8 faiz çoxdur. Yüksək səviyyədə aparılan aqrotexniki tədbirlər nəticəsində məhsuldarlıq

Şəmkir istehsal olunan kənd təsərrüfatı məhsullarının həcmində görə ölkəmizin iri aqrar rayonlarından sayılır. Təkcə keçən il rayon üzrə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı 3 faiz artmışdır. O cümlədən bitkiçilik xüsusi çəkisi 5,9 faiz artaraq 80,8, heyvandarlığın xüsusi çəkisi 9,3 faiz artaraq 19,2 faizə çatmışdır. Keçən il rayon üzrə 7927,8 hektar buğda, 6386,6 hektar arpa, 130 hektar vələmir sahələrindən ümumilikdə 48181,4 ton taxıl yığılmışdır.

Rayonda taxılçılıqla yanaşı, digər donlu və paxlalı bitkilərin istehsalına da marağ xeyli artmışdır. Bunu əvvəlki

203 hektarda lobya əkilmiş və hər hektardan 21,2 sentner olmaqla ümumilikdə 431 ton məhsul götürülmüşdür.

Şəmkirdə bitkiçiliyin ənənəvi sahələri ilə yanaşı, müxtəlif növ texniki bitkilərin əkininə də aparılır. Keçən il 323,2 hektarda şəkər çuğunduru, 755 hektarda günəbaxan, 2 hektarda gül olmaqla ümumilikdə 1080,2 hektar sahədə texniki bitkilər yetişdirilmişdir. Yeni texnologiyaların, müasir suvarma sistemlərinin tətbiqi nəticəsində ötən il 2023-cü ilə nisbətən 12,4 faiz artıq olmaqla hər hektardan 623,5 sentner şəkər çuğunduru yığılmışdır. Bundan başqa,

491,8 sentnerə çatmış, sahələrdən ümumilikdə 329 min 718,4 ton məhsul toplanmışdır.

Son illər şəmkirli fermerlərin yeni meyvə bağlarını, xüsusən intensiv texnologiyalarla becərilən bağların salınmasına maraqları xeyli artmışdır. Dövlətin subsidiya mexanizmləri də bu sahənin inkişafına təsiri müsbət olmuşdur. Yalnız ötən il meyvə və gilləməyivə bağlarının sahəsi 20,2 faiz genişləndirilərək 4688,4 hektara, məhsuldarlıq 241,7 sentnerə çatmışdır.

Sabir ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Şirvanda Nəbi Xəzrinin 100 illiyi qeyd edilib

Şirvan Şəhər Mədəniyyət Mərkəzində Azərbaycan ədəbiyyatını yeni poetik obrazlarla zənginləşdirərək onun inkişafında özünəməxsus rol oynamış görkəmli söz ustası, Azərbaycanın Xalq şairi, ictimai xadim Nəbi Xəzrinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Şirvan-Salyan Regional Mədəniyyət İdarəsinin təşkilatçılığı, şəhər icra hakimiyyətinin dəstəyi ilə keçirilən tədbirdə şairin ömür yolunda və yaradıcılığında bəhs edən videoçarx təqdim olunub. Qeyd edilib ki, təbiətə vurğunluq və doğma torpağa bağlılıq hissləri aşılayan Nəbi Xəzri poeziyası dərin lirizmi,

ifadə tərzini və həyata fəlsəfi münasibətini səciyyələyir. Nəbi Xəzrinin dram əsərləri Azərbaycan teatrlarında uğurla tamaşaya qoyulmuş və müəllifinə şöhrət qazandırmışdır. Nəbi Xəzri eyni zamanda ictimai xadim kimi səmərəli fəaliyyət göstərmiş, Azərbaycanın mədəniyyəti və incəsənətinin xarici ölkələrdə təbliği istiqamətində tədqiqatçı işlər görmüşdür.

Tədbirdə şairin seirləri səslənib, sözlərinə yazılan mahnılar ifa olunub, məktəblilərin ifasında ədəbi-bədii kompozisiya nümayiş etdirilib.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Səyyar "ASAN xidmət" davam edir

Dünyədən səyyar "ASAN xidmət" Zaqatala, Neftçala, Şəmkir, Ağstafa, Siyazan, Astara, Nəftalan, Ucar və Xırdalanda vətəndaşlara xidmət göstərməyə başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin ictimaiyyətə əlaqələr şöbəsinə verilən məlumatla görə, martın 18-dək davam edəcək budəfəki səyyar "ASAN xidmət" in də həyata keçirilməsinin əsas məqsəd dövlət xidmətlərinin vətəndaşlara daha rahat, yeni və innovativ üsullarla təqdim edilməsi, vətəndaşlar üçün ərşatlığın təmin edilməsi və vətəndaş məmnunluğuna nail olunmasıdır.

Gəncədə təşkil edilən konfrans AMEA-nın 80 illiyinə həsr olunmuşdur

Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının və onun Gəncə Bölməsinin təşkilatçılığı ilə "AMEA-80" mövzusunda elmi-nəzəri konfrans keçirilmişdir.

Konfransda AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri, akademik Fuad Əliyev, YAP Gəncə Şəhər Təşkilatının sədri Bayram Aslanov, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin şöbə müdiri Yadigar Bədəlov, Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, kənd təsərrüfatı elmləri

doktoru, professor İbrahim Cəfərov, elm adamları və ziyalılar iştirak etmişlər.

Konfrans iştirakçıları AMEA-nın Gəncə Bölməsinin böyük akt zalının qarşısında tarixi və elmi nailiyyətləri əks etdirən sərqi ilə tanışlıqdan sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilmiş, Ulu Öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərimizin xatirələri bərdəyənlik sükutla yad olunmuşdur.

Çıxış edən akademik Fuad Əliyev Gəncənin tarixən qədim elmi ənənələrə malik olduğunu diqqətə çatdıraraq, Gəncə və ətraf bölgədəki elmi tədqiqatların istiqamətləri haqqında, eləcə də gənc elmi kadrların yetişdirilməsində görülən işlərdən danışmışdır.

Bayram Aslanov isə çıxışında Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə güclü milli elmi kadrların yetişməsinə xüsusi əhəmiyyət verdiyini qeyd edərək bildirmişdir ki, bu gün həmin ənənə Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Plenar iclasda alimlər təbrik nitqi ilə çıxış edərək, elmi tədqiqatların ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına, cəmiyyətin tərəqqisinə və insanların rifahına töhfə verməsinin vacibliyi məsələlərindən danışmışlar. Konfransa 160-dan çox mürəzə təqdim edilmişdir.

S.YUNISOĞLU,
"Azərbaycan"

Ramazanda qidalanma necə olmalıdır?

Ülvi hissələri təcəssüm etdirən, yüksək mənavi dəyərlər aşılayan 11 ayın sultanı Ramazan ayında yiyət edib oruc tuturlar. Orucun əsas məqsədi insanın öz nəfsini idarə etməsi, aqlı və susuzluğun na demək olduğunu öyrənməsidir.

İlboyu fasiləsiz olaraq işləyən həzm sistemi oruc tutmaqla dincəli və özünü yeniləyir. Oruc tutan şəxslərin qidalanma rejimi digər günlərdən fərqlənir. Ona görə də bu dini ayını yerinə yetirənlər orucluğu müddətində səhhət problemlərinin yaranmaması üçün gündüzlük qida rasyonuna diqqət yetirməli, orqanizmin ehtiyacı olduğu mineral və vitaminləri qəbul etməlidirlər.

İmsakda yemək vacibdir

Mövzu ilə bağlı qəzetimizə açıqlama verən dietoloq Ülker Vəliyeva bildirir ki, Ramazan ayında balanslı və düzgün qidalanmaq zəruridir: "Hər kəsə məlumdur ki, bu müqəddəs ayda imsak və iftar olmaqla iki dəfə qidalanma həyata keçirilir. Bəzi insanlar düşünür ki, "sahura qalxmağa ehtiyac yoxdur, qalxsan belə bir stəkan su kifayətdir". Bu, tamamilə yanlış fikirdir. İmsakda orqanizmin ehtiyacı olan vitamin və mineralların yetərli miqdarda, balanslı olaraq qəbulu mühümdür. Bu maddələrlə zəngin qidaların kifayət qədər qəbul edilməməsi orqanizmə mənfi təsir göstərir, nəticədə insan özünü halsız hiss edir, fiziki və əqli iş qabiliyyəti zəifləyir".

Dietoloqun sözlərinə görə, imsakda toxluq müddətini uzadan, bədəndə su saxlayan qidalara üstünlük verilməlidir: "Həzm problemi yaşamamaq, qanda şəkərin miqdarını normada saxlamaq üçün lifli qidalardan istifadə artırılmalıdır. Tərkibində mürəkkəb karbohidratlar, zülallar, vitamin və minerallar, orqanizmin üçün x-

mirli yağlar olan məhsullar orqanizmin dözümlülüyü və toxluq hissini daha uzun müddətli edir. İmsakda protein qaynaqlı yumurta, süd və duzsuz pendirə, qan şəkərinə nizamlayan tam taxıllı çörəyə, su itkisinin qarşısını almaq üçün təzə sıxılmış meyvə şirəsinə, açıq qara və bitki çayına üstünlük verilməlidir. Əgər imsakda düzgün qidalansa, gün ərzində həm su, həm də enerji balansını qorumuş olar".

Orucun faydaları

İftar zamanı qan şəkəri aşağı olduğu üçün çox yemək istəyi formalaşır, doyma refleksi isə beynə 15-20 dəqiqədən sonra çatır. Ülker Vəliyeva bildirir ki, mədə ağrısı və həzm pozğunluğu kimi sağlamlıq

problemləri yaşamamaq üçün iftarı iki hissəyə ayırmaq lazımdır. Mədəni birdən-birə çox yükləmək olmaz. Orucu ilq su ilə açmalı, 1-2 stəkan su içdikdən sonra zeytun, xurma, tərəvəz salata, göy-göyərtili və şorbə yeyilə bilər. 15-20 dəqiqə fasilədən sonra isə əsas yeməklərə başlamaq olar. İftarda sürətli yemək mədə problemləri başda olmaqla qan şəkərinin və tozuğun yüksəlməsinə səbəb ola bilər. İftar süfrəsində həddindən artıq yağlı, kalorili, acılı qidalara üstünlük verilməməlidir. Belə qidalar istehlak edildikdə belə, onların miqdarı minimal olmalıdır. İftardan sonra kefir, ayran və yoqurt qəbulu tövsiyə edilir. Yemək qəbulundan 30-40 dəqiqə sonra isə bağırsağın aktiv fəaliyyəti, qəbul edilmiş qidaların yaxşı həzm olunması üçün piyada gəzmək əsas şərtdir. "Xroniki xəstəliyi olanlara, davamlı dərman içənlərə, yeni əməliyyat olanlara, hamilə və süd verən qadınlara oruc tutmaq məsləhət deyil. Sağlamlı insanların oruc tutması isə arzuolunandır. Belə ki, bu zaman immunitet sistemi güclənir, maddələr mübadiləsi sürətlənir, orqanizmin zərərli toksinlərdən təmizlənməsi, insulini müqaviməti azalır. Bu həm də qlükozanın qandan hüceyrələrə daha səmərəli şəkildə daşınmasına imkan verir. Uzun müddət ac qalmağın nəticəsində hüceyrələrin yenilənməsi sürətlənir, dəri hüceyrələri yenilənib canlanır və güc qazanır. Oruc tutmaq qan təzyiqi, xolesterin və trigliserid səviyyələrini azaltmağa kömək edir, bununla da ürək sağlamlığının qorunmasına böyük rol oynayır", - deyir dietoloq bildirir.

Ülker XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"

Londonda Avropa liderlərinin fəvqəladə sammiti başa çatıb

Londonda Avropa liderlərinin fəvqəladə sammiti keçirilib. Əsas diqqət Ukraynaya gələcək dəstəyə yönəlib. Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski martın 1-də Böyük Britaniyanın paytaxtına gəlib. Müsahibəçilərin onun ABŞ Prezidenti Donald Tramp ilə ictimai mübahisəsindən sonra Londonda hərəkətlə qarşılandığını deyiblər.

Starmer sammitdən əvvəl Ukrayna Prezidenti Zelenski ilə ikitərəfli görüş keçirib. Görüşün yekununda iki ölkə arasında kredit sazişi imzalanıb. Bu müqavilə çərçivəsində ayrılan vəsait Ukraynada silah istehsalı üçün istifadə olunacaq.

Tarixi "Lancaster House" kompleksində baş tutan sammitdə Ukrayna, Almaniya, Danimarka, İspaniya, İtaliya, Niderland, Norveç, Polşa, Fransa, Türkiyə, Finlandiya, İsveç, Çexiya və Rumıniyanın hökumət rəhbərləri və nazirləri iştirak ediblər.

İştirakçılar arasında NATO-nun baş katibi Mark Rütte, Avropa İttifaqı (Aİ) Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen, AB Şurasının sədri Antonio Costa və Kanadanın baş naziri Justin Trudo, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın adından isə xarici işlər naziri Hakan Fidan olublar.

ABŞ Prezidenti Donald Tramp və Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski arasında mübahisədən sonra baş tutan sammitin iştirakçıları ABŞ-nin Ukraynaya dəstəyini və ölkənin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Aİ-nin rolunu da müzakirə ediblər. Onlar "Rusiyanın gələcək təcavüzünün qarşısını almaq üçün" tədbirləri də nəzərdən keçiriblər.

Sammitdən əvvəl jurnalistlərə müsahibə verən baş nazir, Tramp və Zelenski arasındakı müzakirənin ofisindən izlədiyini söyləyib: "Mən dərhal Prezident Tramp və Prezident Zelenskiyə zəng etdim, çünki düşünürəm ki, bu mərhələdə Ukraynada davamlı sülhə diqqət yetirməliyik. Bu həm də Avropanın və Böyük Britaniyanın təhlükəsizliyi və müdafiəsi üçün vacibdir".

Starmer əlavə edib ki, onlar Ukrayna ilə Fransa və bir və ya iki başqa ölkə ilə müharibəyə son qoymaq planı üzərində işləmək barədə razılığa gəliblər. Bu plan daha sonra ABŞ ilə müzakirə olunacaq.

Sammit başa çatdıqdan sonra Britaniya hökumətinin başçısı deyib: "Düşündürəm ki, Avropa ölkələri bu məsələdə daha böyük rol oynamalı və təhlükəsizlik zəmanətləri verməlidir. Mən bu barədə Fransa prezidenti Makron və başqaları ilə danışıcağam. Amma mən həmişə demişəm ki, ABŞ-nin orada olması lazım olacaq, çünki

ABŞ olmadan bu zamanotların effektivliyini düşünmürəm".

Londondakı görüşdən əvvəl Starmer Baltikyanı ölkələrin liderləri ilə videokonfrans vasitəsilə danışıb. Yekunda Estoniya Prezidenti Alar Karis bəyan edib ki, Avropa Ukraynanın təhlükəsizliyinə tonminat üçün əsas məsuliyyət yükünü daşımalıdır. Karis ABŞ-nin də iştirakının zəruri olduğunu vurğulayıb. Qərbin birliyinə qorumaq üçün İtaliyanın baş naziri Corcia Meloni Avropa və ABŞ arasında zirvə görüşünün keçirilməsi ideyasını irəli sürüb və bu, Polşada da dəstəklənib.

Polşanın baş naziri Donald Tusk bildirib ki, "milli təhlükəsizliyimizin maraqları naminə Ukraynanın tərəfini tutmaqla yanaşı, eyni zamanda Polşa ilə Avropa, bütün Qərblə və ABŞ ilə mümkün olan ən yaxın ittifaqın qəti tərəfdarıdır".

Estoniyanın müdafiə naziri Hanno Pevkur hesab edir ki, Avropanın qarşısında iki vəzifə durur. Kiyevə hərbi yardımın ötürülməsini sürətləndirmək və Ukraynanın gələcək təhlükəsizliyinin təmin edilməsində daha fəal rol almaq. Ağ Ede Zelenski ilə Tramp arasında baş verən mübahisədən sonra Avropa liderlərinin daha bir məqsədi var: Avropanın ABŞ və Ukraynanı danışıqlar masasına qaytarması. Nazirin dediyinə əsasən, bu gün Avropa göstərə bilər ki, bizim istəyimiz, gücümüz var, Ukraynada sülhün necə əldə olunacaq, Ukraynada sülhün necə əldə olunacaq, ABŞ və Avropanı bir araya gətirmək üçün bütün imkanlarımız mövcuddur.

AK rəhbəri Avropanı yenidən silahlandırmaq planını vəd edir

Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen Avropa ölkələrinin yenidən

silahlanmaya çağırır və yaxın günlərdə bununla bağlı plan təqdim edəcəyinə söz verir. "Deutsche Welle" xəbər verir ki, siyasətçi bu barədə martın 2-də Londonda Ukrayna üzrə sammitdən sonra bəyanatla çıxış edib.

O, Avropa ölkələrinin liderləri ilə danışıqları "yaxşı və səmimi müzakirə" adlandırır. Fon der Lyayen deyib ki, Ukrayna iqtisadiyyatını və ordusunu dəstəkləmək üçün "hərtərəfli təhlükəsizlik zəmanətlərinə" ehtiyac var.

"Biz təcili olaraq Avropanı yenidən silahlandırmalıyıq" deyən AK rəhbəri daha sonra bildirib: "Uzun müddətdir kifayət qədər investisiya qoyulmadığından sonra indi müdafiə sahəsinə sərmayə yatırmaq vacibdir. Bu, Avropa Birliyinin təhlükəsizliyi üçün lazımdır. Yaşadığımız geostrateji mühiyyət bizə ən çətin vəziyyətə hazırlanmalıyıq".

Ursula fon der Lyayen müdafiə xərclərini artırmaq üçün vergi siyasətində mümkün dəyişikliklərdən də danışıb və qeyd edib ki, Aİ dövlətləri müdafiə xərclərini kəskin şəkildə artırmaq üçün daha çox maliyyə sahəsinə ehtiyac duyurlar. Onun sözlərinə görə, Avropa Komissiyası martın 6-da Brüsselə keçiriləcək Aİ sammitində müvafiq plan təklif edəcək.

Amerika Birləşmiş Ştatları ilə dialoqla bağlı suala AK rəhbəri belə cavab verib: "Biz sizinlə birlikdə demokratiyanı və qanunun aliliyi prinsipini müdafiə etməyə hazırıq, ona görə ki, ölkələr hücum edə bilməz, qonşusunu qorxudara bilməz və güc yolu ilə sərhədləri dəyişdirə bilməz".

Rizvan CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN VƏ MƏTBUATYAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə

2025-ci il üçün abunə yazılışı davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatyayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azər mətbuatyayımı" ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat

6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat

3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat

1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

"Bakı Marafonu 2025"ə qeydiyyat başlayır!

Mayın 4-də Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə "Bakı Marafonu 2025" təşkil ediləcək.

AZƏRTAC xəbər verir ki, 2016-cı ildən "Küləyə qalib gəl" şüarı ilə keçirilən Bakı Marafonu idmanın inkişafına dəstək göstərmək, sağlam həyat tərziini təbliğ etmək məqsədi daşıyır.

Yarıda iştirak üçün qeydiyyat martın 4-dən aprelin 25-dək davam edəcək. 18 yaşdan yuxarı şəxslər bu müddətdə Bakı şəhərinin ticarət mərkəzlərindəki ("28 Mall", "Gənclik Mall", "Dəniz Mall") qeydiyyat məntəqələrinə və ya "Bakı Marafonu 2025"-in saytına - www.marathon.az müraciət edə bilərlər. Qeydiyyat zamanı müvafiq anket formasını doldurmaq, şəxsiyyət vəsiqəsinin surətini (tələbələr eyni zamanda tələbə vəsiqəsinin surətini) təqdim etmək və iştirak üçün müəyyən olunmuş vəsaiti ödəmək lazımdır.

Yarıda iştirak etmək istəyən fiziki şəxslər üçün qeydiyyat zamanı ödəniş məbləği 20 AZN təşkil edir. Korporativ olaraq qoşulanlar isə info@marathon.az elektron poçt ünvanına yazaraq müraciət edə bilərlər. Korporativ müraciətlərdə (hər təşkilatdan minimum 5 iştirakçı olmalıdır) hər iştirakçıya görə 100 AZN ödənilir. Bakı Marafonunda tələbələr iştirakı Heydər Əliyev Fondu tərəfindən qarşılandıqdan, onlar qeydiyyat zamanı ödəniş etməzlər.

Start və finiş nöqtələri Dövlət Bayrağı Meydanı olan marafonun marşrutu Dənizkənarı Bulvarı, o cümlədən paytaxtın mərkəzi küçə və prospektlərini, ümumilikdə 21 km-lik məsafəni əhatə edəcək: Dövlət Bayrağı Meydanı-Dənizkənarı Bulvarı-Bakı Beynəlxalq Dəniz Vağzalı-Nefçilər prospekti-Bakı Ağ Şəhər bulvarı-Xəqani Rüstəmov küçəsi-Bakı Ağ Şəhər bulvarı, 8 Noyabr prospekti, Yusif Səfərov küçəsi-Üzeyir Hacıbəyli küçəsi, Nefçilər prospekti, Bakı Funikulyoru, Bayıl dairəsi, Bibiheybət yolu-Dövlət Bayrağı Meydanı.

"Bakı Marafonu 2025" ilə bağlı yeniliklər, yarış ətrafında keçiriləcək məşqlər barədə ətraflı məlumat layihənin sosial şəbəkələrdəki səhifələrində, eləcə də www.marathon.az saytında təqdim ediləcək.

Əlavə məlumat üçün telefon nömrəsi: (012) 310 13 31.

«AZƏRBAYCAN»
qəzetinin reklam
xidməti
539-49-20

Qəzetin daim yenilənən
rəsmi internet ünvanı:
www.azerbaijan-news.az

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"Azərbaycan" qəzeti redaksiyasının kollektivi Real Təhlil İnformasiya Mərkəzinin baş direktoru Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

"Azər enerji" ASC-nin rəhbərliyi və kollektivi Real TV-nin baş direktoru Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

"Azər enerji" ASC-nin rəhbərliyi və kollektivi Cəlilabad RİH-in başçısı Rafiq Cəlilova qardaşı RÖVŞƏN CƏLİLOVUN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Respublikası Milli Paralimpiya Komitəsinin kollektivi Azərbaycan Qılıncoyuna Federasiyasının (AQF) vitse-prezidenti FƏRHAD KASİMOVUN vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatı Real TV-nin baş direktoru Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatı Cəlilabad Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafiq Cəlilova qardaşı RÖVŞƏN CƏLİLOVUN vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının Rəyasət Heyəti və kollektivi Əməkdar jurnalist, Real TV-nin rəhbəri Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının Rəyasət Heyəti və kollektivi Arif və Fərhad Qaraşovlara əzizləri AYYXAN QASIMOVUN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə və Milli Məclisin deputatı Cavanşir Paşazadə Real Təhlil İnformasiya Mərkəzinin Baş direktoru Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyasının rəhbərliyi və kollektivi Real Təhlil və İnformasiya Mərkəzinin baş direktoru Mirşahin Ağayevə atası MİRDİLAVƏR AĞAYEVİN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektorluğu və Həmkarlar İttifaqı Komitəsi İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının məsləhətçi professoru, əməkdar elm xadimi RAFİQ ƏSRƏF OĞLU ƏSGƏROVUN vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman və
Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	informasiya şöbəsi
	434-63-30, 539-72-39	- 539-63-82, 432-37-68
Məsəl kitab	- 539-43-23,	Humanitar siyasət şöbəsi
Məsəl kitab müavinləri	- 539-44-91,	- 538-56-60, 434-55-58
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	İctimai əlaqələr şöbəsi
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Kompiüter mərkəzi
	Mühəssisatlıq	- 538-20-87,
		- 539-59-33

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
"Azərbaycan" nəşriyyatı,
IV mərtəbə

az.reklam@mail.ru

www.azerbaijan-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 3519
Sifariş 474

Qiyməti 60 qəpik